

**DOBŘÁ
ADRESA**

Z obsahu

Jan Stern zepředu i zezadu

Marcela Pátková uprostřed

Marta Zbyslava Gärtnerová
taky uprostřed

Jakub Šofar všechno srovnávající

Obsah:

Příloha

Jan Stern: **Obři z hoven, spousta andělů a květy zla (2. část) (53)**

**SYSTÉM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popis ake a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popis ake k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zveřejní obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

O čem se (ne)mluví

Jan Stern: **Obři z hoven, spousta andělů a květy zla (1. část) (4)**
Jakub Šofar: **Červencové a srpnové dobropisy na září (10)**

Před Strží

Marta Zbyslava Gärtnerová: **Básně a koláže (14)**
Martin Groman: **Kvítky na tubetějce 4 (18)**
Marcela Pátková: **Výběr z básní (22)**
Cannyho komiks (29)

Strž DA

Výtvarné umění: Petr Jiška: **Jan Kubíček – Grafika (30) /**
Teorie: Jaroslav Balvín: **Nový hit: na vycházku s hůlkami (32) /**
Všehochuť: Kateřina Komorádová: **K(ot)rmelec aneb Pražský srpen (34)**

Za Strží

Sylvie Cadorová: **Dekonstrukce čtyř textů mezi Paříží a Prahou (36)**
Z Hollaru: **Eduard Ovčáček (42)**
Petr Kersch: **Já (44)**

Média:

Jakub Tayari: **Kanály na srpen (48)**
Petr Štengl, Štefan Švec, Jakub Tayari: **Diskuse ke Kanálům (50)**

Podobrazník Honzy Hanzla Pravdivý životopis (52)

Na titulní stránce: Sylvie Cadorová, (k článku na str. 36)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 9, ročník 7. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Miroslav Cingl, Václav Dvořák, Martin Groman, Viki Shock, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

Naši milí,

v zářijovém čísle se opět potkáte s Ladislavem Klímou české postmoderny – Janem Sternem. Čeká vás tentokrát na konci i na začátku, takže mu neutečete. Číslo jsme se jím rozhodli orámovat proto, že píše o umění jako o kompenzaci dětských traumat, a tak jsme ho rozevřeli jako tlamu nenasytného dětského démona a umění mu vsunuli přímo do chřtánu. Aby to bylo ještě veselejší, předhodili jsme mu jako tři hlavní kusy tvůrčí ženy. Uvidíme, jak v ohni Sternova nemilosrdného dechu obstojí. Přinejmenším na Martu Z. Gärtnerovou a Marcelu Pátkovou bych si ale vsadil, a zahraniční návštěva Sylvie Cadorová taky není bez šancí. I kdyby ale dámy podlehly a vám nad jejich texty přišlo, že jen potvrzují Sternovy teze, tak prohra s netvorem Sternova ranku rozhodně není potupná. Určitě je důstojnější, než kdyby se holky navzájem fackovaly v bahně.

Sledujte tedy čacký boj a osvěžte se při něm občas povedenými Šofarovými Dobropisy nebo Cannyho komiksem. Potěší vás možná i diskuse o Kanálech Jakuba Tayariho, kterou najdete přímo u nich. Klidně se k debatě přidejte, náš e-mail najdete v tiráži.

Jinak nám začíná školní rok, tak hurá do komory pro penál a pěkně do lavic tahat spolužačky za copy a pištět. Mějte se v babím létě a na následném barvodromu krásně!

Štefan Švec

PS. – Mimochodem víte, že čist Sterna se stává módou pražských salonních intelektuálů? Jenom vydal knížku, tak hned každý po literárních kavárnách vykládá, jak nový a obrazoborecký má ten chlapík pohled a jak je nutné ho přelouskat. Pche, to my víme dávno!

báSeň měSíce

Svatební list

Jestli si někdo z Vás se svatebním darem hlavu láme,
pak vězte, že my ve Štěrbobolích už skoro všechno máme,
potěší nás však příspěvek v jakékoli výši,
jenž náš rozpočet na svatební cestu zvýší!

ze svatebního serveru www.mohylovi.cz

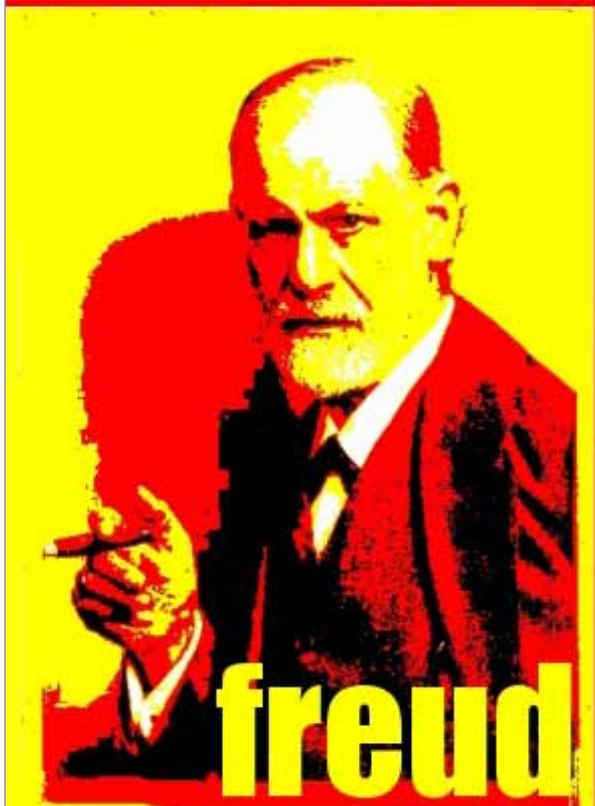
Obři

O
čem
se
(ne)
mluví

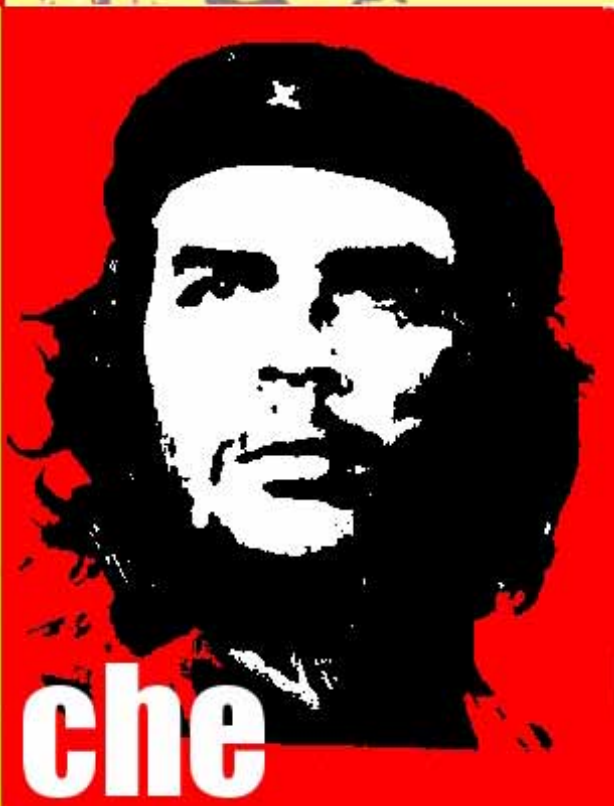
Jan Stern

stern klein

freud

che

z hoven, spousta andělů a květy zla

(úvod do postfreudovské
teorie kýče
a devítiocasého umění)

V roce 1995 vydali manželé psychoanalytici Stephen Mitchell a Margaret Blacková knihu *Freud and Beyond*. Za čtyři roky vyšla i u nás v nakladatelství Triton pod názvem *Freud a po Freudovi*. Mitchell a Blacková svou přehlednou a přehledovou práci napsali krásnou metodou. Každý teoretický přístup ilustrovali nějakým případem ze své vlastní psychoanalytické ordinace anebo ze zkušenosti svých kolegů a žáků. Při ilustraci kleiniánských teorií přinesli úžasný příběh o pacientce, kterou nazvali Rachel. Tak jako se Kunderův román *Nesmrtelnost* zrodil z jednoho ženského gesta, které

autor zahlédl, zrodil se tento esej ve svém celku ihned po přečtení příběhu o mladé nešťastné dívce Rachel, náhlým úderem, simultánním uvolněním obsahů. Vznikla tak okamžitá teorie umění, ovšem natolik redukcionistická, že tento text není vhodný pro osoby umělecky činné. Jeho terapeutické účinky totiž autor nemůže zaručit.

Kunderův kýč

V úvodu nejkontroverznějšího eseje, který jsem zařadil do své knihy *Média, psychoana-*

lýza a jiné perverze, eseje *O hovně*, jsem připomněl Kunderův román *Nesnesitelná lehkost bytí*, v němž se slavný prozaik věnoval tématu hovna. Protože jsem potřeboval ukázat hlubinnost tohoto tématu (jíz se ostatně budu vzápětí znovu věnovat), označil jsem v rychlosti Kunderovo filozofování o hovně za povrchové, vlastně skrývající onu hlubinnost. Bylo to trochu nespravedlivé. Neboť Kundera se vertikálními vztahy hovna nezabýval jen proto, že se programově věnoval jeho vztahům horizontálním, vztahu k tématu kýče. Pro Kunderu lze jistý životní styl či psychickou pozici definovat

Přemýšlela o květinách a potom o obrech z výkalů, pak zase o křehkém kvítí a znovu o těch děsivých obrech. Tyto dvě představy byly tak protikladné, jak to jen může být, ale Rachel stejně cítila, že k sobě nějak patří. Chtěla, aby splynuly a byly spojeny, nevěděla však, jak to provést. Jako by k sobě byly přitahovány magnetickou silou, ale nějaká větší síla, jako je síla stejných pólů u magnetů, je držela od sebe. Pocit nemožnosti jejich propojení se zakládal hlavně na strachu, že by se tím jemné, křehké kvítky zničily; byly by zavaleny a navždy pohřbeny pod masou výkalů hrozivých monster.

jako „odmítnutí hovna a souběžně „kategorický souhlas s bytím“. Na rovině umělecké se tento životní styl projevuje jako kýč. To je velice hluboký pohled. Jen poněkud omlouvající pojem „bytí“ bych nahradil drsně konkrétním pojmem Matka. Či Dobrý prs. Neboť Kundera si zde podává ruku s největším psychoanalytikem po Freudovi, skutečným Freudem v sukních, Melanií Kleinovou. Příklon ke kýči je možným řešením jistého univerzálního dramatu lidského vývoje, které v nejtěplejším dětství prožijeme všichni. Melanie Kleinová ho nazývá paranoidně-schizoidní. Kýč jako stav mysli je jeho ústředním tématem. Zdá se, že veškeré umění je reakcí a vyrovnáváním se s tímto dramatem.

Má Rachel

Mitchell a Blacková píší: „Po několikaleté analýze si pětadvacetiletá servírka Rachel velmi živě vybavila obrazy, které se jí jako dítěti opakovaně vracely v bdělém stavu i ve snu. Co se pamatovala, trápily ji dvě nesmírně živé a působivé představy a jejich vzájemný vztah. Nevěděla jistě, jestli se napřed objevily ve snu a pak pronikly do jejích denních fantazií, anebo jestli tomu bylo naopak. První byl obraz drobných, jemných květín. Druhý představoval obrovité, hrozivé lidské postavy bez tváří, celé z výkalů. Oba obrazy byly nějakým jí záhadným způsobem spojeny a ona cítila nutnost přijít této spojitosti na kloub. Přemýšlela o květinách a potom o obrech z výkalů, pak zase o křehkém kvítí a znovu o těch děsivých obrech. Tyto dvě představy byly tak protikladné, jak to jen může být, ale Rachel stejně cítila, že k sobě nějak patří. Chtěla, aby splynuly a byly spojeny, nevěděla však, jak to provést. Jako by k sobě byly přitaho-

vány magnetickou silou, ale nějaká větší síla, jako je síla stejných pólů u magnetů, je držela od sebe. Pocit nemožnosti jejich propojení se zakládal hlavně na strachu, že by se tím jemné, křehké kvítky zničily; byly by zavaleny a navždy pohřbeny pod masou výkalů hrozivých monster. Touha po spojení těchto obrazů se stále naléhavě vracela ve snech i denních fantaziích, ale Rachel se nikdy nepodařilo překonat napětí vyvolané jejich ostrým kontrastem.“

Rachel brzy poznala, že květinčky a hovniví obři nejsou jen představy, že jsou to i dva stavy lidství, dva způsoby vnímání světa, mezi nimiž prudce kmitá její psýché, podobně jako kmitala u lyrických hrdinů, vesměs básníků, které Kundera analyzoval v románu Život je jinde: „Jako by zakoušela dva zásadně odlišné typy zkušeností, které spolu nemají prakticky nic společného,“ pokračují manželé v popisu Rachel. „Převážnou většinu času měla ze sebe i ostatních lidí pocit temné, zlověstné tíže. Cítila nenávist bez hranic, schopnou zničit ji i všechny kolem ní. Svět byl žumpou, kde druzí představovali ohrožení. Jindy měla Rachel úplně jinou zkušenost, v ojedinelých, omezených chvílích, především když poslouchala hudbu nebo četla poezii. Tehdy se pocít pustoty

a temnoty vytratil a dostavil se hřejivý pocit, jak ze vztahu sebe k druhým (především k mrtvým básníkům a skladatelům), tak druhých k ní. Když se tyto prožitky objevily ve vztahu ke skutečným lidem, dojímal ji, ale zdály se jí nebezpečné a zcela nepředvídatelné. Fantazie o květinách a postavách z výkalů vykryštalizovaly v tyto dva trvalé způsoby prožívání, tyto dva výrazně odlišné světy, v nichž žila. Spojením těchto dvou typů zkušenosti riskovala, že zničí i ty jediné paprsky světla, které občas prokmitávaly její temnotu. Připadalo jí zásadně důležité, aby něžné okamžiky co možná nejbezpečněji oddělila od nenávisti.“

Díky vám, chlapíku statečný

Proč hovna, to už víme od Freuda. Hovno odkazuje k análu, a ten zase k agresi, sebe-nenávisti, pudu smrti. Květinčky jsou symbolem živého a přece netělesného. Jsou metaforou života osvobozeného od krve, potu, těla, výkalů. Lyrické texty jsou doslova silážemi takového bezanálního rostlinstva. Avšak s Freudem při výkladu Rachelina trápení nevystačíme. Lyrici, jak víme od Kundery, umírají v lůně matky. A Freud nikdy důsledně neprozkoumal první fáze vývoje života, a tím ani roli matky v psychosexuálním vývoji. Freudovi chyběla v těch nejdávnějších zkušenostech řeč. Když řešil problémy svých pacientů, které vznikaly po třetím roce života, mohl se s nimi vydat do pradávnej zkušenosti, která již byla artikulovaná. Hledal s nimi nepřiznané myšlenky. Ale může být myšlenka tam, kde ještě není jazyk? Do temné hlubiny neverbalizovatelné zkušenosti prvních dnů a měsíců života se vydala až Melanie Kleinová. Drama, které manifestovaly fantazie Rachel, jsme totiž prožili všichni. My všichni jsme měli kdysi svoji zkušenost uspořádání stejně jako Rachel, my všichni jsme kdysi zaujali pozici,

kteřou Kleinová nazvala paranoidně-schizoidní.

Každý z nás žije nejprve v ráji. Ten ráj ještě chvíli přetrvává i po narození, přežívá nějaký čas po opuštění dělohy. Dítě tehdy není schopno odlišit sebe od okolního světa, tedy od matky. Je jakýmsi symbiotickým sebe-mateřským vesmírem. Jenže brzy začnou do tohoto rajského stavu pronikat nepříjemné, rušící impulsy, které zahájí neodvratné zhroucení prajednotného vesmíru. Ještě než mohou vydávat jakési svědectví o uspořádání světa smysly, ozvou se dvě mocné a rozervávající síly. Pudy. Dva děsivé a nejhlubší pudy člověka a jejich dvě vířivé energie. Touha po slasti a sebenenávist. Libido a mortido (byť se tento Federnův pojem příliš neujal a hovoří se spíše o agresi). Libido i mortido začnou komunikovat se světem tam venku mnohem dříve, než jakékoli jiné komunikační systémy. Obsadí své první objekty. Dětská neorganizovaná mysl, tato temná hlubina, vypustí do světa své dva první duchy, a ty se na tomto světě inkarnují (nejdřív z myslí ne zcela dobrovolně emigruje agrese, neboť není přeci vhodné nenávidět sám sebe, ale není také vhodné, aby svět kolem úplně ztemněl, a tak je brzy zharmonizován konkurenčním duchem – libidem, jakýmsi rozvědčíkem Minaříkem, který také začne s velmi podobnou kolonizací vnějšku). Tito duchové inkarnovaní do objektů (světa) vzápětí začnou s dítětem zpětně komunikovat. Začnou vystupovat oba jako dvě bytosti přicházející zvenčí, dva světy, v nichž dítě bude od této chvíle žít.

Jenže je tu komická okolnost, která zřejmě předurčuje lidské zkušenosti být fraškovitou. Oba ti veleduchové, libido i mortido, obsadili úplně stejný objekt: matčin prs. Dochází k prvotnímu štěpení – proto schizoidní pozice. Od této chvíle žije dítě ve dvou světech, má dvě matky. Jednou k němu přichází vlahý a blahodárný Dobrý prs, který dodává slast, zahání prázdnotu i úzkost a dítě v něm rozpoznává onu rajskost původní symbiózy. Jenže jindy při-

Dětská
neorganizovaná
mysl, tato temná
hlubina, vypustí do
světa své dva první
duchy, a ty se na
tomto světě inkarnují
(nejdřív z myslí ne
zcela dobrovolně
emigruje agrese,
neboť není přeci
vhodné nenávidět
sám sebe, ale není
také vhodné, aby
svět kolem úplně
ztemněl, a tak je brzy
zharmonizován
konkurenčním
duchem – libidem,
jakýmsi rozvědčíkem
Minaříkem, který
také začne s velmi
podobnou kolonizací
vnějšku).

Čili dítě věří, že svým přáním a emocí ovládá Dobrý a Zlý prs (to podporuje reálná situace, kdy dítě opravdu ovládá matku a svým přáním – křikem – přivolá její prs, když ho chce). Ono rozhoduje, který z těch světů bude nastolen. Tím nad nimi má absolutní moc. Postupně jakoby však nemožnost plně rozhodovat o dění ve Vesmíru byla stále zřetelnější. Jakoby se už rodila obludná představa, že snad Prs (Matka) má jakousi svou vlastní vůli. To nyní znásobuje základní emoce – roste vděčnost vůči Dobrému prsu, který zahání tuto obludnou představu, ale roste i obrovská nenávist vůči Zlému prsu, který to už na začátku všechno pokazil a teď to kazí čím dál víc.

chází Zlý prs. Ten chce dítě pohltnout, napájí ho falešnou manou, která se uvnitř zkazí, proto je vypuzena ven a zaplaví svět výkaly a dráždivé vlhkostí. Je to potměšilý zrádce – imaginativní základna nejhlubších paranoidních pocitů, jichž je člověk schopen (Freud odhalil ještě paranoii kastrací-homosexuální).

Ono, truchlivý bůh

Cesta vpřed je nám všem samozřejmě jasná: pochopit, že Dobrý prs a Zlý prs jsou jeden a ten samý prs (tedy alespoň při pohledu na kojence je nám to jasné, ve svých životních metaforizacích střetu „dobra“ se „zlem“ už to chápeme hůř). Ano, toto pochopení přeci musí přijít, jakmile se trochu rozvinou smysly dítěte a schopnost mozku vyhodnocovat signály ze smyslů přicházející. Neměl by být s přechodem k tomuto vyššímu poznání problém. Jenže je tu malý zádrhel. Emoce dítěte. Jeho víra v omnipotenci, kterou si přineslo z děložní absolutnosti.

Dítě je vrženo do světa jako zcela bezmocné stvořeníčko vydané napospas okolnostem, jenže tomu „dítě-děložní bůh“ nevěří. V jeho představě Vesmír potěmňuje, protože ono samo nenávidí. Vesmír se mění v dobrý, když mu to dítě umožní libidinosní euforií. Čili dítě věří, že svým přáním a emocí ovládá Dobrý a Zlý prs (to podporuje reálná situace, kdy dítě opravdu ovládá matku a svým přáním – křikem – přivolá její prs, když ho chce). Ono rozhoduje, který z těch světů bude nastolen. Tím nad nimi má absolutní moc. Postupně jakoby však nemožnost plně rozhodovat o dění ve Vesmíru byla stále zřetelnější. Jakoby se už rodila obludná představa, že snad Prs (Matka) má jakousi svou vlastní vůli. To nyní znásobuje zá-

kladní emoce – roste vděčnost vůči Dobrému prsu, který zahání tuto obludnou představu, ale roste i obrovská nenávist vůči Zlému prsu, který to už na začátku všechno pokazil a teď to kazí čím dál víc. Napětí už je neúnosné.

A nyní nastává to ohromné drama, chvíle zlomu, opuštění paranoidně-schizoidní pozice. Dítě věří, že jeho vůle a přání jsou absolutní. Ono věří, že má moc svou nenávistí Zlý prs zničit, zdrtit, rozervat ho svým božským hněvem, který čím dál víc narůstá. Jenže vstoupit na novou fázi vývoje znamená pochopit, že nejsou dva prsy, ale jeden. Přijme-li tedy dítě tuto pokrokovou představu, vstupuje do mnohem šílenějšího a křehčího vesmíru: v něm svou božskou destrukcí může zničit celý prs, celý svět, celou Matku, nejen tu její horší část! Dítě cítí: Stane-li se, že se ve mně zase probudí ten strašný hněv, zničím i to dobré na prsu a matce. To, co bezmezně miluji a jsem na tom závislý. Střet těchto sil – nutného poznání jednotnosti matky, strachu, že ji mohu zničit, a touhy ponechat si matky dvě, tu zlou, kterou mohu neproblematicky nenávidět, a tu dobrou, kterou mohu neproblematicky milovat – je jádrem paranoidně-schizoidního dramatu.

Není málo těch, kdo navždy zvolí raději rozštěpený prs, kdo vši silou od sebe oddělí obra z hoven od květin. Samozřejmě, že jejich tělo i mozek se vyvíjejí dále, vyrostou z nich dospělí lidé, žádní blázni skákající do vypuštěných bazénů. Ale tito lidé si uchovávají jistý zvláštní psychický rys, který z nich navždy dělá kojence. Takovým člověkem se stala Rachel držící od sebe fekální bestii a křehký kvíteček. Takovými lidmi se stávají Kunderovi lyrici rozpouštějící se v (mateřských) křehkostech a zbesile přitom přitakávající nutnosti revolučního teroru. Takovými lidmi se stávají kýčaři „kategoricky souhlasící s Bytím“ (jedna z historických metafor Dobrého prsu, přesněji jeho předka: symbiotické prajednoty dělohy) a „odmítající hovno“ jako Stalinův syn Jakov v Nesnesitelné lehkosti bytí.

vuji dobře bulvární stránky, je obklopen zrádci a zloději (svými vlastními dětmi) a po boku mu stojí nevinná holčička. Tato fekál-poupěcí schizoidnost se pak nutně vyjevuje i občasnou politizací (Honza Nedvěd se jako věrný ódeasák stal obětí jakýchsi spiknutí, pokud si dobře vzpomínám). Politizace kýčářů je nejsmutnější podívanou. Neskončila u Pavků Kohoutů. Aneta Langerová nazvala své album Spousta andělů. Její největší hit se jmenoval Voda živá, neboť realističtější název Voda plodová by byl poněkud udávající. Čekal jsem s napětím, kdy se objeví vedle armády andělů i kohorta démonů. Na akci První máj bez komunistů a nikdy jinak jsem se konečně dočkal. Otevřený dopis anarchisty Ondřeje Slačálka křehké květince Anetce naznačující jakousi pachutí plytkosti takové angažovanosti byl zcela komickým. Byl to dopis schizoidně-paranoidnímu kojenci o tom, že Dobrý prs a Zlý prs jsou Jeden prs. Jenže diskutovat s kojencem a kýčáři nelze. V jejich světě totiž to podstatné není verbalizovatelné. Noří se z hlubiny, kde ještě neexistují slova, a žádná slova tudíž zákon hlubiny nemohou popřít či vyvrátit. Proto by Freud Anetu Langerovou nikdy k analýze nepřijal.

Cukrkandl a Pop

Proč by Freud neléčil

Anetu Langerovou

Ano, paranoidně-schizoidní „Bytí“ je opravdu nesnesitelně lehké. Nedokáže napojit plnohodnotný život. Rachel nedokázala navázat skutečné vztahy s lidmi (jen s mrtvými básníky), slavní lyrikové umírali mladí a jejich lásky bývaly panické (v Nesmrtelnosti Kundera potměšile připomíná malý panický penis Dona Quijota), někteří duchaři striktně vycházejí jen s anděly (Aštarem, Ježíšem, Ideou, Křišnou), ale vyjít s tělesnými lidmi, na to jejich vysokohodnotná duchovnost většinou nestačí. A kýčaři? Pravověrní, hluboce prožívající kýčaři (nikoli chladně kalkulující marketingoví inženýři) trpí zcela zákonitě paranoidními tendencemi, nutně bývají hluboce nešťastní a neopomeňme, že jednou z forem kýčarství je také pedofilie, láska k andělkům, mutacím tělíček a květin. Honza Nedvěd, pokud si vyba-

ráží jaký je kýč samotný? Žije ve dvou podobách. Jednou podobou je vypreparovaný Dobrý prs. Cukrkandl. Ten je vždy slabý a křehký jako květinka! Nemá hloubku, a proto musí soupeřit s Hovnem kalamitickou mnohostí, sériovostí, neustávajícím proudem. Cukrkandlem je stříbrné sako pouťového vyvolávače, červená knihovna, teenagerovské techno, zkrátka to, co zamlčuje hovno a tváří se, že v tomto vesmíru žádné hovno neexistuje. Čemuž nikdo tak úplně nevěří, ale proč si občas nevycucat bonbon. Živit bonbony se však nedá a vědí to i jihoamerické služby. Vedle mírně komického Cukrkandlu tak existuje ještě rafinovanější Pop. Ten se nepokouší temnou stranu zamlčet. Ale upíná svou snahu na důsledné oddělení Dobrého a Zlého prsu. Tento Pop oslovuje cosi v každém z nás. Touha po tomto oddělení je totiž opravdu univerzální. Lidská cesta vpřed je děsivá v tom, že za každý psychický pokrok si vyžádá převzít na svá bedra ještě obtížnější psychické dilema. A přestože jsme dál došli, přestože jsme se obtížili vyššími konflikty, zaujmou té dávné, prapůvodně dualistické pozice je úlevné vždy. Pokrok je totiž možné provést jen rozumově, jenže člověku je dáno dožít s emocemi, s tímto dětským kódem. A vstupem do tohoto kódu ožívají se i všechny dávné touhy v něm původně vyjadřované – vždyť pro jejich vyjádření ten kód vznikl! Proto chtěl Freud „osvobodit člověka od emocí“. Za což mu pochopitelně nadali do vrahů lásky. (...)

(pokračování v příloze tohoto čísla)

O

čem
se
(ne)
mluví

Policisté odebrali

Pražanům už 59

řidičáků, přesto se jezdí

bezpečněji. Vůbec

tomu nerozumím, ale je

možné, že chyba je na

straně domácích. Slovo

přesto není dle mého

na místě, ale nevím...

Červencové
dobropisy pr

Červencové

a srpnové

9.1

Téměř všechna média uveřejnila kolem 11. července zprávu, že řečtí archeologové našli poblíž města Larisa torzo bohyně Artemis. Jeden z nich prohlásil, že se „jedná o nejkrásnější ženskou sochu, jakou se v této lokalitě podařilo objevit“. Vzhledem k tomu, že na obrázku je opravdu jen kamenný „trup“, je ten člověk buď básník, nebo řezník. Nebo oboje.

9.2

O druhý den později jsem si přečetl v tiskovině 24 hodin titulky Claptonův neznámý hit. Zpěvákova bývalá přítelkyně objevila na kazetě 20 let zapomenutou milostnou baladu, kterou Clapton složil. Když už dneska platí: písnička rovná se automaticky hit, tak se pojďme domluvit, že hovězí bude automaticky znamenat biftek a pusa znásilnění. Samovolné rozvolňování významů slov je začátek konce. Akorát že se nám netlačí na záda nějakí noví bar-

baři, za náma nikdo není, jen naše samota.

9.3

Tohle jsem si stáhl z Atlasu.cz:

Stařenku obrali přímo v křižovatce

11:42 | Čtvrtek 13. 07. 2006

Klatovy – Sedmdesátiletou řidičku okradli o půl milionu dva nebo tři neznámí zloději na křižovatce v centru Klatov. Jeden se ptal na cestu, další mezitím sebral ze sedadla spolujezdce kabelku se 488 tisíci korunami, dvě platební karty a doklady, řekla to mluvčí klatovských policistů Dana Ladmanová. Krádež se stala dopoledne v ulici Tyršova na světelné křižovatce Pod Valy. „Budeme mít k dispozici záznamy z průmyslové kamery, které dnes odpoledne zveřejníme a požádáme veřejnost o spolupráci,“ uvedla mluvčí. Podle policejních informací byla okradená žena spolumajitelkou směnárny. čtk

Tady je přesně vidět, jak se dělá zpravodajství. Nejdříve se vypustí city: Stařenku obrali přímo v křižovatce. Pak se stařenka promění v řidičku, abychom se nakonec do-

a srpnové to září 2006

dobropisy

na září

2006

zvěděli, že jde o podnikatelku, která je spolujitelkou směnárny. Dovedu si představit sedmdesátiletou energickou dámu, která vrazí do redakce ČTK v Opletalově ulici a kabelkou to tam všechno „profackuje“. Už aby se to stalo.

9.4

Červenec je tak horký, že i četba tomu podléhá. Přestávám rozeznávat písmenka a smysluplné věty se mi zdají být hovadinami. 19. 7. psali v MF Dnes o novém silničním zákoně a podtitulek zněl: Policisté odebrali Pražanům už 59 řidičáků, přesto se jezdí bezpečněji. Vůbec tomu nerozumím, ale je možné, že chyba je na straně domácích. Slovo přesto není dle mého na místě, ale nevím. I napsání těchto několika řádků mě zcela vyčerpalo...

9.5

Když byl v samizdatu obnoven časopis Akord, dostával jsem ho od přátel z Brna

(vyšla, pokud si pamatuji, asi 2 čísla). Pak jsem ho dlouho neviděl, až mně letos na stole přistálo pár čísel z poslední doby. Každý musí být z něčeho živ (nebo aspoň to dělat), reklama na zadní straně obálky v květnovém čísle z roku 2005 (v rámečku je číslo 9) je ale opravdu masochistická (dělím podle řádků): *ZODPOVĚDNĚ SPLNÍ SLIB / A VRÁTÍ SVÉ KRAJINĚ ŘÁD A MÍR / BOŽÍHO DÍLA / DLE PRAVDY HORNÍKŮ / Zdař Bůh!* Nad tím je grafika (sova v oválu), text je dole oddělen linkou a pod tím nápis: *SOKOLOVSKÁ UHELNÁ, a. s. / Staré náměstí 69 / 356 00 Sokolov.*

To by měl Jaroslav Durych radost, jak horníci vrací své krajině řád a mír. Akorát, že ta krajina není jen jejich.

9.6

Pořád je ještě teplo, stav se podobá stabilizované opilosti z jablečného vína, do kterého je nalito cca 1 deci Okeny. Proto tápu a ničemu se nedivím. Jen když na obálce Magazínu Dnes (27. 7.) celuje Karel Gott

(nahore bez) svoji dceru, a z té širé lásky kape biedermeier a kýč, chce se mi zavřít oči, ale díky lepkavosti všude kolem to nejde. Taky fotograf jménem Lucie Robinson trochu přihrádal(a) u Saudka. A novinář Václav Pecina se velmi vyznamenal a měl by dostat nějaký bramborový záslužný kříž. Třeba za otázky typu: *Paní Ivana vyprávěla, že malá se nejvíc směje, když blinká. Tedy ještě víc se směje, když blinká a vy jí do toho zpíváte!* To je aspoň kritická reflexe, ať se jdou Rauvolfové, Dědkové a Diestlerové vycpat.

9.7

Taky jsem se dočetl, že herec Jan Libíček zemřel ve 43 letech. Někdy vyčítám dceři, že se neumí smířit s tím, že lidé, které vidí hrát ve filmech, mohou už dávno být mrtvi nebo je jim o 40 více. A nakonec sám podléhám bludu, že Libíček byl postarší herec. Já už bych tady (být jím) 5 let neměl být. Na všechny filmy, kde hrál, se stále dívám dětskýmá očima. Oni jsou přece dospělí, já ne. To je hodně divné poznání.

O
čem
(Dobrý den, recepce
hotelu Tálský mlýn,
(ne) dnes se u nás
mluví ubytoval na jeden den
pan Y X, státní
příslušnost ABCDEF,
číslo pasu
123456789 – jo, to
býval pořádek.) Já tam
stál za tím oknem
a konečně jsem viděl
nějakého slavného
disidenta na vlastní
oči. O něco později
jsem se šel podívat
i na jeho byt, protože
v domě, kde bydlel, žil
i můj spolužák z VŠ.

Červencové

a srpnové

9.8

23. července oslavil Ludvík Vaculík 80. narozeniny. Před sto lety by taková oslava znamenala zastavení pražské dopravy, peatardy a uvedení božského kmeta na Slavín ještě za jeho života. Dnes to obstarají Lidové noviny velkým rozhovorem a několika články. Vaculík je sice dokladem složitosti kulturně-politického vývoje naší země ve 20. století, ale na rozdíl od ostatních, kteří zapalovali a pak sami vyhořeli, je stále schopen rozpoutávat vášně a nasírat lidi, takže svůj úděl intelektuála plní i ve svých 80 letech. Jeho Sekeru jsem nikdy nedočtl, ale o Českém snáři si stále myslím, že patří mezi nejdůležitější knihy české literatury druhé poloviny 20. století. Je to originální spojení subjektivního popisu obecného s individuální existencí. V mnohém s ním nesouhlasím, v něčem ano, ale přečtu si ho raději než ty žvanivé korektní pásovce, popisující svět, jaký by chtěli mít, a ne takový, jaký je.

Už jsem to někdy psal, ale v této chvíli to zopakuji. Kdysi, po Chartě 77, jsem ráno stál venku u hotelu Tálský mlýn ve Žďáru nad Sázavou a díval jsem se skrz okno,

málem s nosem rozpláclym o sklo, na snídající manžele Vaculíkovy, kteří zde trávili chvíle svého dobrodružného života. Nevím, zda to tehdy chlapíci z StB věděli, ale předpokládám, že ano, protože na hotelu byl ubytovaný i jeden zahraniční novinář a tehdy museli recepční všechny „západní“ cizince hlásit. (Dobrý den, recepce hotelu Tálský mlýn, dnes se u nás ubytoval na jeden den pan Y X, státní příslušnost ABCDEF, číslo pasu 123456789 – jo, to býval pořádek.) Já tam stál za tím oknem a konečně jsem viděl nějakého slavného disidenta na vlastní oči. O něco později jsem se šel podívat i na jeho byt, protože v domě, kde bydlel, žil i můj spolužák z VŠ. Teprve po r. 1989 jsem se dozvěděl, že byl agentem pod jménem Bohouš a Vini. Pěkně to do sebe zapadá.

Ještě že je na světě většinou míň Vaculíků než agentů (kromě Bonda). Kdyby to bylo opačně, něco by nebylo v pořádku.

9.9

Xavier Baumaxa hrál 27. července na Střeláku. Bylo plno, posluchači všech ras a vě-

dobropisy

na zář

2006

ků – to mám rád. Litvínovský písničkář, vlastním jménem Lubomír Tichý (ale věřte někomu, kdo si dělá ze všeho legraci), utrhl drát na své dvanáctce hned na začátku, tak jen vyměnil kytaru a mlátil do toho dál. Kde je Merta, kde je Hutka, kde jsou všichni ti trubadúři minulého? Bau-maxa, to je singer současnosti, to je zlé znamení nás všech. Vydal dvě cédečka, která neoštemplovala žádná mamutí firma, jede sám na sebe, buran mezi buránky.

9.10

Stojí někdy za čas přečíst si knihy dávno už čtené, považované za součást sebe samého/samé. Ano, to jsem četl, to znám. Ale opak je pravdou. Měl jsem na dovolené u moře asi deset podobných knih patřících do mého kánonu, a to bylo překvapení, když jsem si je po 15, 20, 25, 30 letech znovu přečetl. Něco mezi jino- a novo-čtením. Stejně jako když se vrátíte do krajiny svého dětství. Všechno je skoro jinak, nebo ještě lépe – všechno je, ale skoro jinak. Jen na betonové zdi najdete něja-

ký hloupoučký nápis, který jste tam tehdy vyryli.

9.11

Mimočetba z Reflexu (32):

Uprchlíky od turistů stěží odlišíte, ale stánek Červeného kříže se základními potravinami a dlouhá fronta britských a anglických vojáků v příletovém prostoru prozrazují výjimečnou situaci (Uprchlíci na překrásných plážích, s. 12).

Mimokontruji: Les na německé a bavorské straně byl plný hub a hřibů, nad námi létali ptáci, straky a vlhy a ještě výše nad nimi kroužila letadla, vrtulníky a boeingy. Kde jsou však dneska mraky, oblaka a kumulostraty? Asi nikde a v prdeli.

9.12

Kolik let propagoval Günther Grass ve svém jménu SS, a nikomu to nevadilo. Teď se přiznal, že tam nosil pár měsíců flintu, a hned je z toho konec světa.

Už aby to bylo!

9.13

Křížovka z Metropolitního expresu 17. 8. 2006:

Litinové pláty na tři: jak jsem se namáhal, tak jsem k tomu nedošel. V nápovědě nabízí: tly. To pak ano. Jestli je možno podle potřeby vyhazovat písmena ze slov, jen aby se vešla do políček, pak nastává nová éra křížovkářství. Jen abychom to stihli tady po sobě uklidit.

9.14

Inzerát u internetové verze Annonce – Časopisy, knihy a comics – poptávka: *Rád bych koupil pro dceru několik sešitů Rychlých šípů, nejsem sběratel. Chci jen, aby stavěla na jiných hodnotách než současná zvrácená generace.* (A číslo telefonu).

Co ti sběratelé nejsou ochotni pro svoje zvrácené koníčky všechno udělat, to by jeden nevěřil. Stavět cokoliv na Rychlých šípech, to bych se rád přišel podívat, až budou vztyčovat glajchu!

Jakub Šofar

Marta Zbyslava Gärtnerová

(*1948 v Chomutově) Poezii, fejetony a povídky začala publikovat ve 2. polovině 70. let. Knižně vydala sbírky básní Tichá návnada, Autogenesis, Svodidla noci a Létaující vlak. Samostatnou prózou je kniha esejů a koláží O různosti bublin, autorsky je zastoupena v povídkových knihách Možná mi porozumíš a Nevěry, také v publikaci Báseň mého srdce. Její tvorbu uvádí také několik sborníků, jako je Jarní Vltava, Nemůžeš zadržet oblaka, Tanec na hladině, Pátá koróna, Almanach Teplický Šlauch 2000 a Migrantoj de vorto. Pokud nepíše básně, tak píše prózu, pokud nepíše prózu, dělá koláže.

Co na tom sejde

Ptáci obsadili klenbu nebeskou
a bleskově večeří v databázi hmyzu
Z oken rozšklebených horkem
chraptí Kabáti
kteří se vždycky poperou
budťo nožem anebo sekerou
K večeru dostali se k lizu
Kapky zítřejšího deště
běsníce
obhlížejí rozpálené ulice
– Bolí to? –
– Bolí...?? Ale prosím vás!
Co na tom sejde
když milej nejde
smutek se vejde do těch akordů
a chybí čas –

Představuje se také na svých
stránkách www.zbyslava.wz.cz.

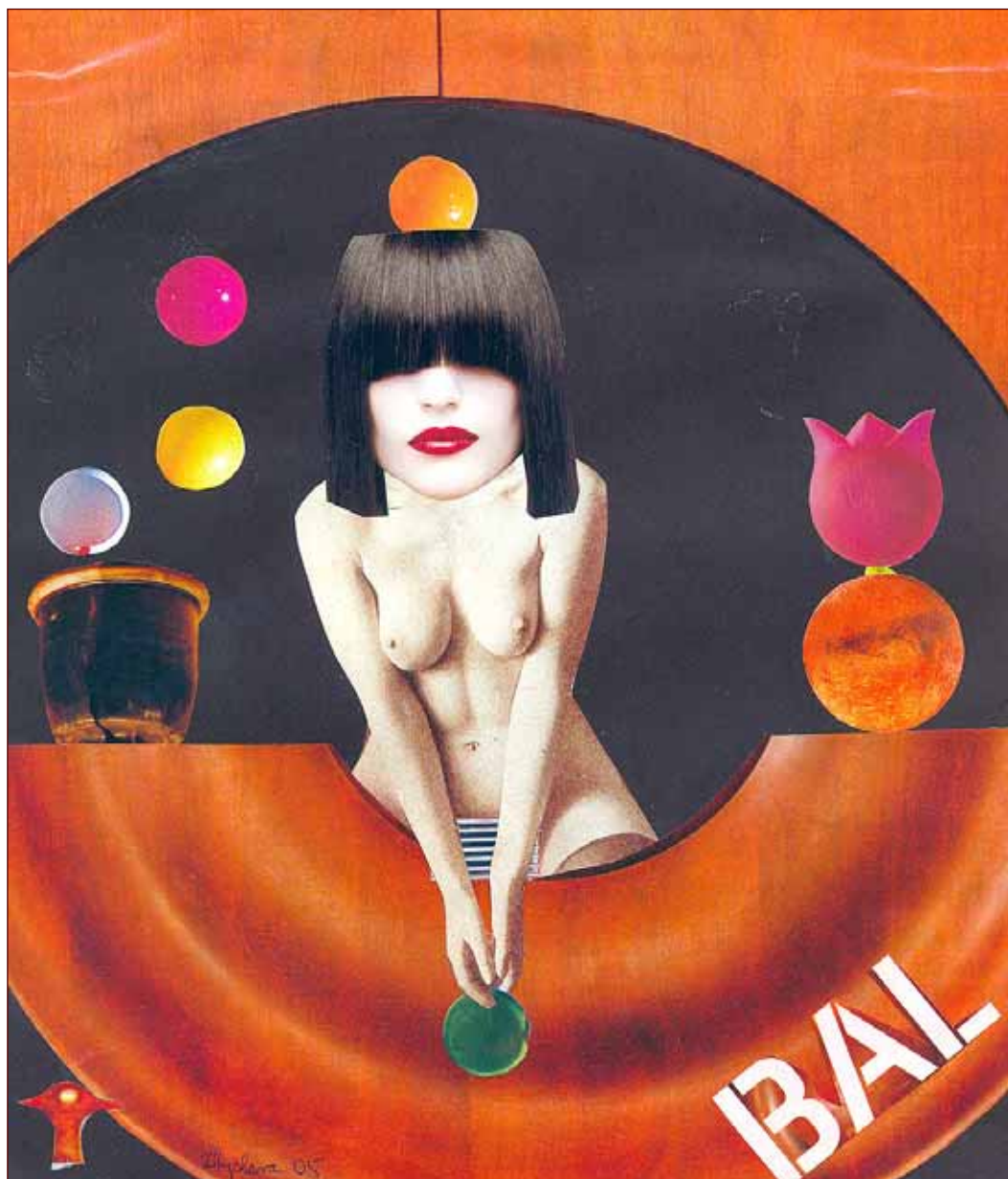
Planeta ptáků

Optický klam

Lampa mi spadla do oka
a upletla tři Měsíce
tři jepice
tři svaté trojice

A já tam stála nahá
čučící blbice
se sutí pod nohama
a sama

a pak mě spolkla
noční ulice
ta její vyzývavá tlama

BAL

Powerade

Liju do sebe POWERADE
nedělám chytrou
opsala jsem to z oficiálního sportovního drinku
a sleduju co to dělá s mým tlakem
tělesnou teplotou
srdeční aktivitou
potem myšlenek
chtivostí mé kuličkové tužky
papírovým kapesníkem pod židlí
a vychladlou kopřivou v mém hrnku
a hlavně s tím
proč se mi nechce rýmovat
a píšu jako močí do sněhu

Sabáčka

Pukla

‘Večerní souboj straky s Měsícem

Srpek měl prsten z mraku
na nebi bouřlivém jak fén
a viděl černobílou straku
jak krade u nebeských sfér

Zobákem párala měsíční síť
až potemněl večerní vzduch
Ze sítin vypadlo dítě
jak překvapený bůh

Prsten se náhle sesmek' z Měsíce
a pták byl nabodnut zlatavým rohem
Na lampě uhořela můří dvojice
a večer zavoněl vodou a bohem

Kvítky na tubetějce

Slavit, či neslavit?

Zít se bude tančit všude... praví hojně citované klišé odkazující na budovatelskou píseň padesátých let. Jak to ale bylo s tím jucháním a slavením? Nebudeme tady objevovat dávno poznaný fakt, že rozhodně ne všichni v té době tančili. Zatímco vyvolení se veselili, jiní leda tak rachtali okovy. Raději se zanoříme znovu do archivu ÚV KSČ a podíváme se, jak se slavilo podle instrukcí ideologického byra. Někdo (se) slavil a oslavoval, někdo ne, jiný zase opatrně a hlavně pod dozorem.

Zdeněk Nejedly

Zdeněk Nejedly měl na oslavy trochu pech. Narodil se 10. února 1878, a tak jeho sedm-

desátiny vypukly dříve než Vítězný únor. Komunisté ještě neměli všechno pevně v rukou, což je patrné také z instrukcí, kterými ÚV organizoval oslavy narozenin svého ministra práce a sociální péče, za Rakouska člena Královské české společnosti nauk, teď člena předsednictva ÚV KSČ.

27. ledna 1948 informoval ústřední výbor ideologa Gustava Bareše o stavu příprav na oslavy Zdeňka Nejedlyho:

Vážený soudruhu,

podle šetření u soudruhů Pekárka, Hanuše a Delsteina je program oslav sedmdesátin s. Nejedlyho tento:

Neděle 8. II. dopol. o 10.30 hod. projev ÚRO v Národním divadle v režii Pujmana, na němž má promluvit zástupce vlády, asi s. Gottwald, zástupce pracujících s. Zápotocký, zástupce umění a vědy, původně prof. Pražák, nyní prý J. B. Foerster (oba Gustavem Barešem škrtnuti a tužkou připsán Olbracht), dále má být kulturní program, tj. výňatky z díla, sbory, vystoupení souborů ze závodů a recitace.

Neděle 8. II. večer: koncert pořádaný Českou filharmonií spolu s Českou akademií věd a umění, Slovanským výborem a Společností pro kulturní a hospodářské styky s SSSR. Program, který si s. Nejedly sám vybral, je tento:

Vaše oběžníky z 27. a 30. ledna jsme projednali jednak osobně s předsedy ONV, které jsme měli na schůzi v kraji, jednak jsme jim zaslali písemné instrukce ve smyslu Vašich oběžníků. Žádali jsme oznámení všeho, co zařídili.

Dále jsme oběžníky projednali ústně s okresními a újezdními tajemníky, které jsme měli rovněž na schůzi v kraji, a i jim jsme odevzdali písemné instrukce.

Vít Nejedlý: Symfonieta, Ostrčil: Křížová cesta, Smetana: Tábor a Blaník.

Pondělí 9. II. večer: zatím neobsazen, zajistili jsme u taj. Hanuše rezervování večera pro přátelský večer pořádaný ústředím KSČ. Poněvadž ve Slovanském domě se souběžně koná Vseskolský ples, bude tento večer možné uspořádat v Národním klubu na Příkopech, kde jsem předběžně zajistil termín. Je potřeba, aby hospodářské oddělení provedlo smlouvu a dojednalo podrobnosti o buffetu atd. K dispozici budou všechny prostory Národního klubu. Jako řečníky navrhuji s. Kopeckého (tužkou nahrazen Dolanským), Koubka a Škodu.

Úterý 10. II. dopoledne: na ministerstvu gratulační deputace atd. V této věci zařídíme deputace ze závodů, kulturních organizací, spisovatelů atd.

K narozeninám vyjde v Orbisu Sborník a Výbor statí, ve Svobodě První svazek sebraných spisů a Monografie. Vedle toho bude vydáno zvláštní číslo Sociální revue. Zařídili jsme u s. Rybáka, aby 28. ledna byla o tom zpráva v Rudém právu současně jako připomínka data narození.

Navrhuji, aby strana založila fond Zdeňka Nejedlého pro podporu historického bádání v oboru českých dějin. (Bareš škrtnul.)

K otázce daru ústředí navrhuje: věnovat obraz malíře Ludvíka Kuby, nebo, nebylo-li by to možné, obraz Rabasův.

Slavnostní schůzi v závodě dojednali jsme v libeňské Českomoravské se soudr. Milcovou na pondělí 9. II. odpoledne v 15 hodin. Soudruzi se pokusí vyrobit nějaký dar ve formě miniaturního stroje.

Zajímavé je, že Gustav Bareš škrty nešetřil a kromě těch už uvedených zamítl šmahem také celé ono večerní setkání v Národním klubu na Příkopech. Od Slovanského domu, kde plesali Sokolové, to ostatně nebylo daleko, tak asi aby se ty dvě slávy netloukly. A připsal zde poznámku „15 hod ČM“. A tak je možné, že onen „přátelský večer“ se nakonec nekonal, nebo splynul v odpoledni s návštěvou Zdeňka Nejedlého v ČKD.

Zbývalo tedy ještě sepsat seznam pozvaných. Na první místo byl až dodatečně perem dopsán samotný oslavenec, na kterého ve všem tomu shonu asi trochu na ÚV zapomněli. A tak už jenom samá zvučná jména: Gottwald, Slánský, Nosek, Zápotocký, Švermová, Smrkovský, Čepička, Kopecký, Bareš, Čivrný, Novotná, s. Hodinová a k ní dodatečně připsán s. Spurný, Ivan Olbracht, Ladislav Štoll, Arošt Kolman, Vlado Clementis, Frejka, Mathesius, 2 zá-

stupci dolu Zdeňka Nejedlého, dodatečně pak třeba ještě rukou připsaní Jan Drda, Josef Toman nebo Adolf Hoffmeister, ale toho nakonec zase škrtnuli. A další a další soudruzi. Zvláštní sešlost, když tak ten seznam leží před námi dnes. Pár dní před pučem tu je několik budoucích prezidentů, několik popravených a odsouzených v procesech, marxisti i trockisti, kteří za pár měsíců poputují do exilu nebo vězení. A v tom všem kdysi významní a mocní straníci, kteří dnes již nikoho neděsí a málokdo je zná.

A sedmdesátka Zdeňka Nejedlého ještě jednou. Tentokrát z jeho kraje, ze severu, z Liberce. I zde je patrné, že soudruzi si leckde ještě pár dní před únorovou krizí nemohli zcela svévolně dělat tak docela, co by rádi. 7. února 1948 píše tedy KV KSČ v Liberci soudruhu Kouřilovi z kulturně-propagačního oddělení sekretariátu ÚV KSČ:

Vaše oběžníky z 27. a 30. ledna jsme projednali jednak osobně s předsedy ONV, které jsme měli na schůzi v kraji, jednak jsme jim zaslali písemné instrukce ve smyslu Vašich oběžníků. Žádali jsme oznámení všeho, co zařídili.

Dále jsme oběžníky projednali ústně s okresními a újezdními tajemníky, které jsme měli rovněž na schůzi v kraji, a i jim jsme ode-

U příležitosti tohoto výročí bude tedy třeba odhalit postoj reakce k Masarykovi, odhalit všechny ty, kteří byli kdysi strůjci hilsneriády, staré agrární a národnědemokratické reakcionáře a jejich dnešní pokračovatele, kteří se spolčují s imperialistickými nepřáteli republiky, spekulují na válku proti vlastnímu národu a chtějí ještě něco horšího než Mnichov. Tyto reakční živly nemají v nejmenším práva dovolávat se Masaryka, který během první světové války vystoupil s heslem samostatného Československa. Činnost Masarykovu, směřující k vytvoření samostatného Československa, je třeba ocenit, zároveň však ukázat na roli západních mocností, jež chtěly zachovat Rakousko-Uhersko a teprve po Říjnové revoluci, která vytyčila a provedla sebeurčení...

vzdali písemné instrukce. Rovněž žádáme oznámení toho, co bylo v tomto smyslu podniknuto.

Zatím máme zprávu z Č. Líp: ve sklárnách v Boru u Č.L. brouší pro s. Nejedlého uměleckou vázu, kterou mu osobně předají nejstarší dělník borských skláren a předseda ONV v Č. Lípě.

V Liberci naši soudruzi v ÚNV chtěli navrhnout jmenování s. Nejedlého čestným občanem, ale byli ostatními odmítnuti – nár.soc., lid. i soc.demo.

Se soudružský pozdravem Práci čest!

T. G. Masaryk

A zatímco Zdeněk Nejedlý slavil a byl slaven, někdejší jeho idol a předmět jeho zájmu – Tomáš Garrigue Masaryk – byl na tom o poznání hůř. V březnu 1950, kdy uplynulo sto let od jeho narození, už KSČ pevně vládla celé společnosti. A také úřední instrukce tomu odpovídaly obsahem i formou.

11. ledna 1950 poslal ústřední výbor tajný materiál všem tajemníkům KV KSČ:

Vážení soudruzi,

Na letošní rok připadá 100. výročí narození T. G. Masaryka. Bylo rozhodnuto, aby vzhledem k povaze věci a také vzhledem k všeobecnému omezení oslav žádné oficiální oslavy konány nebyly. Vzpomínkové akty státních činitelů budou omezeny na položení věnců v Lánech. Stoletého výročí TGM má být vzpomenu na veřejných přednáškách, které mají vysvětlit osobnost TGM, jeho úlohu a cestu v boji za národní nezávislost a současně ukázat, že tato cesta nakonec nevedla k zabezpečení národní svobody.

Je však třeba počítat s tím, že reakce, podněcovaná nepřátelským zahraničním rozhlasem, se bude pokoušet této příležitosti zneužít k svým rozvratným snahám, využívajíc při tom zbytků dosud nepřekonané masarykovské ideologie, zvláště mezi maloměstáckými vrstvami.

Je proto nutné, abychom připravám tohoto výročí věnovali velkou pozornost. U příležitosti tohoto výročí bude tedy třeba odhalit postoj reakce k Masarykovi, odhalit všechny ty, kteří byli kdysi strůjci hilsneriády, staré agrární a národnědemokratické reakcionáře a jejich dnešní pokračovatele, kteří se spolčují s imperialistickými nepřáteli republiky, spekulují na válku proti vlastnímu národu a chtějí ještě něco horšího než Mnichov. Tyto reakční živly nemají v nejmenším práva dovolávat se Masaryka, který během první světové války vystoupil s heslem sa-

mostatného Československa. Činnost Masarykovu, směřující k vytvoření samostatného Československa, je třeba ocenit, zároveň však ukázat na roli západních mocností, jež chtěly zachovat Rakousko-Uhersko a teprve po Říjnové revoluci, která vytyčila a provedla sebeurčení národů, byly přinuceny dát svůj souhlas k vzniku samostatného státu.

Současně je však třeba jasně ukázat, na jakých základech budoval T. G. Masaryk Československou republiku. Navenek byla to závislost na západních imperialistech, která nakonec vedla až k Mnichovu a vnitřně byla vedoucím činitelem buržoasie, jejíž vládu Masaryk pomáhal krýt svou autoritou. Tak Masaryk postavil republiku na nesprávné základy a v důsledku toho také tato republika roku 1938 byla rozbita. Novou lidově demokratickou republiku budujeme na zcela nových pevných základech, opírajících se o dělnickou třídu a pracující lid uvnitř země a o Sovětský svaz a lidové demokracie navenek. Tím je pevně garantována nezávislost a bezpečnost republiky, jako nikdy před tím.

Přípravy 100. výročí narození T. G. Masaryka se musí proto především soustředit na objasnění těchto otázek. Nebudou se proto konat žádné vzpomínkové večery, akademie a jiné oslavy, nýbrž hlavně přednášky. Osvětová péče uspořádá veřejné přednášky ve městech a větších místech. Je třeba postarat se pečlivě o jejich přípravu a výběr a instruktaž referentů.

Nejdůležitějším úkolem však je, aby strana byla ve své členské základně správně orientována, aby každý člen strany dovedl vysvětlovat na veřejnosti naše stanovisko a převahu naší lidově demokratické éry nad érou první republiky a aby dovedl odhalovat, jak za pokryteckým postojem reakce k TGM se skrývá snaha o rozbití Československa a restauraci kapitalismu.

Proto v měsíci únoru na členských schůzích má být objasněna úloha T. G. Masaryka.

O TGM mají být provedeny přednášky ve stranických školách všech stupňů a v poradnách marxismu-leninismu.

Při tom nám musí být jasno, že k překonání masarykovské legendy a ideologie je třeba soustavné děle trvající ideologické a výchovné práce, která v tomto směru musí pokračovat i po tomto období.

V národních a středních školách bude stoleté výročí TGM vzpomenuť stručnými přednáškami, odpovídajícími jednotlivým stupňům škol. Zvláštní směrnice vypracuje k tomu ministerstvo školství, které zajistí vysílání těchto přednášek školským rozhlasem.

Prostřednictvím našich soudruhů v akčních výborech Národní fronty v krajích a okresech je třeba informovat všechny složky Národní fronty a zajistit, aby nepodnikaly zvláštní akce, které by mohly být zneužity, nýbrž se zúčastnily přednášek, pořádaných osvětovou péčí.

Tisk přinese v den výročí hodnotící články a fotografii T. G. Masaryka.

Nechť krajské a okresní výbory dbají o to, aby z popudu našich soudruhů nebyl rozšiřován rozsah těchto vzpomínkových akcí. Při tom však nebudeme zabráňovat různým pietním aktům /kladení kytic k pomníkům, uvěšování obrazů atd./, ale budeme dbát, aby těchto podnětů zdola nebylo zneužito reakcí.

Pro potřeby referentů bude vydána osnova, která bude podkladem referátů pro členské schůze strany a pro přednášky ve stranických školách a poradnách marxismu-leninismu; dále bude vydána osnova pro přednášky, organizované Osvětovou péčí.

Komentář netřeba. Stačilo už jenom doladit podobu přednášek (přednášelo se jen ve větších městech a řečníci byli předem vyškoleni a instruováni), a mohlo se začít slavit. Tiše, neochotně, nenápadně.

Připravil

Martin Groman

...národů, byly
přinuceny dát svůj
souhlas k vzniku
samostatného státu.

Současně je však
třeba jasně ukázat, na
jakých základech
budoval T. G. Masaryk
Československou
republiku. Navenek
byla to závislost na
západních
imperialistech, která
nakonec vedla až
k Mnichovu a vnitřně
byla vedoucím
činitelem buržoasie,
jejíž vládu Masaryk
pomáhal krýt svou
autoritou. Tak Masaryk
postavil republiku na
nesprávné základy
a v důsledku toho...

Marcela Pátková

se narodila 16. dubna 1980 v Novém Městě na Moravě, dětství prožila ve vsi na Vysočině. V Litomyšli vystudovala Střední pedagogickou školu se zaměřením na výtvarnou výchovu, poté absolvovala Pedagogickou fakultu Jihočeské univerzity (český jazyk – výtvarná výchova). Nyní žije v Českých Budějovicích a je zapsána v doktorském programu na Ústavu bohemistiky Filozofické fakulty Jihočeské univerzity.

Básně publikovala časopisecky v Meridianu, Tvaru, Hostu, Dobré adrese, Welesu, Psím vínu a Pandoře, dále ve sbornících z literárních soutěží Hořovice Václava Hraběte 2004, Literární květen 2005, Signum – Dresdner Lyrikpreis 2006 a Literární Varnsdorf 2006.

V nakladatelství Host jí právě vychází sbírka Bylas u toho...
Následující texty v ní ale nenajdete.

marcela-p@email.cz

Výběr z básní

Kam?

Vstáváš brzy, bys zastihla den
před pláčem dítěte, před klamem
poledne, že je skutečnost, před
vinou večera, svodem noci.

A přece nelze vymanit z osidel
své bezpochyby jedině přesvědčení
o člověku, který leží vedle a jen proto
s hlavou přes okraj, že jeho sny
se dějí někde jinde, a tudíž není
s tebou, i když by si to
byl býval přál.

Kam se dívá zavřené oko?

V přírodě

Jeho přítomnost mě rozměnila
v lupénku borovic, v ústrk srn,
udupala v doupěti pod duby
v neznatelné zrno nezralého
hroznu, sevrklé na drť osamělé
omítky, všlápě do omylem
vzniklé rýhy v chodníku pro
zbloudilé.

Bude mne milovat
až do osemení?

Kterak

Když ses vrátila z procházky,
byla jsi celá od knihy a tvé
vlasy – jakoby nebyly
i ústa ztrácela tvar a zúžena
na pohlaví přestala mluvit,
protože milovat.

Bezhlavá květinu, kterak ty
pomineš, kveteš-li tak,
aby tě nikdo neviděl?

Natož

Že si tam strká štětec
až po chlupy z veverek,
že když domaluje obraz,
nemůže se podívat ani
do zrcadla, natož na zem,
napovídá neprozřetelnost
usmolenou návykem
nevzpomínat na něj.

Co si v rozhovoru
k sobě povídáme?

Jabloň

Ve chvíli nestřežené Bohem
se tělo sevřelo do sebe sama
a cévy zacuchané v klubko,
s nímž si hrála tvá kořata
dosud od krve a ještě teplá,
se přelévaly jedna do druhé
a tepajíce o sebe, umlčely se.

Hruška padla, jabloň zůstala.

* * *

I stromy se k sobě naklánějí,
aby se pomilovaly.
Listopad.
Ještě nevešly se všechny tvé
zpěvy do kapesníčku, upadnutým
na schodišti chóru, do kapesníčku,
jehož poslední uzlík – vzrušující jako
sebezapírání obraznosti a jen proto
snad hříchem, že jsi jej vyndala
právě tam, a už je někdo jiný
drť mezi prsty, jakoby je chtěl
rozmělnit na nicotu.

Ne my, to stromy...

I kdyby

Celý den slyším
hudbu akordeonových duet,
v nichž se vilná harmonie
kloubí s tvými posledními
slovy, která zas dlouho
poslední zůstanou jako
výzva i rozloučení,
jako výzva k rozloučení
v labyrintu samovznícení
našich příštích setkání.

I kdyby měla být skutečná.

* * *

Postavy mdlé, bez siluet, se plazí
jedna k druhé a domnívají se, že
uhynou, nepolíbí-li se (jako květiny),
zůstávají. Na stín místa není, na větu,
slovo, uvidění se. Jen zdání, žes tu byl,
jen přání, abys byla.

Sepraná donaha, pozůstalá, uškrcená
vlastní šňůrou z matčina břicha
je vzpomínka tak letmá jako
ono pouhé tušení
smrti.

* * *

(nejbližším)

V nedělních odpoledních, neopatrně
prozkoumávaných dětskou dlaní
na povrchu hladce mýjeného,
zůstaly otisky na skříni, na zrcadle,
v tobě. Návštěvami obehnaný dům,
na hrobě pravidelný karafiát,
stůl na třech nohou bez bačkor, bos.

A pod pokličkou v páře:
mrtvý falos sypán souchotinou.

Snad ne

Zešikmené hrany sladkobolných,
svíráte ve svých hnátech ostrohrot
svící solných, vždy večer rozžíhaných
na prach. Bičikem ptáme se osudu:
kam sahá vlas stařeny, upadnuvší
na zem? A že se stydí a že páchnou
hněvem a ovčím mlékem kojí své
i jiné dcery, snad ne vážně,
ale z dosahu brzypříchozího.

Co soudí

Vraťme se zpátky k fíkovým
listům, ať rozečtení na sotny
poznáme, jak dlouze jsme.
Den do krve si okusuje kůži
z míst určených jiným zubům,
a tak se jej ptáme, co soudí
o představách pouze
hrajících si s myšlenkou.

Mlčí. Matečná cesto od něho
k němu, dál nepokračuj.

Každé

Každé to ráno, zlomeno na penis,
nedokrveno zbylou střídou chleba,
je stejně vláčné, protože ruší noc,
co se nedochvěla. A tak blána mezi
ukazovákem a prostředníkem,
říznutá hranou papíru, se nestačila
zhojit. Polibky – klapky klavíru.
Otcové zkouší kojit své ženy a značí
si cestu jak psi, aby trefili domů.

Prý jiná doba a jiná paměť k tomu.

* * *

Útlocitná jizba,
babička v koutečku,
v hrnečku káva,
plesnivá kola
na ni.
A ruka k zemi sahá
a spojit se zdráhá
suché klouby
v prosté
odřikání.

* * *

(Vladimíru Holanovi)

Ze slunce zbyl jen míč, vhozený
dětmi do oken božích, tedy tak
vysoko, že jeho dopadnutí na zem
trvalo by celou věčnost, chlípnu
věkem. Martin von Orel, gennant
der Trockenhändige.

I světla ubylo – jednadvacet
lampiček popraskalo potají,
někteří zesnuvší ani nepostřehli.
Nedosti nářku nad člověkem,
nad sebevrahem ne?

Vrať slzu do propasti, Lucie!

Zádušní

...a řvali ptáci jako šílení,
vzlétnuvší z okolních hrobů,
poletující nad zemí v soumračném
oparu poledního pátku. Jeden z nich
uhořel, holátko. Taje a praská tisíc
let staré dřevo, kyanid, bederní páska,
opus dvacet dva, koleno padlé
na klekátko, sleva na tři další
životy. Tvůj dech – rozpouštění ledu
v trhavě jemné vlasce – práší prach
a hladce jej stírá z čela každá
vlhká dlaň.

Tak prosté, jako zpívat na pohřbu
vlastní matce.

Abys

Smrti, tolik opovržená a zajíkaná
minulostí, ctihodná smrti, smrti
nenáročná, tvá huba nedožraná
rozbedřilými sousty, tvá matka,
stařec, mládenec i panna zubožení
zůstali, abys nezůstala sama.
Vejcovody rozhoupané takhle
nad podzimem: už je čas jít,
mává ti jako posledně vlas
vlajícími z rakve.

Kam se dívá mrtvé oko,
když ne za svým synem?

A co

Samoto, chutnáš jak nesolený
hrách. Rozkošná požitkářko, chci
vdechnout poslední jména vštípená
do tvých zdí. V tmách padá kost
za kostí, z kříže snětí, pak vůle tvá
a Eli, Eli, lema sabachthani. Zbývá
sedm dní pro zlomyslnost dětí.

A co ti dva, každý z jiné strany?

Pláč panen

Když žoldáci opouštěli své zbraně,
nemávaly jsme jim, ani jsme je
nelitovaly, ani jsme neděkovaly,
neržály jako koně, neštěkaly jak psi,
neusmály se do rozkroků mezi
sebou, mezi sebou jsme si to
nedělaly, jak jsme byly slabé,
pláčem.

Na neopouzdřené svědomí netřeba
dalších záplat, lepených spermatem
příštích odpovětí.

* * *

Kam se dívá holanovské oko
bez noci, v olysáných dějinách
Kafarnau, v rybách přilepených
k chodidlům Šimona Petra,
oko okem sítě propadlé?
Kam se dívá, když ne vně
zástup, v tvé pohlazení,
mrtvé políbení, v objetí
neobjímajícím mě...? Kam
se dívá oko – z okna ven,
z půlkruhu světa, jež
jediné je snem ptáků
těžkokřídлых vlastním
osudem?

Dopis

Zdravím Vás z nedopatření
jiných pozdravů, snad prominete.
Slovo se již tehdy oddělilo,
marno mluvit.
Jest těžko dostoupiti barokní hmotě,
a tedy nezbývá než slízat z paty
prach pietnímu Kristu.
A není vody, kde bys ústa smočil.
Řím v červenci,
lítice hněvu.

Váš padlý anděl,
co se nedotočil.

Řím

To je ta chvíle těhotná steskem,
kdy noc prodýchaná na doraz,
mizí zvolna v rozkroku dějin.
Hlubino amfory, z trosek
vrať nám řád
a kousek úcty
k smrti.

Že láska

Že láska je jen obrana mateřstvím
a důvtip harmonie? A nová
seznámení jen těstem pro totéž?
Každý den, ztěžklý vemenem
bolesti, jakoby přišel naschvál
a smál se smíchem rvoucím
z útrobu plec.

Jak rohožka, jak osuška, jak hadr.

* * *

Prsty – ty zacuchance hříchu –
zašramotily místo klíče a rozklíženy
po těle vtiskly do zdí fresku
lavírovanou krví.
Mlčte chvíli,
pane.

Pro nevěstinec slov
i člověk stal se
mnohým.

* * *

Prázdnota deště.
Na oknech hnis,
pravidelný šelest krys,
sépie pod schovankou.
Svist upachtěných hus, jež táhly
nad draky.

A dole děti jako věrnost
podzimu. Zmrzlý trus
hárající srny.
A taky ty,

sněžné
rozpouštění

muže.

* * *

Jak chutná mrtvá žena
a houba octem nasáklá?
Leží před tebou roztažena
v ypsilon.

Máří Magdalena svými
vlasy myje
zem.

* * *

Jsem poslední rohož
v cizím bytě, o kterou
si otřeš botu.
Marná každá snaha
vrátit sebevrahům dluh.
Přetlak poezie.
Tíha letu.
Na parapetu motýl
nekrofil.

Ještě vyprovodím
větu...

* * *

Psala mu dopisy, dávala si je do pochvy.
Každý den jeden.
Na žádný z nich nedostala odpověď.
Tenze okamžiku,
strnutí v řezu.

Hod' kamenem!

* * *

Těkavým pohledem jejích očí
zdál se být podzim stejně krutý.
Hadí dech pod každým listem,
čas shnilých jabloní.
Nebral vážně ani jednu
z možností smrti.
Děťátka, holátka, tlamičky
od povidel,
otočte se.

* * *

Z nabídky možností jsem si vybrala
soulož s osudem. Není nic horšího
než nemít na vybranou.

Podalas mi ovoce útěchy.
Shnilo.

* * *

Dlouho schly mi vlasy.

I příčina, i výčitka i změna
i hrozba...
I bolest je nevěrná.

Konec roku

Už vyschly lampiony,
odezvy jizev skomírají,
už doznívají tóny,
chóry zavírají, na jatka
odvádějí sbory.

Ty, zbylý hříchu z klášterní
kámasútry, schovej se
do kožichu.

* * *

Když stříhaly ovce, kastrovaly berany
a kradly věnce z hrobů, ty sis nevšiml,
jak se dívaly? Jak se oddávaly
tomu běsnění v živoucím tanci
pontských ritů, aby obětovaly
to poslední, co měly?

Břitvou do klína
končila jejich
modlitba.

Dodnes

Na město sesul se povlak,
protrhaný ženskými klíny.
Zjizvený čas dal nám prohrát,
nést cizí, cizí viny.

Voníš po majoránce, po sobotní
koupeli, chutnáš po dřevu
a slzách z oceli. O věrnosti
mluví kosti v tvé hrudi
a v rukách mozoly praskají potají...

Dodnes tvé políbení studí.

* * *

Její pohled se svezl od kolen do písku,
vymrštil se k očím a zase ovdověl.
Setrvává na místě ve fialovém šátku,
vlasys si cloní tvář a sune mu potají
myšlenku po myšlence, aby nevěděl.
Hadí dech na skle u tvé postele,
vidle v týl, hranostaj v náručí,
ví, kam sedáš v kostele...

Udělám ti, co poručíš,
jsem služka,
která nestele.

* * *

Kam se ohlédnete –
kopulující páry
zvěře domácí.

Vždyť každý rád se domů
navrací a hledá, kdeže
jej čeká teplo z tepla
těla, do mrtva nastrouhaný
pokrm poslušnosti.
A je jim blaze.

Však jak se třou jejich kosti
o zbylý drobek na podlaze,
jejich srdce, plná ctnosti,
různé bohy hostí.

* * *

Zamkněte, andělové, na tři zámky
(klíčem ohořelým hříchem),
vydřete vůni z mojí kůže,
zlomte pera labutí,
hodte je do Vltavy,
prosím.

Sníh studí za nehty
jak cizí obutí,
špinavou komži
nosí sedm let.

Tak otevřte, mám
místo srdce vřed,
odpověď
od kohosi.

* * *

Ve dlani ministranta
leskne se pětník pro štěstí,
poletuje, padá z bílků sníh
na šíji hřbitova
v poledních modlitbách,
vteřinách z olova.
Bůh mlčí.
Zraje bolestín.
V krajině s žebry archandělů
se rozprostírám dokola
jak mlíčí, vychrtlé prsty
v zemi klíčí,
tajný příslib
vin.

(matce)

Kam?

(Vladimíru Holanovi)

O co cudnější je třešeň v listopadu než
básník v stínu panny?
Vždyť i ten vykostili na vzpomínku,
a tak mu nezbylo než věřit
v slovo.

Však i ono, kam se podělo?

Ne

Oko slepé, hrudníček plochý
jak mateřská láska, mléčné
zoubky, pláčátko z hnízda
vypadlé, jemné chloupky
na krčku štíhlém tak,
že bys jej dvěma prsty...

Ne, nemusí se vejít
do srdce.

Canny

se mi dneska zdálo, že ke
mně přišel Ježíš a povídá mi

dEmos 150

vstaň a chod

rovně

<http://canny.obribroskev.cz>

Strž (velký recenzní prostředek)

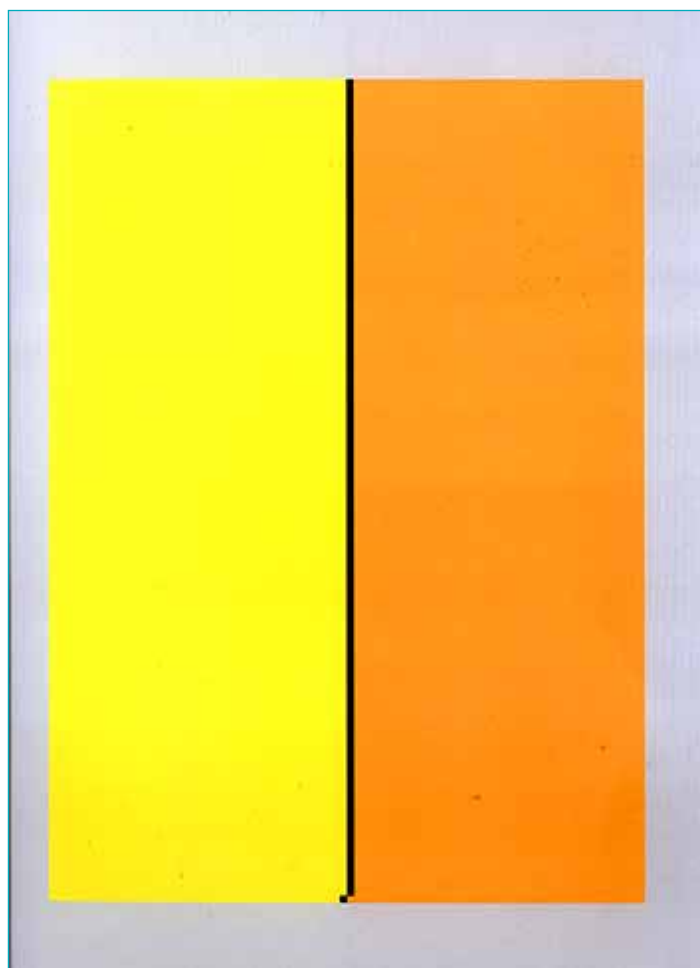
Jan Kubíček – grafika

Až do 27. srpna 2006 byla v Galerii moderního umění v Hradci Králové výstava, kterou galerie dostala svému názvu. Výstava představuje grafiky jednoho z našich nejprogresivnějších umělců. Nejde však o představení kompletního grafického díla, pouze jeho geometric-koabstraktní části, která kontinuálně vzniká od druhé poloviny 60. let.

Kubíček, který příští rok oslaví osmdesáté narozeniny, patří do silné poválečné generace umělců (Boštík, Sýkora, Malich, Grygar, Demartini atd.), která rehabilitovala geometrickou abstrakci. Ani Kubíčková cesta k jednoduchosti nebyla přímá, a než se dostal ke svým přímkám, musel projít spoustou zákrut, od městských krajin přes informel až po letristmus. Právě zkoumání obrazových kvalit některých písmen (např. „L“ nebo „O“) ho zřejmě přivedlo k tomu, co se dnes v jeho díle označuje za geometrickou abstrakci, i když to nevystihuje vnitřní podstatu jeho díla. Za symbolický i skutečný začátek výstavy (reprodukce na plakátu) můžeme považovat grafiku *Elementy L* (1967/2005), na které jsou do sebe zasazena písmena různých barvy (černá, červená, šedivá).

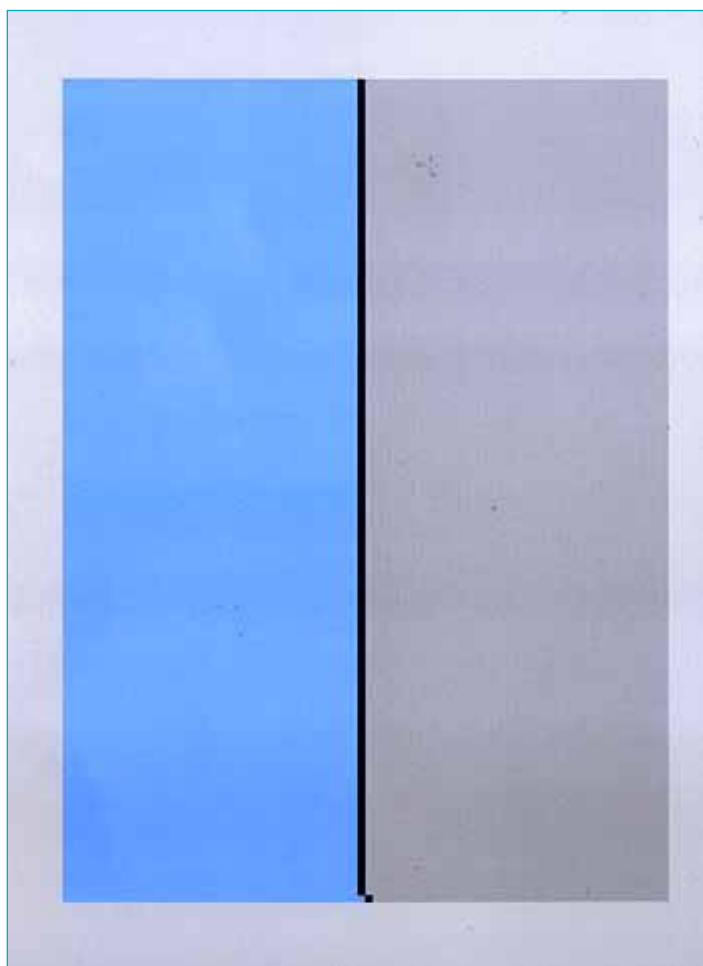
Spíš než používání linií a ploch je pro Kubíčkovu dílo charakteristická určitá sy-

Linie s dislokací vlevo, 1980

stematičnost. Někdy je zřejmá a jindy naopak skrytá a je na divákovi, aby vnitřní zákonitosti posunů a změn sám odhalil. S tím je spojeno také to, že jeho díla neexistují osamoceně, ale vždy v určitých sériích. Typické je například Rozdělení čtverců I–III (1968/1979), kde je stejný čtverec postupně dělen vertikálně, diagonálně a horizontálně. Na obdobné myšlenky je založena i velmi působivá grafika *Pohyb linií* (1970/1974), kde se na devíti černých polích postupně přesouvají bílé linie nahoru a dolů a zprava doleva. Zabývá se také násobením některých tvarů, které v každé fázi postupně zvětšují svůj obsah až zaplní celou plochu grafiky (*Progrese* – regrese I–IV [1970 až 1972]).

Linie s dislokací vpravo, 1980

Dělení diagonálně II, 1968

Kubíček nezapomíná ani na barvu a některá jeho díla jsou na ní dokonce založená. Může jít o kombinace různých barev (Dělení diagonálně I–III [1968] – žlutá, oranžová, červená, zelená) nebo kombinace odstínů téže barvy (Princip dělení [1968/1980] – odstíny modré). Nejzajímavější jsou však podle mého názoru grafiky kombinující barvu a systém. Postavení každé grafiky vůči ostatním vyplývá z barevné kombinace plochy a linií, které ji dělí (Čtverce a dělení 4x [1968/1969]).

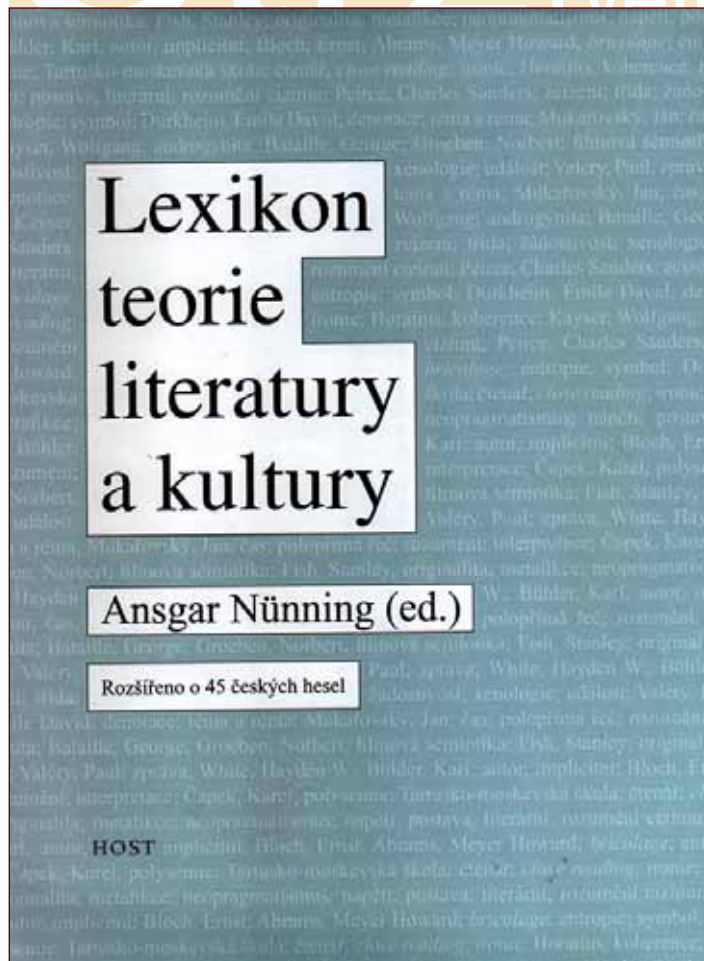
Od poloviny 80. let se Kubíčkův umělecký výraz změnil a celkovou syntézou vznikla díla nazvaná zpravidla rozdělené kruhy a půlkruhy nebo rozdělené elementy. Jsou na první pohled složitější

a systém dělení a přesouvání je skrytý, přičemž je na divákovi, aby ho odhalil. Dochází tak k zvláštnímu dialogu mezi autorem, dílem a jeho pozorovatelem.

Ačkoli výstava v hradecké galerii už skončila, lze očekávat, že bude v příštím roce reprízována v jiné státní galerii. Výstavy Jana Kubíčka lze jednoznačně doporučit všem milovníkům moderního umění a také těm, kdo rádi nad uměním přemýšlejí. Umění by nás přeci mělo povznášet a zdokonalovat. Nebo ne?

Petr Jiška

Strž (velký recenzní)

Nový hit: na vycházku s hůlkami

Při výstupu do horských oblastí čisté teorie je dobré mít o co se opřít. Tradiční pastevecké hole (Slovník literární teorie: Kolektiv Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV v Praze a Brně, red. Štěpán Vlašín. Československý spisovatel, Praha 1984) a čakany (Tibor Žilka, Poetický slovník. Bratislava, 1987) dnes nahrazují moderní teleskopické hole a turistické manuály upozorňují, že

pro populární sport Theoretic Walking je dobré mít minimálně dvě (Jonathan Culler, Krátký úvod do literární teorie. Brno 2002; Libor Pavera–František Všeticka, Lexikon literárních pojmů, Olomouc 2002). Třetí a čtvrtou pro případ ztráty, zničení či pádu (Hans Bertens–Joseph Natoli, Encyklopedie postmodernismu. Barrister a Principal, Brno 2005; Robert S. Nelson–Richard Schiff, Kritické pojmy dějin umění. Slovart 2005).

Na český knižní trh byly krátce po sobě uvedeny dvě opěrné publikace s podobným zaměřením a orientované na příznivce příbuzného vysokohorského teoretizování. Brněnský Host vydal Lexikon teorie literatury a kultury, který pro německého nakladatele Metzlera poprvé v roce 1998 a v upravených vydáních v letech 2001 a 2004 sestavil s pomocí téměř stovky badatelů Ansgar Nünning. Slovník o objemu cca šesti stovek hesel (další se přidala v pozdějších vydáních) Nünning pojal jako lexikon pojmů, teoretických koncepcí a autorů důležitých pro vývoj literární vědy a širšího proudu společenských věd od 60. let 20. století do současnosti. Při výběru hesel se editor řídil především důrazem na jejich interdisciplinární a později i intermediální původ a aplikaci. Chtěl se také vyhnout přílišnému protežování současných populárních a módních teorií, koncepcí, pojmů a autorů, proto mezi ně zahrnul i hesla, vztahující se k tradičnějším „položkám“. Cílem Nünninga a kolektivu nebyl pouze pozitivistický výčet a výklad jednotlivých hesel, ale prostřednictvím „křížového“ propojení také nástin jejich vzájemných souvislostí. Důležitou součástí výkladu hesel jsou odkazy na literaturu, v níž se lze o tom kterém heslu dozvědět více. České vydání, které je spíše než překladem adaptací, je doplněno o 45 českých hesel, které pod vedením Jiřího Trávníčka a Jiřího Holého sestavila pětice českých badatelů.

Slovník kulturních studií, který v roce 2004 sestavil anglický badatel Chris Baker a v českém překladu publikovalo nakladatelství Portál, je oproti hostovskému Lexikonu úžeji zaměřen. Východiskem jsou pojmy a koncepce autorů kulturních studií, jež se jako samostatný obor vyprofilovala v birminghamském Centru pro současná kulturní studia pod vedením Stuarta Halla. V úvodu slovníku, který objasňuje autorovy východiska a záměry, Baker vymílá z klasů Heideggerova, Wittgensteinova, Derridova a Rortyho díla otruby a servíruje čtenáři pěknou bílou housku sebestředného postmodernistického plácání zbavenou minerálů a vlákniny souvislostí a sebereflexe. Svě zaměření, které ovlivnilo tvář slovníku, zde definuje jako cestu od neomarxismu přes poststrukturalismus po neo-

pragmatismus. Následují dvě stovky stručných hesel, doplněných o východiska, odkazy, související pojmy a literaturu.

Výhodou překladů obou slovníků je jejich aktuálnost, díky které má český čtenář možnost nahlédnout do terminologie společenských věd v jejich současné mezinárodní podobě. Při srovnávání obou publikací, které se pro jejich téměř stejně načasované vydání nabízí, vítězí na celé čáře hostovský Lexikon. Jde o redakčně nadmíru pečlivě opatřenou knihu – jak z německé, tak i adaptující české strany. Obsah slovníkových hesel je akademicky ošetřen množstvím jejich erudovaných pisatelů, jejichž etablovanost na akademických pozicích zaručuje výslednou kvalitu. Ke kladům Lexikonu je nutné připočíst jeho vyčerpávajících devět set stran, za které se studentům a badatelům, pohybujícím se v oblasti společenských věd se zaměřením na teorii literatury a kultury, necelých šest set korun rozhodně vyplatí dát. Rozhodně více než dát tři sta korun za portálovský Slovník kulturních studií o obsahu dvou set stran. Jeho ambice je oproti vědeckým aspiracím Lexikonu spíše populárně-naučná, otázkou nicméně je, pro koho v České republice prostředkovat populární formou pojmy jako „aktivní publikum“, „hegemonie“, „queer teorie“ ad. Oblast kulturních studií je totiž v tuzemsku natolik nová, že lidé, kteří se jí zabývají, jsou beztak spojeni s univerzitním prostředím, orientovaným právě na adaptaci zahraničních novinek, v němž populárně-naučná literatura jako zdroj informací nemůže obstát. Pro takové publikace, kterých v zahraničí vychází celá řada a často v přijatelnější podobě (např. jako komiks), tu podle mě zkrátka nedozrál čas. Nejprve je třeba teorie a pojmy ustavené v zahraničním univerzitním prostředí etablovat v tuzemských akademických strukturách, nalézt cesty, jak je aplikovat na naše kulturní milieu, a teprve posléze se je snažit ventilovat na veřejnost. V opačném případě hrozí nebezpečí, že se akademický diskurz s populárně-naučným promíchá do nerozlišitelné módní slitiiny, v níž pak už těžko bude lze hledat seriózní „vědecké“ nasazení a hlavně potýkat se s tím, co to vlastně všechno znamená a k čemu se to dá použít.

Jaroslav Balvín ml.

Lexikon teorie literatury a kultury, Ansgar Nünning j. ed., Host, Brno 2006

Chris Baker, Slovník kulturních studií, Portál, Praha 2006

Výhodou překladů obou slovníků je jejich aktuálnost, díky které má český čtenář možnost nahlédnout do terminologie společenských věd v jejich současné mezinárodní podobě. Při srovnávání obou publikací, které se pro jejich téměř stejně načasované vydání nabízí, vítězí na celé čáře hostovský Lexikon. Jde o redakčně nadmíru pečlivě opatřenou knihu – jak z německé, tak i adaptující české strany.

Strž

K(OT)RMELEC

prostředek

aneb

Pražský srpen

O travně dlouhé intervaly MHD, skupinky poflakujících se teenagerů, co mezi volnými dny prázdnin a školním rokem, pravda, velké rozdíly nedělali, a moře luffáků. Srpen v Praze jak vymalovaný. Ještě že to tu vřelo alespoň trochu kulturou a bylo kam se ukrýt – galerie sice trochu zely prázdnotou, zato moderní umění v pražských ulicích lákalo každého, libovolného původu, vyznání a národnosti, a také kinosály celkový průměr kulturního života v metropoli jakž takž zvedaly. Hudba, tanec, zpěv, v některých klubech do obrazu antických bakchanálií nechyběly ani to víno a ženy. Máme za sebou premiéry i derniéry, těm šťastnějším kouskům se dokonce podařilo přežít až do zářijových dnů. Nějaké drobký spadly i do Krmelce; tak co tu tedy máme...?

„Říká se, že v životě existují okamžiky, kvůli kterým se všechno změní.“

V sále multikina ještě dobíhal předchozí film a přede dveřmi už se houfovali další, netrpělivě žmoulající vstupenky, bez tradičního popcornu a coly, věkový průměr 50+. Hned první znamení, že Bílá Masajka nebude klasický „multikiňácký“ film, i když jeho mírně laciné téma by si o to samo říkalo. Nejlepší příběhy ale píše sám život; a tak by šlo Corinne Hofmannovou považovat za pouhou zapisovatelku – s tím rozdílem, že tentokrát psala SVŮJ vlastní příběh o... O čem vlastně celá ta dvouhodinová podívaná je? O osudovém setkání hrdého afrického válečníka z kmene Samburu s emancipovanou ženou, která se rozhodne stát se po jeho boku bílou Masajkou, i když ví, že „žena je pro Masaje míň než koza“? O střetu dvou naprosto odlišných kultur, jejichž sblížení bude vyžadovat mnohem víc, než si odváží a rozhodná Carola alias Corinne zpočátku dovedla představit? Oběti budou muset přinést obě strany, přesně jako v životě. Také by to mohl být téměř dokonalý dokument o jednom z mnoha afrických kmenů, nad jehož zvyky bychom asi nevěřičně kroutili hlavami a radikální feministky by už povolávaly do zbraně. Filmu nechybí pořádná „storka“, vznikal v krásných keň-

ských exteriérech a kromě lásky mu podle hesla „Dejme divákům, co sami chtějí“ nechybí ani tradiční sex, násilí a samozřejmě happy end. Koneckonců jako je tomu v životě (?).

Bílá Masajka (Die Weisse Massai), režie: Hermine Huntgeburth, hraji: Nina Hoss, Jacky Ido, Katja Flint, Antonio Prester, premiéra: 3.8.2006

**„Bude vám zima.
Je tam toho ještě hodně...“**

dělala si starost o moje zdraví jedna z „dorzorkyň“ na výstavě děl z rozsáhlé sbírky Vladislava Zadrobílka (*1932). A že se může tento bývalý mj. zahradník, sadař, strojník na čistírně plynu, kulisák, samostatný výtvarník, zakladatel nakladatelství Trigon a spisovatel publikující pod jmény D. Ž. Bor či Vladimír Kuncitr opravdu čím pochlubit. I můj známý moc dobře věděl, co říká, když mi radil: „Jestli budeš mít dvě hodiny čas, skoč na Zadrobílka do Zlatého prstenu. Brzo skončí.“ Na své si přišli asi všichni; milovníci knih si svůj esoterický orgasmus nejspíš prožili u vitrín narvaných knihami cennými nejenom svým obsahem, ale i formou: vedle koláže kůže, pergamenu a papíru knih Josefa Váchala či Františka Halase

Jiří Kolář, 1963

„Jestli budeš mít dvě
hodiny čas, skoč na
Zadrobílka do Zlatého
prstenu. Brzo skončí.“

bledly zívají i klenuté stropy už takhle dost
bledého suterénu Domu U Zlatého prstenu.
Ti hudebně založení zase mohli své sny uko-
jit hudební ukázkou Zadrobílkovy kultovní
hudební skupiny Žabí hlen z konce 70. let.
Ať umělečtí nestoři křičí sebevíc, polo-
prázdné galerie možná svědčí o určitém
kulturním povědomí národa (o jakém, to
nehodnotím), na druhou stranu se svým
příznivcům bohatě odmění. Pokud i vy pat-
říte mezi vyvolené, pak vám totiž nikdo ne-
čumákuje před obrazem, který si chcete
zdálky vychutnat, a nemusíte tak „do fron-
ty“, abyste se na něj mohli alespoň na pět
vteřin podívat. Přesně tohle jsem oceňovala
a dosytosti si užívala, když jsem si mohla
dovolit s nosem přitisknutým na skle rent-
genovat geniální přesnost jednoduchých li-
nií nikdy nezveřejněných koláží Jiřího Ko-
láře (1914–2002) z let 1962–1963. S dalšími
dvěma osamělými dušemi jsme se tak bá-
ječně vystřídali a proplouvali rozsáhlou
sbírkou např. grafik Aleše Veselého (*1936),
perokreseb Václava Stratila (*1950) či koláží
Vladimíra Boudníka (1924–1968) takřka
nerušeně. Ale vlastně ano, něco přece ruši-
lo; nervózně pomrkávající zářivka v jed-
nom z posledních výstavních prostor pl-
ných barevných litografií Michaela Rittstei-
na (*1949) k bibliografii H. H. Ewerse „Srd-
ce králů“ jako by symbolicky poukazovala
na nepravdivý tep kultury dozrívajícího
léta. A ještě něco: milá paní dozorkyně mě-
la pravdu – bosé nohy mi v pantofličkách
skutečně trochu promrzly a na koukání to-

ho Vladimír Zadrobílek a jeho blízcí přípra-
vili skutečně hodně.

*DARY & NEDARY - Díla 55 výtvarníků vysta-
vilo nakladatelství Trigon, 17. 5.–27. 8. 2006,
Dům U zlatého prstenu, Týnská 6, Praha 1 -
Ungelt*

Lidový Shakespeare

O Shakespearovských slavnostech by se da-
lo říct, že jsou s českou metropolí spjatý pu-
peční šňůrou; vždyť co by byla letní Praha
bez Hamleta či Othella! Asi jenom letní Pra-
ha bez Hamleta či Othella. Někteří z nás si
ale na letní divadelní bonbónek navykli na-
tolik, že jsou za kulturním zážitkem ochot-
ni cestovat až z druhé strany republiky.
I když otázkou zůstává, jestli je k cestování
dohání hlad po kultuře, nebo lidská touha
„vidět Michala Dlouhého na vlastní oči“.
A tak je na Nejvyšším purkrabství Pražské-
ho hradu, které se zdá svými exteriéry pro
divadelní účely přímo ideální, každoročně
nabito. Pravda – s kulisami organizátoři
příliš práce nemají. O to větší je pak ale je-
jich závislost na počasí a na povětrnostních
podmínkách, které občas hercům i divá-
kům silně nepřejí. „Je to přerývaný,“ donesl
se mi odněkud zezadu krátký, ale výstižný
komentář hlasového projevu páně umělco-

Jak to tehdy vyřešili,
už mi známá, která
byla této „komedie“
svědkem,
nedopověděla.

va Oldřicha Navrátila alias zrádného Jaga.
Jenže kdyby tomu tak nebylo, tak ten proti-
vítř prostě nepřerže. A že tam s těmi
„děvk... a kurv...“ skutečně žádné štráchy
nedělali. Letní vlahé večery poněkud odleh-
čenější formu klasické tragédie snášejí pře-
kvapivě dobře, mám jenom trochu obavu,
aby tímto tempem celé hradní slavnosti ve
své odlehčenosti v následujících ročních
neodfoukl vítr.

Ale jo, jinak se jim Mouřenín benátský
povedl; i když přiznávám, že divadelní kri-
tik (kritičky nevyjímaje) by to možná viděl
jinak. To bude ale tím, že já žádná divadelní
kritička nejsem. Dokonce se ani nekonalo
žádné faux pas, že by třeba Othello „ma-
chroval“ a v onen osudný moment, kdy si
má proklát hruď dýkou, by si ji nadhodil
a ona mu zapadla za kamennou postel. Jak
to tehdy vyřešili, už mi známá, která byla
tento „komedie“ svědkem, nedopověděla.

Ale lidi budou chodit pořád. Znáte to:
„vidět na vlastní oči Michala Dlouhého
– ten co chodil s Luckou Vondráčkovou pře-
ce!“ je prostě zážitek. A když už tam jste,
tak vůbec nevadí, že Dlouhý nehraje; „ještě
je tam ta Vondráčková“.

Kateřina Komorádová

*Shakespearovské slavnosti – Othello. Nejvyšší
purkrabství Pražského hradu, režie: Petr Kra-
cík, hrají: Michal Dlouhý/Martin Zahálka,
Lucie Vondráčková/Zuzana Vejvodová, Old-
řich Navrátil. Premiéra: 21. 6. 2006*

*19. 8. 1948 Chavagnes-en-Paillers (Vendée)

Od 2 let vychovávána v sirotčinci s jeptiškami (pod dekou tajně četla Sartra, Exuperyho, Kafku, Gida, Camuse, Nietzscheho atd.). Píše od 13 let. Absolventka obchodní školy, dlouhodobě v Londýně. Pracovala v administrativě různých obchodních sdružení atd. Publikuje na několika francouzských internetových literárních portálech www.fulgures.com, www.contingences.com (někdy pod pseudonymem Sophie Rodac), na „papíře“ doposud nic nevyšlo. Žije v Paříži.

Text vznikl po její první návštěvě Prahy v roce 2005.

Autorčin web: 20six.fr/imprevisiblesylvie

Sylvie Caddorová

Dekonstrukce čtyř
textů mezi Paříží
a Prahou

JEDEN

Natažený na karmínovém otomanu spí s pootevřenými ústy a hlavou zaklíněnou mezi tři polštáře pleť má zružovělou bohémkou ruce zkřížené na prsou jakoby k modlitbě nohy zvedl na další polštáře znaven mými otázkami znaven odpovídáním zhroutil se do spásného spánku stále nejistý a křehký dýchá zhluboka přála bych si aby mluvil ze spaní dávala bych mu zcela jemně a potichu hypnotizérový otázky ale vím že nepatrný dotyk pavího péra by ho probudil tak se ani neodvážím mluvit před chvílí k Všudypřítomnému Bohu v hrnku černé kávy ji by zajímalo zda i alkohol představuje božství miluje ho a on ji miluje zhroucený na karmínovém otomanu zatímco ona si lakuje nehty krvavě červeným štětečkem nádobí nechala stát ve dřezu napadne ji že by měla začít skládat roztroušené věci do zavazadel čas běží dosud si nevyprala string takže si ho zítra nevezme pod své bílé skorem průhledné džíny když ji pohladí zvlhne v okamžiku co se dá dělat mohlo by to být i vidět včera koupili u Kanzelsbergra na Václavském (kterému říká Champs Elysées) cedéčko tango milonga pak knihu o Golemovi a dosud nevydané básně Borise Viana drží se ho za ruku a on ji po každých deseti metrech k sobě přitiskne hledá její rty ve výtahu metra u Muzea ji nadzvedl dlouhou růžovou sukni do výše a jemným pohlazením ji přiměl k neartikulovanému výkřiku má stále tu růžovou kravatu s kapkami omáčky od oběda v Lucerně zdá se opět zpátky v čase natažený na otomanu nohy pozdvižené na polštář hluboce si povzdechne zatímco ona si prohlíží kruhové modřiny na vnitřní straně stehen řeklo by se stopy šílené lásky stále na tom karmínovém otomanu: Je to „On“

Quatre textes
déconstruits entre
Paris et Prague

UN

Allongé sur le canapé carmin il dort la tête coulissée entre trois oreillers la bouche ouverte le teint rosé par le champagne les mains croisées sur sa poitrine en prière ses jambes sont surélevées sur l'accoudoir du sofa fatigué de mes questions fatigué de ses réponses il s'est écroulé dans un sommeil sauveur mais fragile et incertain doux il respire fort elle souhaiterait qu'il parle pendant son sommeil doucement elle poserait des questions comme un hypnotiseur mais elle sait qu'une minuscule caresse d'une plume de paon le réveillerait alors elle n'ose pas peut être tout à l'heure il parle à Dieu dans une tasse à café est-ce que l'alcool représente également Dieu elle l'aime il l'aime et il s'écroule sur le canapé carmin elle fait ses ongles la vaisselle n'est pas nettoyée il faudrait faire les valises le temps presse elle n'a pas lavé son string demain elle n'en mettra pas mais portera un pantalon blanc s'il la caresse elle mouillera quoi faire aujourd'hui ils ont acheté un cd de tango un livre sur le Golem et des poèmes inédits de Boris Vian sur les Champs Elysées elle «Lui» tient la main et tous les dix mètres il la presse sur son cœur et cherche ses lèvres dans l'ascenseur du métro il soulève sa jupe pour la caresser sa cravate rose est toujours tachée allongé les jambes surélevées un gros soupir sort de ses poumons elle se regarde les cuisses pleines de bleus on dirait les traces d'un amour fou il dort profondément sur le canapé carmin. C'est «Lui».

DVA

Stále ve spánku jak to
dělá že zůstal bez
jediného pohybu hlavu
má skloněnou na prsa
leží dost dlouho takhle
natažený pravou rukou
položil na zelený
polštář na karmínovém
otomanu jeho levá
zakončená zlatem
a smaragdy svírá její
stehna jakoby... Nyní
píši:

Stále ve spánku jak to dělá že zůstal bez jediného pohybu hlavu má skloněnou na prsa leží dost dlouho takhle natažený pravou rukou položil na polštář karmínového otomanu jeho levá zakončená zlatem a smaragdy svírá její stehna jakoby jí snad chtěl říci neodcházej má poroztažené nohy na karmínovém otomanu dívá se mu na penis scvrklý spánkem a chladem a na znásilněný šourek pomyslí si mon amour jak může takhle spát jako socha nepohybuje se je opravdu jako socha z kostí svalů a krve to ale ona neví karmínový potah otomanu a křiklavě zelené polštářky není ze sádry pouhý dotek prstu by ho vytrhl ze spánku i ten z nejjemnějších odešel spát do svého světa za osm dní se letadlo odlepí z Ruzyně v jeho stolecích snech velká vzdálenost a tak daleko od ní smutek zírání mu z očí zdá se mu že je opuštěn jakoby opuštěná mumie slavného Marceua pokrytého zlatým blátem nepohnul se ani o centimetr přikryla ho bílým prostěradlem oči zavřené snad ani nedýchá a nyní ji přepadne strach chce se jí křičet aby ho probudila ale nevykřikne a pozoruje tu svoji nyní bezmocnou lásku samozřejmě že není středem světa obdivuje ho jako mohutnou sochu bez dechu a bez pohybu hlavu lehce skloněnou stále spící s poroztaženými nohama svoji pravou rukou dotýká se levé nohy a takto beze studu (přece spí) odhaluje růžový žalud nad dvěma kulkami v šourku má krásné nohy široké čelo nad modrými zraky jeho oči přecházejí do zelené při milování a ona ho tento večer miluje pili vodku tak si namočila ukazováček a poladila jeho růžový žalud takže zařval bolestí a v tomto sladkém utrpení mu nabídla svá vlhká ústa a když bolest ustoupila nechal skápnout několik kapek mezi její vertikální rty aby si podělili utrpení v lásce také vykřikla a on jí zbavil bolesti dlouhým polibkem a jemným dotykem jazyka aby si nakonec ponořil penis do skleničky s vodkou a ona pak jemným sáním a olizováním pro-

žila smyslné okamžiky hluboké nekonečné lásky: „On a Ona“

TŘI

Stále ve spánku jak to dělá že zůstal bez jediného pohybu hlavu má skloněnou na prsa leží dost dlouho takhle natažený pravou rukou položil na zelený polštář na karmínovém otomanu jeho levá zakončená zlatem a smaragdy svírá její stehna jakoby... Nyní píši:

tohle anonymní věnování: «Jemu»

Dala jsem Ti jméno „Světlo“, aniž bych věděla proč? Včera jsem Ti psala „dnes jsem vstoupila do tvého světa“, také aniž bych věděla proč? Kde byl jeho svět? Dívala jsem se na tvou fotografii v literárním časopise a milovala jsem Tě bez naděje na společný život. Ve svých emailech jsi zpěvřel mé myšlenky, mou víru, principy, rozoral jsi poloplošné pole, zuby nehty, ne násilím ale jistě s tíhou, abys mě vyzdvihl nebo nechal padnout do blátivé hloubky (bůh nebo ďábel) močálů ve Vendée. Ve skutečnosti jsem odhalila tvou identitu až v Praze, mou malou ruku jsi držel ve své, z metra do tramvaje a z tramvaje do metra neúnavný, stále na pochodu budil jsi mne po čtyřech hodinách spánku, neúnávitelný, kdo vlastně jsi? V jednom článku jsem si o Tobě přečetla, že žít s Tebou bude dosti těžké a přece s tebou dělila čtyřicet tři roků, jaké závěry poté co jsem se setkala s Tvou profesorkou filosofie Marií Štichovou, ptala se mě, zda jsem připravena s tebou žít, že to bude tvrdý čas, odpověděla jsem ANO a pak jsem viděla Gabrielu, teoložku z fakulty, a ta mi zanechala přibližně totéž poselství, dala mi na srozuměnou, že život s tebou nebude zcela lehký a já jsem odpověděla: Je to bůh nebo ďábel, takže nerozumím, že Tě někdo tak dlouho snášel. Snášel? Znal?

DEUX

Endormi comment fait-il pour tenir sa tête penchée sur sa poitrine sans bouger et restera t-il allongé ainsi longtemps son bras droit blanc appuyé sur le haut du canapé carmin son bras gauche terminé par une main baguée d'or et d'émeraude serrant sa cuisse comme si il «Lui» disait ne t'en vas pas ses cuisses sont écartées sur le canapé carmin elle regarde son pénis tout rétréci dans le sommeil et reposant sur ses bourses fripées violacées elle pense mon amour comment peut-il dormir ainsi comme une stèle il ne bouge pas il est une sculpture de chair mais de sang elle ne sait pas sur un sofa de tissu carmin avec des coussins verts criards elle sait qu'il n'est pas de plâtre qu'un effleurement de son doigt sur sa main le réveillera même le plus doux du plus doux il dort parti dans son monde mais l'avion s'envolera dans huit jours au sein de ses rêves centaines éloigné d'elle la tristesse chagrine ses yeux lui semblant être abandonnée momie figée par Marceau qui le couvre d'une boue d'or il ne bouge toujours pas d'un cm elle le drape d'un linge blanc et troue ses yeux fermés elle n'entend même plus sa respiration maintenant elle a peur elle a envie de crier pour le réveiller mais non elle ne crie pas elle regarde son amour endormi impuissant son nombril n'est pas le centre du monde elle l'admire il est une stèle puissante sans un souffle sans un geste et si léger est le souffle la tête courbée sur son cou il dort la main retenant sa cuisse droite jambes écartées découvrant impudiquement sa nudité d'une verge rosée surplombant deux bourses colorées il a de belles cuisses un large front plombé des yeux bleus vivant au vert dans l'amour elle l'aime ce soir ils ont bu de la vodka elle a trempé son index dans le verre et a caressé le gland rosé il a hurlé de souffrance pour le soulager elle «Lui» a offert sa bouche humide puis la douleur apaisée délicatement il a voulu partager cette souffrance d'amour et déposer quelques gouttes de cet alcool sur ses lèvres verticales elle a crié également et «Lui» l'a léchée de sa bouche salivée puis insensibilisé à la douleur il a trempé dans le verre

de vodka son gland et «Lui» a demandé de sucer voluptueux moment d'un amour profond et sans fin: «Lui et Elle».

TROIS

Endormi comment fait-il pour tenir sa tête penchée sur sa poitrine sans bouger et restera t-il allongé ainsi longtemps son bras droit blanc appuyé sur le haut du canapé carmin son bras gauche terminé par une main baguée d'or et d'émeraude... J'écris:

cette dédicace anonyme à «Lui»

Je t'ai surnommé "Lumière" sans exactement savoir pourquoi? Je t'écrivais hier "aujourd'hui je suis dans ton monde", sans vraiment comprendre pourquoi? Ce qu'était ton monde? Je regardais ta photo dans cette revue littéraire et je t'aimais sans espoir d'une vie commune. Dans tes mails tu bouleversais mes pensées, mes croyances, mes principes, tu labourais un terrain semi-fertile de tes dents et de tes ongles, non agressifs certes mais pesants lourdement pour me tirer vers le haut (ou le bas - dieu ou diable) des marais vendéens embourbés. J'ai réellement découvert ton identité à Prague, ma petite main diffuse dans ta main puissante tu me tiens et galopant de métro en tramway, de tramway en métro, infatigable en marche à pied tu me réveilles et je traîne mes quatre heures par nuit d'un sommeil fatigué, inlassable tu continues, qui est-tu? Dans un écrit j'ai lu qu'il serait dur de vivre avec «lui» pourtant une femme pendant 43 ans a partagé sa vie, qu'en conclure, j'ai rencontré son professeur de philosophie Marie?tichová elle m'a demandé si j'étais prête pour vivre avec « lui » parce que cela serait dur, j'ai répondu: OUI je le sais et j'ai rencontré également Gabriela, une théologienne qui yeux dans ses yeux sans battement de cils m'a donné approximativement le même message ma vie sera dure avec «lui» et ma réponse a été est-il dieu ou diable alors je ne comprendrais pas pourquoi une femme l'a supporté 43 ans. Supporté? Connu?

Endormi
comment fait-il
pour tenir sa tête
penchée sur sa
poitrine sans
bouger et restera
t-il allongé ainsi
longtemps son
bras droit blanc
appuyé sur le
haut du canapé
carmin son bras
gauche terminé
par une main
baguée d'or et
d'émeraude...

J'écris:

ČTYŘI

9. září 2005 v jednu hodinu ráno

Vstoupila jsem do toho domu z 19. století nyní v generální opravě mramorové sloupy a obrovská zrcadla na chodbě nad Wilsonovým nádražím a ve druhém patře vpravo byt zpěvačky a konzervatoristky Beatrice piano je pokryto vrstvou prachu rozmíchaného jemnými ale nešikovnými prsty jedenadvacetiletého chlapíčka povoláním homosexuální prostitutka jak sám o sobě hrdě prohlašuje a pak zpěvačka má duši umělce obličej vyzařuje něhu a proti kacířství životního utrpení zakrytého stopami barevných make-upových tužek zmatek v temné chodbě s věšáky na šaty přeloženými zcela neznámými oděvy Bea a její byt jsou otevřeny marginálním šilencům nemilovaným a beznadějným tihle reprezentují bohatý kapitál snů umělecké krásy v životě zavěšeném na zdech pokrytých černobílými fotografiemi z mládí plnými narcistické krásy jednoho večera z jejího těla sálala výheň ochrany a záštity tehdy večer když jsem se s „Ním“ bez důvodu pohádala ve výklenku za kuchyní kde jsme měli ustláno takže jsem se bez jediné myšlenky ve čtvrtině vteřiny našla v obýváku na gauči přilepená k ní jako dítě vyplakat blůstky položila na mne svou ruku a byla jsem v klidu v tom jejím zmateném bytě se cítím dobře dýchám vůni čtyř králíků z klece zabírající snad půl plochy salónu a pouze dva z nich jsou hodní její pokoj je jakási alkovna pod schodištěm knihovny v jiném velkém pokoji lituji že jsem se neodvážila vystoupit nahoru ani se natáhnout v její posteli zdi snad ani neexistují jsou pokryty rámy s fotografiemi z dob předtím a potom stůl pokrytý důležitými nebo zbytečnými papíry a vrstvou prachu není možno se dostat k oknu mám ráda takové hromádky pokladů ani bych se neodvážila položit tam malíček na nesčíslných věšácích na mne zírají všechny klobouky a divadelní kostýmy snad vždy černé róby s průhlednými krajkami ŽIVÁ je Bea pro univerzální muže ale JEDINEČNÁ je Bea pro sebe samu oči pod drogou muziky jenom JAZZ když Laco Deczi trumpetista z New Yorku je v Praze tak bydlí tady v tomhle bytě spí také na zemi ve výklenku za kuchyní Bea se rozčiluje když trumpetista čůrá do kuchyňského dřezu a na záchodě má každý z hostů vlastní roličku označenou jménem na okraji vany se prochází plastický krokodýl s ostrými zuby je to svět mykorhýzy všech těch existencí. Mimo dnešní dva homosexuální vrabečky Bea jeden čas skrývala legendárního režiséra a discjockeje DJ Vojtu dnes na vlastní žádost zašitého za účelem dobrovolné dezintoxikace na Albertoově dnes jsme u něj na návštěvě a potkáváme ducha profesora Vondráčka kterému „On“ dva roky asistoval na slavných charotkovských přednáškách při odhalování fantastického a magic-

kého světa s hlediska psychiatrie*), okolní jedinci ani nevidí jejich nepochopitelné obtíže mohl to být svět žalmů na plakátech v metru čtu „kdo je normální?“ (jste normální šílenec a vnímáte tyhle řádky?) když odcházíme líbnu discjockeje na bezbarvou tvář. Zde se nedá nic předělat nebo změnit vše je jakoby nasáklé Beatričinou krví automobilové nehody od podlahy ke stropu obrazy kresby fotografie porcelán křišťál knihy kalhotky róby klobouky vše se míchá s žízňovou popínavou rostlinou pokrytou vánočními světélky. Z tohoto bludiště u stropu unikáme na Malou Stranu, okolo Ústavu mezinárodních vztahů k domu „Jeho“ předků od šestnáctého století, „chudý švec“ tam v č. p. 160 spravoval umělcovy podrážky a proto je to Nerudova ulice pak do Synagogy v Pařížské plné nic netušících turistů „On“ mi vysvětluje význam železného žebříku na východní fasádě vedoucího k zamřížovaným dvířkům za nimiž bezpochyby čeká na své probuzení hromádka červené hlíny pár badatelům bylo dovoleno prozkoumat co je to na půdě ale nic neodhalit z podstaty prvního robota spásy bloudících židů legenda nebo nelegenda ona záhada zůstává jsem šťastná mám oteklé nohy „On“ mi koupil růžové basketky takže pochoduji v pražských ulicích s miniaturním Golemkem v náručí hledím vzhůru na skleněné paláce u Anděla pokryté poezií na slunci se zrcadlí budovy na druhé straně ulice je to Seina nebo Vltava je to Karlův most nebo některý z Paříže parníčky projíždějí ignorantské turisty okolo ptačích klecí na nevěrné ženy postmoderní Tančící dům je majestátně i posměšně přilepen k vedlejšímu domu již není čas a vracíme se na Hrad přesahující všechny ty přerůzné pražské střechy barokní konstruktivistické moderní kubistické postmoderní nebo pouze romantické každé nároží se chvěje pod básníky malíři sochaři železných příšer vždy s tajným poselstvím na Elysejských polích Václavského náměstí turisté stlačení v nesčíslných buticích krok zpět do Vodičkovy kde obědváme v Lucerně za tři eura každý daleko od Kafkova domu v uličce alchymistů není již čas se tam vrátit takže tajemství bude zachováno potřebujeme měsíce prožít Prahu a její duši ten zářivý květ ignorantských turistů ani snad za to nemůžou když neznají nekonečnou řadu předků v Nerudovce a nesmí si sechat proniknout srdce ani cítit všechny vůně a barvy města nebyť tady nebo v Paříži jako turista: Tohle všechno dlužím „Jemu“

Přeložil

Ivan Hladký

(Offenbach 2005)

*) Vladimír Vondráček, František Holub: *Magické a fantastické s hlediska psychiatrie.*

QUATRE

le 09-09-05 vers une heure du matin

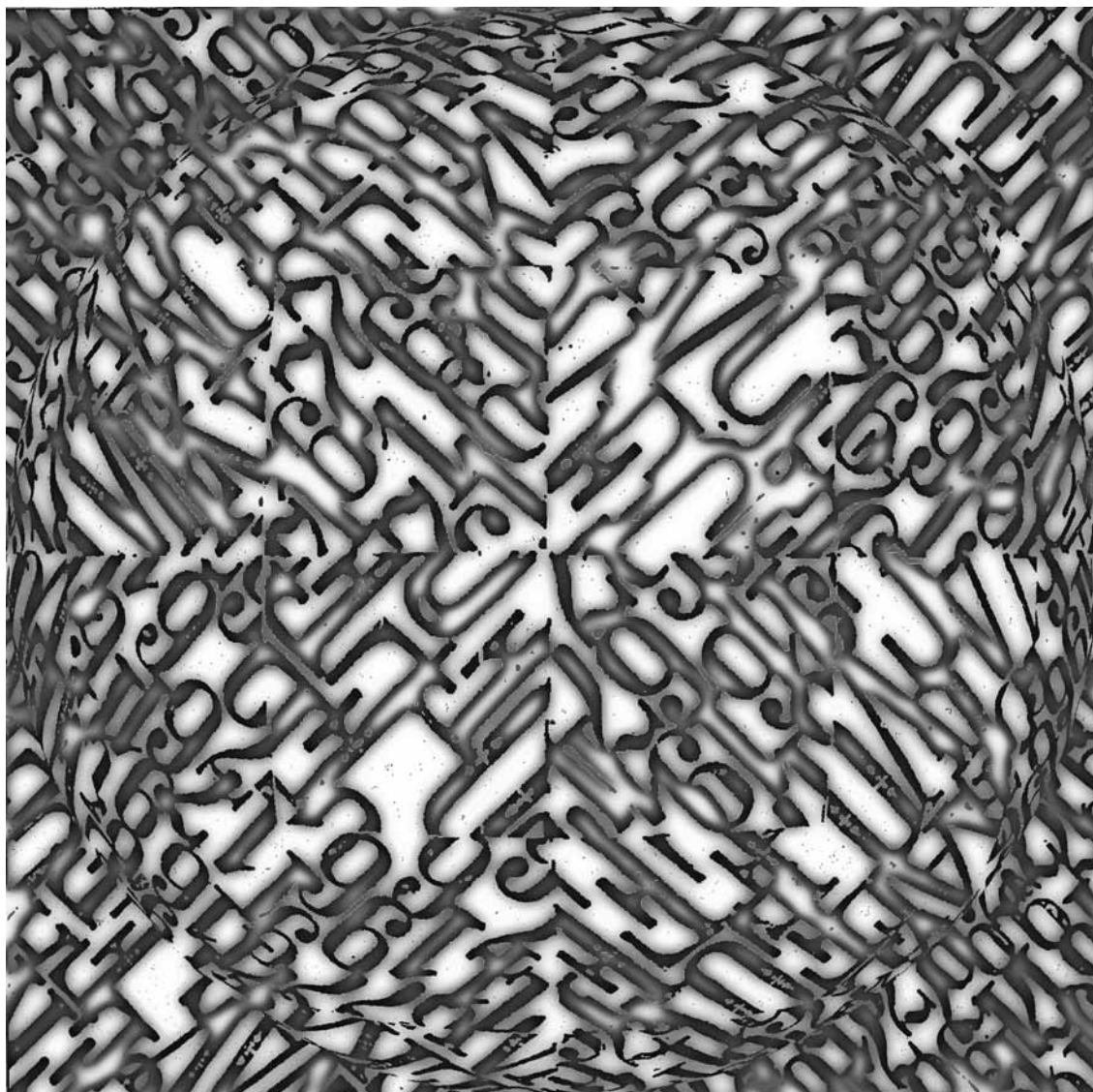
J'entre dans un immeuble du 19ème siècle en réparation il me semble colonnes de marbre immenses glaces sur le palier droit appartement de Béa musicienne et chanteuse du conservatoire son piano est recouvert de poussières où s'entremêlent les doigts inexpérimentés et voluptueux d'un môme de 21 ans prostitué homosexuel selon ses propres désirs elle a une âme d'artiste son visage reflète douceur et candeur internes contre l'hérésie de sa vie souffrante cachée par des traits barbouillés de crayons de couleurs bric à brac dans un couloir sombre aux portes manteaux superposés de vêtements presque inconnus la demeure de Béa est ouverte aux marginaux aux fous aux mal aimés aux désespérés pouvant représenter un capital de rêve et de beauté artistique dans une vie suspendue aux murs couverts de photos de jeunesse et de beauté narcissique. La chaleur émane de son corps de protection un soir sur le lit dressé derrière la cuisine pour nous deux je me suis disputée avec «Lui» et tout de suite sans savoir pourquoi sans avoir même réfléchi un quart de seconde j'ai été dans le salon allongée sur le canapé je me suis blottie comme un enfant sanglotant de bêtises elle a posé sa main sur moi et je me suis apaisée. Dans son bric à brac je me sens bien je respire les lapins dont les cages envahissent la moitié de la superficie du salon quatre lapins mais deux seuls sont gentils sa chambre est une alcôve dans une grande pièce enclavée sous une bibliothèque avec escalier à mon grand regret je n'ai pas osé y monter ni m'y allonger les murs n'existent plus recouverts de cadres et photos d'avant et d'après la table est parsemée de papiers utiles ou inutiles je ne sais pas qu'importe recouverte également de poussière nacrée l'accès à la fenêtre est impossible et j'aime tant de trésors amoncelés je n'oserai même pas y mettre le petit doigt sur un fil allongé de portemanteaux Béa met ses innombrables chapeaux vêtement de scènes toujours de noires robes allongées hauts transparents vivante est Béa pour les hommes universels UNIQUE est Béa pour elle-même yeux chavirent drogués de musique de jazz quand Laco Deczi le trompettiste New Yorkais vient à Prague il loge chez elle et Béa se fâche quand il fait pipi dans le lavabo de la cuisine aux WC est rangé un rouleau de papier étiqueté au nom de chacun sur le rebord de la baignoire se promène un crocodile en caoutchouc aux dents acérées chaleur d'un monde convivial. Outre que Béa abrite deux gentils moineaux homos elle nichait également ce fameux personnage Pragois metteur en scène du Théâtre National surnommé par ses fans DJ Vojta aujourd'hui enfermé à sa demande pour une période de désintoxication alcoolique à qui nous rendons visite dans un hôpital psy-

chiatric pour rencontrer le spectre du Professeur Vladimir Vondracek que «Lui» a assisté pendant deux années pour comprendre les agissements des fous suintement des difficultés orchestrées par des humains incompréhensifs ce pourrait être un monde de psaumes sur les affiches de Prague je lis «qui est normal?» êtes-vous normal vous fou qui lisez mes lignes? en partant je dépose sur sa joue décolorée un doux baiser. La déco de cet appartement n'est surtout pas à refaire elle est imprégnée par une femme du sang de l'accident de Béa comme je l'ai dit du sol au plafond de tableaux dessins photos porcelaines livres cristal d'un caleçon traînant robes et chapeaux tout s'emmêle aux quelques branches assoiffées d'une plante décorée d'un serpent de lumières ressemblant aux gadgets de Noël. De ce labyrinthe mystérieux du plafond orné de lumière nous nous échappons vers les ancêtres de «Lui» ruelle tout près du château porte de bois ils vivaient là au numéro 160 cordonnier cloutant les semelles de Jan Neruda d'où le nom de la rue puis nous galoperons vers la Synagogue embourbée par les touristes ignorants «Lui» m'explique l'échelle courant sur la façade Est jusqu'au grenier fermé par une petite porte barreaux de fer sans doute existerait-il encore un vestige d'argile rouge du Golem quelques scientifiques sont venus vérifier mais rien n'a été dévoilé premier robot créé pour sauver les juifs déjà de leur errance légendaire ou pas légende le mystère restera entier je ris heureuse mes pieds sont gonflés «Lui» m'achète des baskets roses et je vais marcher dans les rues de Prague avec mon Golem miniature serré entre mes bras je lève mon nez vers les immeubles de verre recouverts de poèmes dans le soleil comme dans un miroir se reflètent les édifices de la rue adverse est-ce la Seine ou la Vltava le pont Charles ou un pont de Paris bateaux vapeurs promenant les touristes ignorants cage d'oiseau des femmes infidèles maison dansante du postmoderne accolée majestueusement et narquoisement à une maison du style romantique nous n'avons plus le temps nous courrons vers le château surplombant magnifiquement les toits si divers de la ville de Prague baroques modernes constructivistes cubistes postmodernes ou simplement romantiques tous les coins de rues sont vibrants d'artistes sculptures poètes ferrailles toujours avec un message sur les trottoirs des Champs Élysées les touristes se bousculent dans les magasins innombrables un pas en arrière dans une petite rue transversale nous déjeunons royalement pour trois euros au loin la maison de Kafka ainsi que la ruelle des Alchimistes nous n'aurons pas le temps de les visiter il faudrait des mois pour vivre Prague et son AME fleur brillante des touristes illettrés ce n'est pas de leur faute s'ils n'ont pas un ancêtre pragois pour pénétrer son cœur la sentir de toutes ses odeurs et ses couleurs ne pas vivre comme un touriste ici ou à Paris. C'est à «Lui» que je le dois.

DOBŘÁ ADRESA A SDRUŽENÍ ČESKÝCH UMĚLCŮ GRAFIKŮ HOLLAR

vás zvou
na výstavu:

EDUARD OVČÁČEK: SERIGRAFIE & DIGITÁLNÍ TISKY 1997–2006

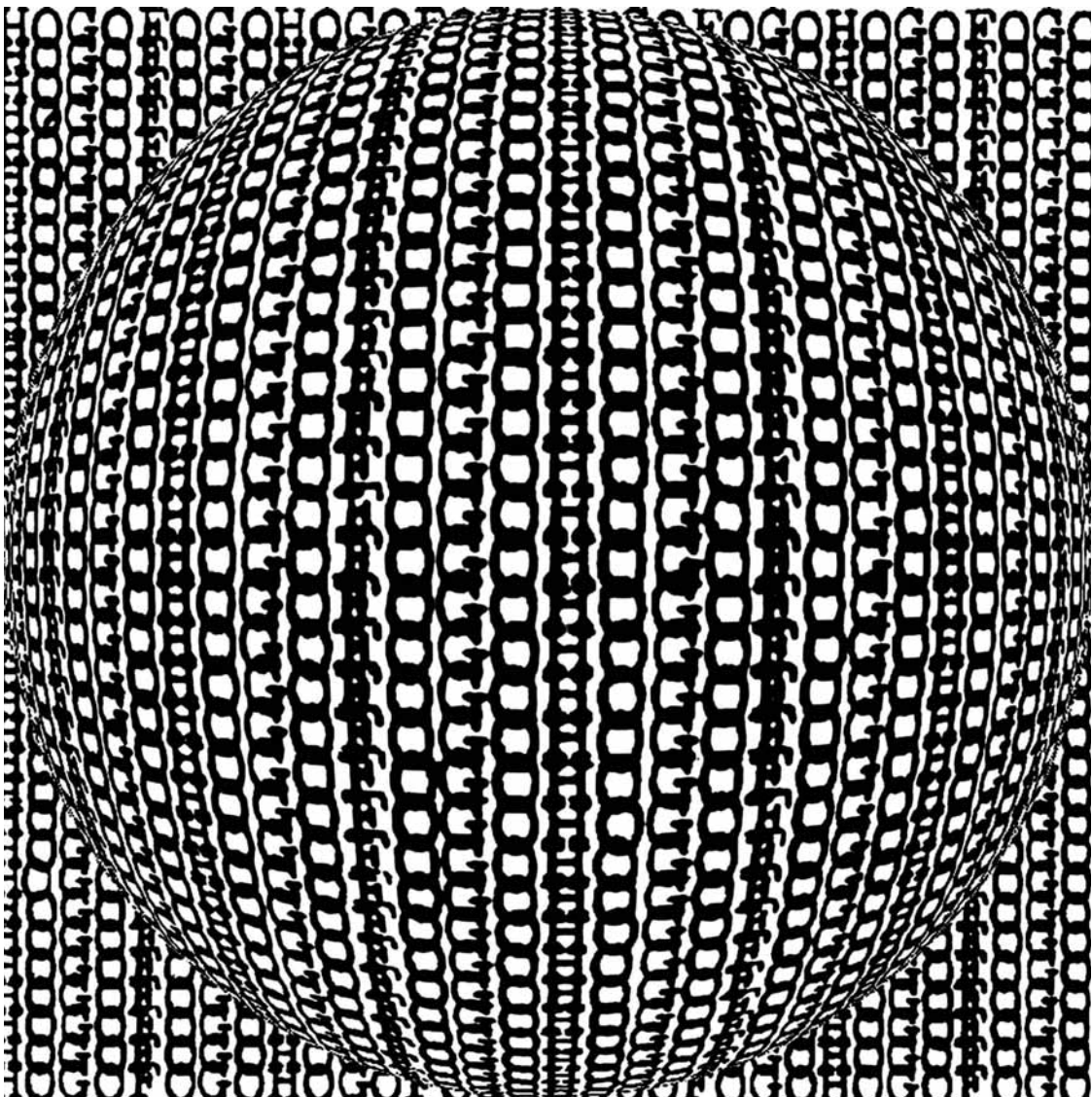

4 ČTVERCE, 2003, digitisk

Od 24. 8. do 17. 9. 2006 v Galerii Hollar, Smetanovo nábřeží 6, Praha 1

EDUARD OVČÁČEK: SERIGRAFIE & DIGITÁLNÍ TISKY 1997–2006

HOGO-FOGO 1, 2003, digitisk

Petr Kersch

Ja

*15. 2. 1934 v Praze Dětství strávil v západočeských Blovicích, maturoval v Plzni, potom absolvoval Vysokou školu chemickou v Praze a pracoval v hutním a strojírenském průmyslu, jako výzkumný pracovník se zabýval novými technologiemi, nějaký čas se věnoval také pedagogické práci (mj. jako učitel v Plzni). Již třicet let žije trvale v Děčíně. Vydal: Notes, Městská knihovna Varnsdorf, Varnsdorf 2000, Zlatý čas, vl. nákladem, Děčín 2002, Zvěrokruh a jiné povídky, vl. nákladem, Děčín 2003. (Z medailonu na www.czlit.cz)

Alkohol a já

Těžké téma! Pátrám v paměti... mám štěstí... patřím mezi tu menšinu, která se poprvé ožrala doma a k tomu ještě za přítomnosti maminky...

Když se moje matka stala definitivně vdovou, neplakala; žal si odbyla dávno před doručením soudního rozhodnutí, ve kterém stálo černé na bílém, že můj otec a její manžel je tímto prohlášen za mrtvého, a to se zpětnou platností tři roky dozadu, to jest od pětadvacátého září 1944, kdy byl naposledy spatřen, jak stojí na rampě seřadovacího nádraží v Osvětimi před doktorem Mengelem. Rád bych je viděl... ty dva doktory... jeden právník, druhý lékař... jak na sebe pohlédli... moc toho asi nenamluvili... intelektuálové si často rozumějí beze slov... však taky nebyl čas na nějaké povídání, ani to prostředím, jak dnes víme, se nehodilo ke konverzaci... Jestli z toho měl někdo škodu, tak z dlouhodobého hlediska určitě Mengele větší... otec byl totiž vyhlášený advokát. Svou kancelář v Praze sice mít nesměl, to bylo Židům zakázáno, ale jako koncipient byl výborný a do té doby, než musel do transportu, tak se snadno užíval... Advokátní kanceláře ho zaměstnávaly načerno, majitelé to riskli... protože uměl plynne německy jako česky a v obchodních právech se vyznal stejně jako v právu rodinném. Vyznal se i v ženách, což je u právníka důležité. Okouzloval ženy svou galantností, měkkým pohledem tmavohnědých očí, virtuózní hrou na klavír a kdoví čím ještě... Maminka prý z toho bývala dost vedle, žárlivost byla asi na místě... Co na něm ty nány viděla, to věru nevím, vyprávěla... s tou jeho pleší a malou, obtloustlou postavou, v prstech měl věčně cigaretu, ten musel chudák v tom Terezínu zkusit...

Bylo po válce... Čekali jsme... Nezvěstných byly mraky... V rádiu četli dlouhé seznamy... Táta se nevrátil, život šel dál. Kolem hezké paní učitelky, válečné vdovy, se točili nápadníci. Na malém městě je každý pedagog pod lupou... Musíte si dávat pozor... A ti komunisti – ti začali kecat do všeho, i do školství, rozdávali ponaučení, kdo s kým může, kam se nesmí, co se patří a co ne.

Objevil se pan Ferdinand, stavitel... Majitel firmy do padesáti zaměstnanců... Papírově byla tedy firma v pořádku a Ferdinand také. Moje matka se mu líbila. Zlaté vlasy, zlaté srdce, říkával. Učil mě střílet ze vzduchovky. O prázdninách jsme chodili na houby a na borůvky. Mne poslali napřed, a když jsem se ohlédl, spatřil jsem je, jak jdou po lesní cestě ruku v ruce.

Pak přišel podzim a matčiny narozeniny. Pan stavitel přinesl láhev bílého a maminka prostřela na stolek v obývacím pokoji broušené sklenky. Ty během protektorátních časů za proviant nevymě-

nila, protože je dostala od mého otce jako svatební dar. Myslím, že tam byla mísa s obloženými chlebičky, které matka vykouzila z potravinových přiděľů. Našli rozhlasovou stanici s taneční hudbou a Ferdinand se od paní učitelky učil valčík, a foxtrot a waltz a boogie-woogie.

Taneční pár se občas zastavil u stolku, kde jsem seděl já. Popíjeli vstojе. Drželi za tenkou stopku skleničky s jemnou rytinou květiny. Maminka měla přitom odtahovaný malíček a pan stavitel byl celý uhrátý. Mně sklenici nedali... Brzy jsem zjistil klukovským ostrozrakem, že do špičky kuželovitého prostoru sklínky stékají nedopitky a tvoří tam lákavou hladinku. Zatímco dospělí se bavili, já – třináctiletý tercián – jsem zvědavě ochutnával zbytky svatopetrského ryzlinku. Dokonce jsem tanečníkům víno doléval, abych maskoval svůj první alkoholický experiment.

„Ty jseš opilý,“ řekla zděšená maminka, když mne vyzvala k tanci. Ferdinand odpočíval v křesle a vykuleně nás pozoroval. Odstrčil jsem ji. „Mami, mně je špatně,“ stačil jsem oznámit. Chlebičky, nedopitky a polka udělaly v zápětí svoje.

Od těch dob uplynulo hodně vody. Účastnil jsem se všelijakých plesů, tanečních zábav, posvícenských tancovaček a soukromých dýchánek. Oslavil jsem i dlouhou řádku narozenin, mezi nimi, bohužel, i vlastních. Všude se samozřejmě popíjelo a všude jsem slýchal výtky. Proč tak málo piješ? Proč už nechceš? Ty se neučíš vozrat? Jako střízlivej budeš protivnej! Nic nevydržíš... Nametené spolčnice vám dovedou vynadat do sucharů, mrzoutů, brundibárů, hlupoňů a bruchounů. Člověka to mrzí. Vždyť nemají pravdu! Jsem vtipný, společenský, rád vyprávím veselé historky.

Jenomže po dvou paňácích vidím zničehožnic na prázdné sklenice vyrytý tenký stonek, nesoucí tři kvítky... Pozoruji zbývající kapky nápoje, jak stékají na dno, a zdá se mi, že ve dveřích stojí ženská silueta... matčina silueta...

Nikdo to neví... Až na vás... Rodiče tady již nejsou, říkáte... myslím, že nemáte pravdu, ti jsou v nás pořád, na rozdíl od alkoholu.

Zlodějem jsme tak trochu každý

Stačí zpytovat svědomí... Nemusíte mít zrovna Zpovědní zrcadlo – stejně většina čtenářů neví, co to bylo, to zpovědní zrcadlo. Nepokradeš! Ach, můj božíčku! Moje první – a poslední – krádež byla důkladně a rychle potrestána, protože k takovému účelu měla maminka hrozivý prostředek. Jedna z mála věcí, které po mém otci zbyly, byla jeho vycházková hůl. Svou oblíbenou hůlku z lehkého, žlutě natřeného dřeva a s ozdobnou rukojetí z umělé želvoviny, brávil si táta na dostihy. Na fotografii z velkochuchelského závodiště se opírá o bílé zábradlí padocku, na hlavě má světlý klubouk, na prsou triedr a v levé ruce drží do-

stihový program. Na zápěstí, přes manžetu košile vykukující z rukávu saka, má zavěšenou tu hůl. Jedním slovem – švihák!

Do terezínského ghetta se taková špacírka nehodila. To se vědělo už tenkrát. A tak ji tatínek nechal doma. Visela v před-síni, dlouho tam visela na litinovém věšáku vedle deštníků a klíčů od sklepa. Symbolizovala určitou malou naději, že to všechno dobře dopadne, a máti opravdu čekala, že to dopadne dobře, aspoň trochu. Mezitím jsem se proměnil z roztomilého chlapečka na rozjívěného puberťáka, a protože se otec pro svou vycházkovou hůl už nikdy nevrátil, výchova školáka ležela na mamince pl-

nou vahou. Výhrůžka „Přines tátovu hůl!“ patřila k matčiným pedagogickým vynálezům. Nemusela mě s ní přetáhnout; poníženné donesení žlutého nebezpečí stačilo, abych se kál a sliboval, že už to nikdy nedělám, nebudu mluvit sprostě, nezalžu, budu chodit domů včas, nebudu se kamarádit se Standou, neztratím další klíče a nezapomenou ve vlaku zase nové rýsovací prkno včetně příloženku.

Ovšem, případ s cukrářem Voráčkem byl z jiného kornoutu.

Voráčkovi měli na rohu naší ulice prosperující cukrářství. Krám i dílna zabraly přízemí jejich domku, nahoře se bydlelo

Sardinky

Byl předvánoční čas, měl bych napsat – adventní – ale nebylo by to košer, k tomu se ještě dostanu, to pochopíte, pochopíte přeci halbjude autora, který má svoje vzpomínky, svoje zážitky, obsese a traumata z dětství. Trochu bizarní dětství teda vám řeknu, například ta zima ve dvaačtyřicátém, vy to nemůžete pamatovat, jste příliš mladí, vy si pamatujete zase ty svoje vánoční zimy, tenkrát, jak jste dostali první lyže nebo motýlka do tanečních nebo tenisovou raketu značky Artis.

Jen si představte, začaly mrazy, takový mráz lidé dlouho nezažili, německý lid s obavami každý večer otevíral atlasy tam, co měli založenou mapu Ruska. Pak začalo sněžit, hustě sněžit, za pár hodin bylo městečko odříznuté, na ulici přes metr toho bílého nadělení a ve sklepě se nám začala tenčit zásoba uhlí. Maminka z toho byla celá nešťastná, protože měl přijet z Prahy táta, samozřejmě načerno, bez hvězdy a bez kufru, aby nebyl kontrolám na nádražích nápadný, to tady nemusím vysvětlovat, to dneska ví každý, co

všechno měl otec protektorátně zakázáno, jestli zrovna vy o tom nic nevíte, tak si přečtete třeba Terezínskou pamětní knihu, první díl, stačí ten úvod, ty ostatní stránky nemusíte číst, je jich moc a jsou to vlastně jen takové seznamy.

Abych se dostal k těm sardinkám... Máti měla přítelkyni, no, dobré přítelkyně jsou v životě vzácné, tak radši napíši „dobrou známou“ Paní Marie byla majitelkou hospody, ne nějaké putyky, co si myslíte, ale velké restaurace s kavárnou, která měla v prvním poschodí taneční sál a ve druhém poschodí tři hostinské pokoje pro luffáky. Tu zimu tam žádní hosté nenocovali, taky se tam netopilo, vodu z trubek raději vypustili, okna pro jistotu zatemnili nafurt a z pokoje číslo tři se stal sklad potravinových zásob. Nepovolané osoby do pokoje ovšem neměly přístup – nejen že velký litinový klíč od dveří měla paní restaurátérova dobře schovaný dole v kuchyni, ale před ty dveře šoupli ještě velkou dubovou skříň a ta skříň neměla zadní stěnu... Říkáte,

že jste o tom četli, a máte pravdu, přesně tak to potom vylíčila Anna Frankeová v tom svém slavném deníku, takže tím je dokázané, na co všechno tehdy lidi museli myslet a na co vy myslet nemusíte a o čem – jak by maminka řekla – nemáte ani Ahnung. Paní Marie, stejně jako loni, jí vzkázala, pošlete si Petříka, paní učitelko, s nějakou taškou, a pak mě vzala do té zamaskované trojky a z dřevěných polic sundávala všelijaké poklady: krabici kostkového cukru, pikslu s kakaem, krabičku, ze které vonělo opravdové toaletní mýdlo, do papírového sáčku odsypala dobré půlkilo máku. Z nejhořejšího regálu, kam musela vylézt po štaflích, mi podala dvě předválečné masové konzervy a plechovičku sardinek s obrázkem vykulené čudly a černým nápisem Made in Portugal. Tady máš k sardinkám otvírací klíček, řekla, ten neztrať, řekni paní učitelce, že přeju uctivě šťastný a veselý, nezapomeň to vyřídít a teď jdi dolů, já to tady zase zamknu a pak tě pustím zadním vchodem.

a za domečkem byla zahrada. Kolem zahrady nízký laťkový plot, natřený na bílo. Mezi laťkami širokou mezerou se dalo dosáhnout na větve angreštových keřů. Angrešt čili srstka se vysazuje vždycky podél plotu, asi kvůli těm trnům nebo co... Trny netrny, angreštové plody, žlutozelené soudečky, jemně chlupaté, světle žilkované, s tmavohnědým bubáčkem na konci, byly pro mě tajnou lahůdkou, do té doby nepoznanou. My jsme žádnou zahrádku neměli... Kyselosladeké chuťové mámení! Obliba kyselých pochoutek u dětí školního věku je známa, od rychlokvašených okurek, vytažených ze sudu zaplněného do poloviny lákem a ko-

prem, až k citronům a lučnímu šťovíku – ovšem nedozrálý angrešt za plotem Voráčkovice zahrady znamenal pro mě vrchol pyramidy kyselých dobrůtek.

Ať si Petřík přijde s košíkem pro angrešt tak asi za čtrnáct dní, paní učitelko – řekl mé matce v kritický letní den cukrářský mistr Voráček – ale řekněte mu taky, prosím vás, ať nám ho netrhá skrz plot teďka, když je angrešt ještě nezralý, udělá se klukovi nakonec z té kyselosti zle.

Celé nedělní odpoledne jsme s kluky řádili u jezu a na angrešt jsem si nevzpomněl. Ty zloději zlodějská – vypálila na mě zlostí bledá maminka hned, jak jsem se vrátil

v mokrých trenýrkách domů. Chytila mě za zápěstí, do druhé ruky vzala již připravenou tátovu hůl. Jak přes ty mokré trenky to bolelo, jsem nezapomněl dodnes.

Zbytek si domyslíte. Od toho dne přes mlýnský jez protéklo hodně vody. Kolik věcí jsem ve svém životě vzal do ruky? Bydlel jsem v koleji. Byl jsem na vojně. Pracoval jsem v továrně. Výzkumničil jsem v laboratořích. Měl jsem rodinu.

O dovolené jsme se koupávali v rybníce, kam se chodilo podél zahrad.

Děti už byly větší, a tak jedné letní neděle jsem jim cestou k vodě vyprávěl o angreštu, jako dnes vám.

Nyní se teprve dostávám k jádru věci, promiňte, mně poslední dobou všechno dlouho trvá.

Otec nepřišel. Místo něho se dostavil vyžblý a vymrzlý kluk, tak asi čtrnáct, patnáct, o Zlaté neděli zazvonil u domovních dveří, a když mu matka otevřela, podal jí dopis, ve kterém stálo, že táta nemůže, taky tam bylo nějaké vysvětlování, o tom nic nevím, protože ten dopis se musel hned hodit do kamen, tak to bylo ujednáno, nikdy jste nevěděli, zda vás v noci někdo nevzbudí a nezačnou prohlídku bytu, to byl vždycky malér, muselo se potom dlouho uklízet.

Mladý posel byl synem tátovy bytné v Praze a bytná tátu uprosila, aby kluk mohl být u nás přes vánoční prázdniny, trochu si užít zimní přírody, čerstvého venkovského vzduchu a taky vánočních dobrot, o které u nás určitě nebude nouze, když se otcova cesta neuskuteční. V dopise bylo pravděpodobně nějaké doporučení, nějaké tatínkovy přesvědčivé, advokátské argumenty, protože

máti neplakala, nýbrž pozvala mladíka dál, ať se jde ohřát, a nabídla mu pro začátek bílé kafe se škraloupem a talířek hotového domácího cukroví. Jenomže podle jejího obočí a dvou hlubokých vrásek u kořene nosu jsem věděl, že je pořádně naštvaná a taky že byla, za chvíli jsem dostal vynadáno a nevěděl jsem proč a byl jsem rád, že jsem vyvázl bez pohlavků.

Na Štědrý večer toho roku se moc dobře pamatuji. Ne kvůli dárkům, ty nebyly v té době moc důležité, o tom jsem věděl, v tomhle jsem byl starší a rozumnější, než ti dnešní smrkáči, co lítají po supermarketu a otravují rodiče kvůli mlsotinkám. Pamatuji se na Roba. Náš nečekaný host z Prahy si pochutnával na smaženém kapru, bramborový salát si přidal, pak chroupal cukroví a četl si v knížce, kterou den předtím, po chvíli váhání u mojí knihovničky, maminka vytáhla a ježíškovsky zabalila. V devět hodin se šlo na kutě. Slyšel jsem, jak Robík v protějším rohu začal na gauči oddychovat. Z kuchyně se ozýval cinkot

mytého nádobí. Přemýšlel jsem, proč asi tati nepřijel.

Najednou mě někdo vzal za rameno. Vstávej, šeptala maminka. V kuchyni bylo ještě teplo. Na stole, který stál uprostřed, byly dva talířky. Na každém talířku tři sardinky, vedle talířku vidlička z parádního příboru a krajíc chleba. Co koukáš, povídá máma, sedni si a vem si, jsou Vánoce. A přilila k sardinkám z krabičky trošku oleje. Ohlédl jsem se na dveře do pokoje. A co Robík, povídám, měli bysme... Ále – řekla moje hodná, starostlivá, láskyplná matka – ať se vyspí. Šťoural jsem vidličkou do portugalských sardinek, ulomil jsem chlebovou kůrku a namáčel do olejové kalužinky, ve které bezhlavé rybičky spočívaly. Za oknem mrzla štědrovečerní noc. Přemýšlel jsem, co zítra. Ráno musíme s Robíkem zamést a posypat chodník dřív, než půjdou lidi do kostela. Mohli bychom jít do parku sáňkovat. Sardinky mi nechutnaly.

Mamince asi taky ne – začala se zase mračit a na mě se ani nepodívala.

Kanály (5)

RSS aneb Čtení mezi řádky

(27 dnů ze srpna 2006)

...tvrdí, že našli způsob, jak vyrábět
zadarmo neomezené množství
energie... Jsou si tak sebejistí, že
hodili rukavici vědecké komunitě –
tvrdí, že přepsali zákony fyziky.
Minulý týden otiskli McCarthy,
Walshe a dalších 28 akcionářů
podniku Steorn, soukromé
technologické výzkumné
společnosti, celostránkový inzerát
v týdeníku Economist. V něm
vyzývají vědce, aby vytvořili
dvanáctičlennou porotu a určili, zda
jejich systém na výrobu energie
zadarmo je reálný, nebo zda je to
pouhý kanadský žertík, zda se jim
to všechno jen zdá a dopustili se
nějakého omylu. (blisty, 27.)

V Dobré adrese jsme přesvědčeni, že umění mění svou formu. Protože prakticky každý už dnes píše, maluje nebo na něco hraje, stal se skutečným uměním talent vybírat. Velkým dílem dneška je koláž. Jednu takovou, aktuální a pocházející z výhradně veřejných zpravodajských zdrojů, pro vás máme znovu i dnes...

Citáty z internetových médií nejsou redigovány, jen občas kráceny. Závorka označuje zkráceně zdroj (např. je-li zdroj ve tvaru www.aktualne.cz, píšeme jen *aktualne*, číslo za zdrojem pak znamená den v měsíci, kdy byl citát uveřejněn).

P olicie chce před soudem i Krejčířovu manželku. (novinky, 1.) Likvidační komanda přijížděla v noci, brala psy přímo majitelům na ulicích a zabíjela je přímo před jejich očima. Oběma kampaně proti vzteklině v provincii Jün-nan na jihozápadě Číny se stalo nejméně 50 000 psů. (aktualne, 1.) Odborníci prosazují, aby matky své děti plně kojily do šesti měsíců věku dítěte a s příkrmem pokračovaly v kojení nejméně do jeho dvou let. (novinky, 1.) Číňan prodal dcerku, aby si mohl koupit syna. (idnes, 2.) Dětský polštář nahradí náruč matky. (novinky, 3.) Smrtonosný Willis dostane hackery. „Americká premiéra bude 29. června příštího roku.“ (aktualne, 4.) Británii zaplavily praktické hranaté melouny. ...melouny se pěstují tak, že se kolem plodu postaví dřevěné bariéry v požadovaném tvaru. (novinky, 5.) Patnácté narozeniny internetu. 6. srpna 1991 zveřejnil Tim Berners-Lee software pro užívání internetu, tzv. „hypertext“, který umožnil spojování odkazů na různých stránkách. (blisty, 5.) Farmaceutická firma Novartis se rozhodla podpořit prodej svého přípravku proti hmyzímu bodnutí... prvním českým vydáním románu Komáři amerického klasika Williama Faulknera. (ihned, 8.) Není ani vyloučeno, že by se nějaká sopka mohla probudit i v Česku. (idnes, 8.) Podstatně menší dopady na objem a kvalitu úrody mají klimatická rizika, jako jsou dlouhá sucha či intenzivní deště, při pěstování plodin v ekologickém zemědělství. (aktualne, 8.) Sezóna hurikánů bude letos slabší... (ihned, 9.) V litru povrchové mořské vody najdeme v průměru 10 miliard virů. (scienceworld, 10.) ...obvinít třicetiletého policistu z pokusu o znásilnění šestadvacetileté kolegyně. Incident se měl odehrát přímo na policejním oddělení.. na Karvinsku. (novinky, 10.) Prostřednictvím klasické reklamy by zřejmě Američany novým

(5) (5)

(5)

(5)

druhem párků nadchnout nešlo. (ihned, 14.) Více než polovina ekonomicky aktivních Čechů bere práci jako způsob, jak si vydělat peníze a nic víc. (novinky, 14.) Další primární síto v komunikaci má psanou podobu. Věřte tomu nebo ne, všichni významní manažeři si stěžují, že dnes už lidi neumějí napsat dopis. Na skladbě, interpunkci a gramatice se neblaze podepsala e-mailová korespondence a textové zprávy. (ihned, 15.) Článek na www.wired.com o nastupující éře levných plastových robotů mě inspiroval a já se poohlédl, co levného-robotického nabízí český trh. (kyberpunk.org, 17.) Křížence jaka a skotu domácího Tibeťané nazývají dzo. (aktualne, 20.) Vypnutí mobilního telefonu či pobyt mimo dosah signálu představuje pro řadu lidí psychickou zátěž. (ihned, 21.) Pavla (f)or premier? (lidovky, 21.) Dva policisté z Ostrova na Tachovsku, z toho jeden ve službě a v uniformě, chtěli v noci na neděli vyloupit benzínovou pumpu u dálnice. (ihned, 22.) Schopnost trávit laktózu i v dospělém věku je jednou z rychlých evolučních adaptací, k nimž u člověka došlo po zavedení chovu dobytka před cca 10 000 lety. (scienceworld, 22.) ...open source aplikace jsou kvalitnější, nicméně pouze za určitých podmínek. (aktuality.firstnet.cz, 22.) Tom a Jerry dokouřili... Turner Broadcasting prověří víc než 1500 klasických animovaných seriálů společnosti Hanna-Barbera a vymaže scény, ve kterých se kouří. (aktualne, 22.) „Zde je Jidáš ústřední postavou, vystupuje jako nejosvícenější z apoštolů...“ (lidovky, 22.) Na-

příklad sportovce chválíme spíše po dobrém výkonu a kritizujeme po špatném. Dotyčný(á) ale nejčastěji odvede určitý standard, prostě jeho výkony mají (musejí mít) svou průměrnou hodnotu. Po dobrém výkonu bude statisticky zřejmě následovat pokus s horším výsledkem, po špatném bude následující výsledek lepší. Po světovém rekordu v hodu koulí zřejmě příště tak daleko nevrhnete, ať se děje, co se děje... Kritika po špatném výkonu tedy další výsledek jakoby zlepší, naopak pochvala po dobrém výkonu je neúčinná – příští výsledek bude nejspíš horší. (scienceworld, 23.) Pozorování nejméně známé populace šimpanzů v kame-runském pralese ukázalo, že používání nástrojů dokáží „vynalézt“ i izolované skupiny. (lidovky, 24.) ...tvrdí, že našli způsob, jak vyrábět zadarmo neomezené množství energie... Jsou si tak sebejistí, že hodili rukavici vědecké komunitě – tvrdí, že přepsali zákony fyziky. Minulý týden otiskli McCarthy, Walshe a dalších 28 akcionářů podniku Steorn, soukromé technologické výzkumné společnosti, celostránkový inzerát v týdeníku Economist. V něm vyzývají vědce, aby utvořili dvanáctičlennou porotu a určili, zda jejich systém na výrobu energie zadarmo je reálný, nebo zda je to pouhý kanadský žertík, zda se jim to všechno jen zdá a dopustili se nějakého omylu. (blisty, 27.)

(5)

Vybral
Jakub Tayari

**Británii zaplavily
praktické hranaté
melouny.**

(5)

(5)

(5)

(5)

Kanály RSS

v Dobré adrese

Umění možná mění svou formu, i když podle mého beznadějně tápání není totožné s proměnou formy. S tím, že kdekdo dnes klacíkem šťourá do mraveniště „umělecké tvorby“, byť by mnohdy byl přiléhavější název „užitě umění“, s tím souhlasím. Avšak nějak nemohu skousnout, že „skutečným uměním se stal talent vybírat.“

Dobrá. Postavím tedy vedle sebe zprávu o nominaci českého borce na mistrovství světa v onanování a zprávu, že v Indii děti hromadně skládají přísahu, že nebudou pít Coca-Colu. Pro mě fascinující. No a co? Mohu se radovat ze svého „talentu“, že jsem vybral dvě perly, položil je vedle sebe, a spojil tak dvě věci do nečekaných souvislostí? A teď už je jen na potenciálních čtenářích, aby si ze souvislostí učinili závěr? Aby jim blesko v hlavách skutečné umění? Radovat se můžu, ale jen sám pro sebe.

Obávám se, že takhle „mechanismus tvorby“ nefunguje. To by bylo příliš. Příliš jednoduché. Možná, že by stálo za to přehodnotit stanovisko, že velkým dílem dneška je koláž. Nevím, kde jste na takovou věc přišli, ale myslím, že tomu tak není. Koláž nikdy nebyla, a tudíž není ani dnes velkým dílem. A nezmění na tom nic ani skutečnost, že je v našich končinách především díky J. Kolářovi silně nadhodnocována.

Talent není samospasitelný, i když součástí geniality je schopnost uvádět věci, děje a skutečnosti do nečekaných souvislostí. Jak velký podíl z celku ona součást tvoří, je proměnlivé a závislé na individualitě daného jednotlivce. Talent však zcela spolehlivě dokáže převálcovat a zahlušit celá řada nečekaných překážek a šuntu. A teď se uměle ukaž, co v tobě je. K čemu je ti talent

tam, kde je zapotřebí vůle, vytrvalost, pokora, studium a poznání, především sebe sama.

Takže: vysypat na hromadu kupu zpráv, nazvat ji koláží a vydávat ji za umění, no, nic proti tomu, ale chybí ono hlavní: estetický obsah a sdělení. Krása, která přivádí v úžas. Definice nikdy nebude přesná. Ani nemůže být, protože pojmenováním by hodnoty ztratily svůj obsah i smysl.

Petr Štengl

Odpověď

Chybí to hlavní? Estetický obsah a sdělení? A pro mě just nechybí. Při čtení Kanálů zažívám intenzivní pocit všesměrnosti a bohatství světa, sousedství dobra a zla, blízkosti krásy, ošklivosti a absurdity. Je to prožitek velmi estetický a sdělující. Jde o vyvolávání čehosi podobného, o co se úspěšně pokusil Márquez ve Sto rocích samoty, Drašnar v knížce O revolucích, tajných společnostech a genetickém kódu, a marně Jiřina Hauková ve svých básních.

Štefan Švec

Rychlá a udivená reakce

Dovolím si (obdivuje se velmi Štefanovi Š., že on to vidí jinak) bezezbytku souhlasit s Petrem Š. Jen snad nemyslím, že je to vydáváno za umění. Aspoň mě doteď vůbec nenapadlo, že bych snad vytvářel umění. Přišlo mi jen zajímavé podělit se se čtenáři o absurditu a směšnost. Nikoli života, ale zpravodajství (aspoň toho českého). Moje Kanály jsou vlastně jen taková kuriozita. A osobně mně také přijde kabinet kuriozit lepší než Kolářova výstava (dej mu pámbů nebe)...

Jakub Tayari

Co vy a Kanály? Čtete je? Jak na vás působí? Je koláž velkým dílem dneška? Máte rádi kuriozity? Napíšete nám o tom?

Nenacházejíce jiného východiska,
cítíme se nuceni vyhlásit
fotosoutěž

Běžím s hovnem proti plátnu

nefotografie kontrafotografie fotounderground

Soutěž, otevřená všem tvůrcům, proběhne ve dnech 1. září – 13. listopadu 2006 na serveru Totem. Výhradně elektronickou cestou zaslané fotografie zhodnotí porota s mezinárodní účastí, složená z fotografů, grafiků, publicistů i docela normálních lidí. Nejméně tři nejlepší příspěvky budou odměněny věcnými cenami. Ze zaslaných prací bude sestaven katalog, do něhož přispěl svým textem i filosof Ladislav Hejdánek. Další informace hledejte na stránkách soutěže www.totem.cz/nefoto.

Janahe, Patrik „S.P.“ Spurný,
Daniela Tvarůžková a Jan „Klapouch/Minerva“ Klapetek

Pravdivý životopis

*Takže si jen pro formu probereme
Váš životopis, jestli všechno souhlasí: Mgr. Svatopluk Vohánka...*

Ano, ale snažím se to jméno používat co nejmíň. Rodiče chtěli, abych se od všech Jiříků, Pepíků, Honzíků a Petříků odlišil, a tak mi dali krásný slovanský jméno po slavném spisovateli. Nevím, jestli zrovna odpočívali ve stínu lípy, když to vymýšleli, každopádně si neuvědomili, že mám trochu jiný příjmení než on. Že mi pak ve škole spolužáci neřekli jinak než svatej Vocas, nepřekvapí. Když to nemusím dokládat, tak se radši představuju jako Karel Hájek.

...narozen 21.8.1982 v Hradci Králové...

Souhlasí, ale měl jsem se původně narodit v Pardubicích. Když to na máti přišlo, zrovna se v pardubický porodnici malovalo, takže nás museli převést do Hradce. Ale můžou mě čerti vzít, když to musím pořád někde vyplňovat, i když s tím městem jinak nemám vůbec nic společného. Já jsem Pardubák, žádněj Hradečák!

...ženatý...

Jo, neměl jsem na vybranou. Ale nejspíš to nebude trvat dlouho.

...bydliště Mimoňská 2887, Pardubice...

Popravdě, to je oficiální adresa, ale už dávno tam trvale nebydlím. Žiju v jednom bytě v Praze, ale načerno, takže to nesmím nikde uvádět.

...mobil 777457936...

To je trochu problém. Číslo měním dost často, protože ten telefon pořád někde ztrácím. Ale tohle číslo mám už týden.

...email svatopluk_vohanka@email.cz...

Ano, akorát nemám moc kvalitní vybavení, takže aby pořádně fungoval současně můj počítač, připojení na internet i emailový server, to se moc často nestává.

...vystudoval jste v letech 1996 až 2000 s vyznamenáním gymnázium v Pardubicích, kde jste se zajímal hlavně o biologii a chemii...

No, vyznamenal jsem se hlavně tím, jakej jsem byl sígr. Ani jeden rok bez důtky nebo dvojky z chování. Pokud jde o zájmy, bylo by asi přesnější tam napsat sex a výroba alkoholických nápojů, ale ještě jsem to v žádném životopise takhle neviděl.

...a v letech 2000 až 2006 jste úspěšně studoval na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy, obor ekonomie, se zvláštním zaměřením na outsourcing a krizový management...

Tak nějak, outsourcing jsem dělal hlavně během semestru, krizovej management ve zkouškovém období.

...pokud jde o pracovní zkušenosti, pracoval jste v červenci 2001 jako manažer zásob v cukrovaru, kde jste se i v praxi seznámil s technologií Just-In-Time...

Ano, dělal jsem tam skladníka a vozil na rudlu pytle s cukrem k násypce, která se nesměla nikdy vyprázdnit. Obvykle jsme se s chlapama zašli někde v koutě a ten cukr jsme pak naváželi na poslední chvíli.

...v roce 2002 jste zodpovídal za distribuci a optimalizaci dodávek ve stravovacím zařízení...

Souhlasí, byl jsem pingl v jedný hospodě, a jelikož jsem se na směnu přiřítíl skoro

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

vždycky o hladu, trochu jsem při roznášení užídal.

...v roce 2003 jste úspěšně provedl logistický reengineering ve strýcově firmě...

Řekl jsem mu, že může jezdit nakupovat do Makra a že si tam může levněji kupovat i věci pro sebe a pak si je odepsat z daní. Strejda si to dodnes nemůže vychválit.

...v roce 2004 jste pracoval v Anglii jako agromický expert...

Byl jsem tam česat jabka. Slušný peníze za to byly...

...loni jste zastával funkci bezpečnostního specialisty a supervizora ve firmě se zahraničním kapitálem...

Hlídal jsem jednomu italskému podnikateli barák.

...máte též velké zkušenosti v oblasti fundraisingu...

Jo jo, prachy, který jsem potřeboval, jsem si vždycky dokázal nějak opatřit.

...umíte německy, anglicky a italsky...

Měl jsem poměr s jednou Němkou, jednou Italkou a dvěma Angličankama a z hlediska jazykového jsem s nima nikdy neměl problém. Tak co, dáte mi to místo?

Vaše brandingové a prezentační dovednosti jsou skvělé.

Ano, přijímám vás na pozici manažera marketingu. Táhle máte letáky, stoupněte si ke Karlovu mostu a do večera ať je máte všechny rozdané.

Obři

Jan Stern

z hoven, spousta andělů a květy

zla

(úvod do postfreudovské
teorie kýče
a devíticásého umění)

- 2. část

Můžeme samozřejmě
věřit i v nějaký
„normální, zdravý,
harmonický vývoj“
(k této iluzi se
uchylují především
představitelé objektní
psychologie
a selfpsychologie,
uvadlých to
freudiánských větví),
ale popravdě řečeno
Freudův pohled byl
mnohem radikálnější.
Nikdo z nás
v podstatě nemůže
infantilní konflikty
vyřešit plně,
neproblematicky, už
proto, že je řešíme
jako děti a tím
pádem dětsky,
bytostně
problematicky.

(pokračování úvodní stati tohoto čísla)

Základní vzorec kultury

Síla Popu je v tom, že je skutečně pro všechny. Ačkoli jsme neustále přesvědčováni, jak jsou hodnoty, obzvláště ty estetické, relativní, dobové a kulturně podmíněné, Pop ve svých vrcholných podobách dobyl všechny kouty planety, mnohem úspěšněji než fotbal. To proto, že oslovuje cosi, co sice je výsledkem kulturního formování (ačkoli nepochybují, že brzy vyjde v časopise Nature článek o nalezení „genu popu“), ovšem formování v zásadě univerzálního. Čím hlubší dětství, tím méně kulturních rozdílů. Dětství nejhlubší, toť paranoidně-schizoidní pozice. Těžko se lze kdekoli na světě vyhnout tomu, aby se infantilní neurčitá zkušenost začala štěpit na dobré a zlé, a těžko se vyhnout prapůvodní touze, aby toto dobré a zlé bylo od sebe dostatečně odděleno. Kýč je přitakáním, vyjitím vstříc této pradávné touze. Nabídka vrátit se do chvíle, kdy jsme každý z nás měli ještě dvě matky. Jednu symbiotickou a druhou zrazující, opouštějící, podmiňovávající Vesmír Jednoty a budící v nás děsivý hněv. Vrcholný kýč nezamlčuje zlo a temnou stranu. Jen důsledně od sebe temnou a světelnou tvář matky separuje. Toto je jistota, kterou nám prodává. A ačkoli všichni víme, že jsme měli jen jednu matku, kdo z nás se s tím opravdu smířil.

Zlý prs a Dobrý prs je ten samý prs – po tomto poznání se v člověku vytvoří jistá psychická kapacita, jistý vzorec, „kapacita reparace-sjednocení“, ke které se pak člověk stále znovu vrací ve svých výsostných chvílích. Tyto návraty nazývá dialektikou, hermetismem, taoismem, gnózí, kvantovou teorií a vždy jde znovu o to, že každá polarita je nahlédnutelná jako jednota. A že pozice, jež umožňuje takový náhled, je třeba

dosáhnout. Drama sjednocení protikladů je páteř lidské kultury. Tato páteř tuhne z zápenité kaše dětského zápasu s rozštěpeným prsem. Jeden ze způsobů vyrovnání se s kýčem (paranoidně-schizoidním osudem) na tomto světě je také vysoké umění. Obecně ho lze definovat jako nepřijetí pozice schizoidního kýče. Ale toto nepřijetí může mít mnoho podob. Já jich našel devět. Shodou okolností i antických múz bylo právě devět. Nyní se tedy pokusím vytvořit typologii umění podle různých způsobů, jak lze na skutečnost kýče reagovat a přitom se jí aspoň trochu bránit. Třebas nedostatečně, třebas pokrytecky, třebas útekem.

1) Tematizace perverze

Byl to Freud, kdo odhalil, že klíčová infantilní dramata, a drama paranoidně-schizoidní, jsou základajícím lidským dramatem, mají své ekvivalenty, zástupce na rovině sexuálních perverzí. Preoidipská dramata jsou tradičně spojována především se sadomasochismem. Perverzní metaforizace infantilního dramatu je možná vůbec nejprogresivnějším řešením, které má psýché k dispozici při vypořádávání se s hlubinnými dětskými konflikty (zatím se však nikdo neodvážil formulovat „terapii perverzí“). Můžeme samozřejmě věřit i v nějaký „normální, zdravý, harmonický vývoj“ (k této iluzi se uchylují především představitelé objektní psychologie a selfpsychologie, uvadlých to freudiánských větví), ale popravdě řečeno Freudův pohled byl mnohem radikálnější. Nikdo z nás v podstatě nemůže infantilní konflikty vyřešit plně, neproblematicky, už proto, že je řešíme jako děti a tím pádem dětsky, bytostně problematicky. Vždy tak zůstává na niti vývoje psýché v místě příslušných klíčových zápasů nějaký uzlíček, který drhne. Ten se musí projevit v dospělém životě každého z nás: buď

neuroticky, nebo sexuálně perverzně. Neuroza je regrese, analýza progresu a mezitím je podivuhodně imaginativní řešení pervertizace. V tomto smyslu je nejpokrokovějším překonáním kýče, tedy uměním, pornografie. Umělec-pervert preoidipskou, paranoidešchizoidní fázi vývoje sice nepřekonává, ale manifestuje ji na rovině, kam člověk odkládá to, co brání psýché ve vývoji, aby to jednak vyřešil tělem a jednak z toho ke všemu ještě vydolil slast.

Geniálním umělcem tematizačně-perverzním byl pochopitelně de Sade. Je zajímavé, že ačkoli nebývá označován za umělce, dokonce ani největší moralisté si jeho dílo neodvažují prohlásit kýčem. Nevědomě totiž cítí, že je naopak jedním z druhů překonání kýče. Obři z hoven ožívají na de Sadeových stránkách a první květiný Justin. To, co se u Rachel nemohlo dostat k sobě, odpuzovalo se jako shodné póly magnetu, Sade sexualizací a agresifikací k sobě dostane. Z tohoto hrůzného a fantastického zrušení prvotních hranic (vzpomeňme Smirgelové tračnickový chaos), z orgie, vzniká prasexuální vzrušení, v němž nedošlo ještě k rozchodu libida a mortida, slasti a násilí. De Sade je v tomto smyslu zcela čistým, prototypickým reprezentantem tematizace perverze.

Nicméně perverzně-tematizační strategie se vůbec nemusí omezovat na pornografii, jak by se v této chvíli mohlo zdát. Dá se docela dobře použít v homeopatickém dávkování jako chytrá pojistka proti kýči. Tak jako v knize Michaela Viewegha Povídky o manželství a sexu. Viewegh celou svou tvorbou nad kýčem (programově?) balancuje, koketuje s banálností Daniely Steelové. Je zajímavé sledovat, jaké pojistky (zdá se, že v každé knize jiné) používá, aby nemohl být za Danielu Steelovou označen. V Povídkách o manželství a sexu jsou to čtyři tematizačně-perverzní momenty. Tematizace foot-fetisismu, pissingu, pyžma („má žena voněla jako instatní polévka“; dle Karla Abrahama je záliba v pachu bytostně anální-koprofilní)

a samotného análu (hrdina si někdy zvědavě čichal k ruce, když se podrbal v oblasti konečníku). Touto jednoduchou pojistkou se Viewegh opět udržel na římsce domu umění. I kdyby v celém zbytku knihy psal o lásce děvečky a mladého zámeckého pána, nemohl by nikdo označit jeho knihu za kýč, neboť perverze je neodvratně spojena s jeho po přením. Kdo si čichá k ruce, již se dotkl konečníku, zvítězil nad separací květů.

2) Identifikace s perverzí

Sade tematizoval perverzi. V životě se snažil být i jejím aktérem. S perverzí (jejími aktéry) se však lze identifikovat a neuvědomovat si to. Strategie vlastně velmi podobná Sadeově pornografizaci, avšak ve výsledcích jakoby velmi odlehklá. Za tím je samozřejmě popření. Uvědomělý pervert přenáší drama květů a hovnivého obra na sexuální rovinu, načež zaznamenává či prožívá jejich zápas. Nechce dělat umění. Neuvědomělý pervert je mnohem pokrytečtější. Programově chce dělat umění a musí tedy učinit mnoho popírajících rituálů: předně musí důsledně desexualizovat celou perverzní situaci. Následně se identifikuje s jedním z aktérů této latentně perverzní situace (například s obrem z hoven, který je však dehovnatělý) a pak jedná: zaútočí například na květy. Často se hájí právě tím, že útočí na kýč. Umělec-Sadista má však vlastní tajnou definici kýče: kýč je pro něj to, co má smysl. A podle toho pak jeho umění vypadá.

Sadista je vlastně narcis, který už není nadále schopen obracet své „libido smrti“, své mortido, svou agresi na sebe sama. Porazí úzkost tím, že agresi obrátí ven ze sebe. Kam přesně ji zacílí, co přesně se vydá zprznit, znásilnit, poskvřnit, není samozřejmě náhodné. Pro kojence je to „Zlý prs“, zlé tělo. Pro umělce-uvědomělého sadistu, jakým byl Hans Bellmer, to bylo tělo a jeho jedno-

Programově chce dělat umění a musí tedy učinit mnoho popírajících rituálů: předně musí důsledně desexualizovat celou perverzní situaci. Následně se identifikuje s jedním z aktérů této latentně perverzní situace (například s obrem z hoven, který je však dehovnatělý) a pak jedná: zaútočí například na květy. Často se hájí právě tím, že útočí na kýč. Umělec-Sadista má však vlastní tajnou definici kýče: kýč je pro něj to, co má smysl. A podle toho pak jeho umění vypadá.

Celý ten dobro-zlý
prs je vlastně jedna
velká Moc, která
pracuje na rozbití
mého vesmíru. Ať jde
k čertu! Kleinová tuto
reakci nazývá „závist“.
Dobro je tak závratně
slastné a mocné, že
je lépe ho zničit. Tato
luciferská reakce
není tak častá
(Kleinová ji spojuje
s příliš silným pudem
smrti), ale může se
vyskytovat i ve vztahu
ke kýči. V kýči je
něco tak zásadně
přitažlivého
a mocného, že pro
mnohé je lépe stát se
umělcem totální
negace a adorat
cokoli nepřitažlivého.

ta, Bellmer popíral řád těla tím, že ho artikuloval do zaměnitelných a reorganizovatelných částí loutky či rozčlenil bondáží do nekonečného množství „prsů“. Umělec-neuvědomělý sadista se musí obdobně vrhnout na sublimační rovinu: řád a konzistenci těla zde nahrazuje cokoli, co zavání smyslem. Přesněji, jeho úhlavními nepřáteli se stávají: smysl (idea konzistence), smrt (připomínka sebeagresivní podstaty vlastní agrese) a nepřiznané (zideologizované) tělo.

Typickým przníčem našich časů je zajiště umělec David Černý. Jeho nejslavnější kousek – přemalování tanku č. 23 narůžovo – je vrcholnou manifestací sadistické artové agrese vůči smyslu. Tank, který připomínal padlé sovětské vojáky, nebyl uměleckým dílem. Byl nesnesitelně reálnou vzpomínkou na dospělé muže, kteří padli v boji za něco, co mělo hlubší smysl. Tato neartistní vzpomínka si navíc dovolovala trůnit na soklu, na místě, kam přeci patří jen Věčnost Narcise a její manifestace (popření touhy se zničit). Bylo jasné, že pod pláštěm dobových ideologických skřeků se tato obrovská ocelová metafora smyslu a také smrti, která není bezúčelně infantilně-pudová, dočká dříve nebo později brutálního útoku umělce-neuvědomělého sadisty. Dospělý člověk samozřejmě poskvřený tank musí vnímat jako ubohost a trapnost. Ovšem přiznejme si, že jistá spřízněnost perverzně-identifikační strategie s ostatními uměleckými strategiemi existuje.

David Černý svou osvědčenou sadistickou strategii použil ještě mnohokrát: třeba když stvořil kopii sochy svatého Václava, symbolicky zabil jeho koně (zaútočil na tělo) a sadisticky převrátil, reartikuloval monument tím, že Václava posadil na mrtvolu koně vysící na jatkách. Jediný opravdový smysl takové zástěrky sadistické slasti je útok na smysl, řád, konzistentní tělo, na smrt, která nebyla bezúčelně prainfantilní.

Symptomatický je v tomto smyslu i Černého antikomunistický aktivismus. „Mrtvý komunista, dobrý komunista,“ prohlásil

umělec. Komunismus Černého vzrušuje proto, že je násilný (alespoň by si to kojenec moc přál), a přitom toto násilí kloubí s hlubším smyslem, komunismus je jednou z podob spojení obra z hoven s květy. To nelze při identifikaci s perverzní metaforizací orální fáze unést (identifikace s perverzí není překonáním paranoidně-schizoidní pozice, tak jako některé jiné strategie připomenuté v tomto eseji). Svou větu o mrtvém komunistovi Černý pochopitelně, jako vždy, pronesl nad reálnou mrtvolou, nad skutečně mrtvým tělem – v tomto případě nad padlými komunisty v boji s nacismem. Opět tedy nad nesnesitelně smysluplnou smrtí.

Útočit na tělo je základ Černého realistických kontur. Černý nemůže po vzoru svých kolegů být abstraktní (regredovat k diskontinuitě a lebedit si v ní), neboť by mu to zabraňovalo mstít se tělu (prsu). Odtud jeho sadismus karikaturní, comickový – jeho snaha ponížit konkrétního člověka, Miroslava Grebeníčka, syna mučitele (zástěrka i zdroj sadistického vzrušení), evokuje podobnou snahu třebaš nacistických antisemitských karikaturistů. Satira uvolňuje napětí, vysloví cosi chráněného odporem a nastoluje rovnováhu. Satira sadistická stupňuje vzrušení, posiluje odpor, exponuje ho, je prvním sadistickým aktem pogromu. Odlišíme je od sebe tím, že sadistická satira se rychle stává pouličním plakátem, potřebuje přežít úsměv, žít dál, zraňovat a nakonec hýkat nad mrtvolou.

3) Závist

Neuvědomělý pervert však nikdy nepřipustí, že by jeho útok na smysl byl bezesmyslný. Naopak, útočí na něj, aby jako upír z umučené mrtvoly vysál tento smysl a naplnil se jím. Růžový tank nebude nikdy autorem reflektován jako čistě mortidální upířský útok, bude do smrti věřit, že byl výrazem autentického svébytného smyslu,

myšlenky. Někdy však může umělec zaujmout jinou pozici při pokusu o vymknutí se z kýče. Tehdy bezesmyslnost reflektuje a adoruje ji. To odráží jednu zvláštní infantilní reakci na dilema obra z hoven, již znají psychoanalytici, kteří se někdy ocitají před lucifersky destruuujícím pacientem.

Kleinová popsala Dobrý prs tak, že ho dítě miluje, zatímco Zlý prs nenávidí. Ale on vztah k Dobrému prsu není tak jednoduchý a jednoznačný. Dobrý prs přináší sladoučké mléko, ale neposkytuje ho stále. Nejdříve dítě věří, že Dobrý prs ovládá svou vůli, ale s postupujícím vývojem vznikají jistá podezření i vůči Dobrému prsu: že má vlastní vůli; že neposkytuje svou hojnost neustále, protože si ji schraňuje pro sebe; že ho snad dokonce těší, jak vládne omezováním své hojnosti... V tuto chvíli je nejvyšší čas na výše zmíněný veliký průlom, na reparaci, sjednocení. Ale toto sjednocení se může odehrát i zvláštní regresivní reakcí: Nemohu-li Dobrý prs ovládat, nemohu-li s ním znovusplynout, ať je tedy pokažen a zničen i přes svou dobrotu. Vždyť jsou vlastně stejní, Dobrý a Zlý prs, vždyť mě oba vlastně chtějí pohltnout. Celý ten dobrozlý prs je vlastně jedna velká Moc, která pracuje na rozbití mého vesmíru. Ať jde k čertu! Kleinová tuto reakci nazývá „závist“. Dobro je tak závrtně slastné a mocné, že je lépe ho zničit. Tato luciferská reakce není tak častá (Kleinová ji spojuje s příliš silným pudem smrti), ale může se vyskytovat i ve vztahu ke kýči. V kýči je něco tak zásadně přitažlivého a mocného, že pro mnohé je lépe stát se umělcem totální negace a adoratorem cokoli nepřitažlivého. Pomstít se světu za krásu.

Závistivou pozici můžeme nazvat satanistickou. Ha – satan znamená původně pomlouvač. Judaismus neznal manichejské rozštěpení na dobré a zlé božstvo (Boha a Satana), dábelské postavy u Hebrejců ztělesňovaly subtilnější psychické tendence. Dítě-závistivec bylo jednou z klíčových inferiorních postav světa bible. Satan původně

v bibli přichází za Bohem a říká: člověk tě zradí! A tak i závist prsu přichází za dítětem a našeptává mu: Matka tě zradí, celý ten slavný prs stojí za hovno, je to všechno jeden velký švindl, zrada, hnus. Na tom se po-dílet nemá cenu, maximálně stojí za to vše poslintat, poplivat, zničit.

Tak vzniká umělec-šokant, umění jako provokace, pomlouvačství smyslu. Kdysi dávno se schovávalo za boj s měšťáctvím, dnes už nedělá ani to a jen sveřepě adoruje hovno, smrt a nicotu. Obecně lze infantilní závist na rovině idejí nazvat zřejmě nihilismem, v umění nejspíše dekadencí s různou mírou hravosti a sebeironie. Chcání na jevišti, malování hovnem, masakrování zvířat vydávané za uměleckou performanci, nemetafyzický satanismus, to vše je jen tryskající luciferskou nenávistí vůči Dobrému prsu, který je přeci stejným sráčem jako Zlý prs, stejně nezažene tu strašnou úzkost z agrese či ambivalence světa, tak se mu aspoň pomstím. Je smutné potkávat na ulicích ty pobledlé tváře, které na sebe vzaly roli mstitelů za lidský osud a přijaly dětský škleb za „důstojné“ nazření nesmyslnosti lidské existence.

4) Regrese

Tři výše uvedené strategie vyhnutí se kýči lze označit za statické. Neunikaly de facto z paranoidně-schizoidní pozice. Jedna strategie tuto pozici tematizovala ve zvláštním sexuálním kódu, druhá ji prožívala jako jakési desexualizované (přesto perverzní) psychodrama a třetí je manifestací specifické dětské reakce, k níž se může dítě na paranoidně-schizoidním stupni vývoje uchýlit, aby se skrylo před úzkostí, jež pramení z ústředního konfliktu této fáze. Je to jakási tematizace této úzkosti (namísto výše uvedené tematizace konfliktu). Nyní se však dostáváme k řešení dynamickým. S paranoidně-schizoidní pozicí (kýčem) lze zúčtovat samozřejmě tím, že ji opustím. Zá-

Judaismus neznal
manichejské
rozštěpení na dobré
a zlé božstvo (Boha
a Satana), dábelské
postavy u Hebrejců
ztělesňovaly
subtilnější psychické
tendence. Dítě-
závistivec bylo jednou
z klíčových
inferiorních postav
světa bible. Satan
původně v bibli
přichází za Bohem
a říká: člověk tě zradí!
A tak i závist prsu
přichází za dítětem
a našeptává mu:
Matka tě zradí, celý
ten slavný prs stojí za
hovno, je to všechno
jeden velký švindl,
zrada, hnus.

měrně neříkám překonám. Neboť jedním z možných pohybů, je pohyb zpět. Ústup. Regrese. Rezignace před neúnosnou ambivalencí matky a prsu (světa).

Kam se dá regredovat z paranoidně-schizoidní pozice, z prvního schodu schodiště psýché? Do dělohy, samozřejmě. K absolutnímu neobraznému nereflektovatelnému narcismu. O jeho povaze nám svědčí například popis autistického dítěte Stanleyho, který zanechala psychoanalytička Margaret Mahlerová.

Drama identifikace s prsem je klíčové pro vznik hranic (já-ono, dobrý prs-zlý prs). Tedy identity. Kde není distinkce, není identita. Dítě za identitu samozřejmě zaplatí – vědomím ambivalence světa a úzkostí z toho pramenící. Podle Mahlerové se však může stát, že dojde k jakési „mateřské katastrofě či zradě“ – zde si musíme uvědomit, že Mahlerová jako egopsycholožka z ní viní matku, nikoli dítě, a rozehrává pradávný a nejhlubší psychoanalytický spor: je na počátku problému trauma, neboli selhal svět, anebo spíše vnitřní psychické drama, neboli selhalo dítě ve svém úkolu se se světem vyrovnat? Klasičtí freudiáni a kleiniáni se přiklánějí ke druhé variantě, nikoli proto, že by nevěděli, že existují i špatné matky, jak dramaticky prohlásil na jakési schůzi psychoanalytického ústředního výboru John Bowlby, ale proto, že teorie traumatu nepatří do světa zkoumání svobodných dynamických bytostí (lidí), ale do světa zoologie. Každopádně z ambivaletní, schizoidní identifikace s matkou lze regredovat, upadnout, do pozice nejprapůvodnější – do absolutní symbiózy, totální fúze, do dělohy, v níž neexistuje jakékoli vydělení ze světa (vesmíru, boha, matky). Jakákoli distinkce, a tím také jakákoli ambivalence a konkrétnost (prs, těla). Kde není konkrétnost, nastupuje abstrakce, nesadistický prapůvodní chaos, absolutní zaměnitelnost, blahá nicota. Dvě nejznámější podoby regresivního vyrovnání se s úzkostí ambivalence obra z hoven a květů, jsou moderní abstraktní umění a buddhismus.

Když autistický Stanley upadl do své pozice mrtvého brouka, docházelo u něj k jistému buddhistickému osvobození od pozemských strastí, všimla si Margaret Mahlerová. „V takových chvílích se Stanley zdál být jen jakoby pouhou součástí prostředí. Nacházel se ve stavu soudržnosti s ním, nebyl od něj odlišený,“ píše Mahlerová. Stanley našel svou nirvánu, vyřešil rozpornost světa tím, že z něj vystoupil. Samozřejmě, že toužil po konkrétnu, po tělesnosti, po dotyku, po vývoji. Ale dle Mahlerové mu matka neposkytla dostatečně bezpečnou loď při nebezpečné operaci přeplutí bouřlivého oceánu paranoidně-schizoidní fáze, fáze brutální tělesnosti a konkrétnosti. Tak se raději nevydal na plavbu, ač po ní toužil.

To dělá i abstraktní umělec. Vyhýbá se kýči tím, že raději odmítne vnímat zápas o jeho překonání. Raději se zrekne každé konkrétnosti. Kde není tělo, nemůže být ani kýč. Prý tam však může být umění. No tak sláva, vše je vyřešeno. Karel Teige prohlásil, že každý kýč musí být realistický, napodobivý. Někteří jeho druzi se tak báli, aby mimeticky nepřítakali světu, že z něj raději odešli. K děložnímu ne-tvaru, ne-distinkci, ne-odlišenosti, ne-smyslu, ne-tělu, nicotě.

Není třeba v tomto případě uvádět pro příklad žádného konkrétního umělce (lido-vě většinou nazývaného „mazal“ či „patlal“, všichni svého druhu jsou zaměnitelní, vždyť jsou to bytosti z vesmíru bez distinkcí. Kdo se vyhne tělu, nikdy nemůže být obviněn z kýčovitosti. A protože autistické dítě vůbec nevstoupí na cestu žvatlajícího, může si přitom „umělec regrese“ dokonce zachovat jistou důstojnost. O autistických dětech často říkáme, že jsou skrytě geniální. Jsou geniální ve svém, nikoli našem světě. Kdyby se vydaly na cestu do našeho světa, musely by svůj absolutní potenciál předpokladů a talentů prohnat sítí vývojových dramát a na konci by jim možná zbyly jen drobtý geniality. I abstraktní umělec bý-

vá označován za nepochopeného génia. Jeho totální děložní genialita však většinou nikomu k ničemu není dobrá. Zároveň tím nikomu neškodí, omlouvají rozumní lidé to čisté dítě. Samozřejmě. Nemůže ani škodit, ani sloužit. Neboť dobro a zlo vzniká až při plavbě na oceánu prsu.

Útok na smysl není v tomto případě mstivý jako u sadistického przniče, není teatrální jako u závistivce, je to útok totální, omnipotentní, útok na samotnou spojitost. Jak jsme si řekli, podle Kleinové někdy útočí rafinované dítě lucifersky na dobrý prs, aby zahnilo úzkost z té nesnesitelné dvojhry, kterou s ním prs hraje. Podle Wilfreda Biona, nejslavnějšího kleiniána, však existuje ještě zcela extrémní verze tohoto útoku, kterou vlastně nelze odlišit od regrese do dělohy (neboť výsledky obou strategií jsou shodné). Tehdy dítě útočí nikoli na dobré aspekty světa (smysl), ale na svou vlastní kapacitu, která mu je umožňuje vnímat. To je předobraz řešení schizofrenického, sebezničujícího. Při tomto útoku je rozbíjeno samotné spojení jako princip (spojení dítěte s ambivaletní matkou, ambivaletním světem, spojení slov do vět, obrazu do kohezí struktury). Satisfakce, která po schizofrenické destrukci spojitosti přichází, je stejná jako u regrese. Beztvará nirvána děložní nicoty.

5) Deprese

Naštěstí umění není jen útekem před kýčem! Je možný i souboj, pohyb vpřed. K dospělosti. Dostáváme se ke třem progresivním podobám umění. De Sade byl progresivní tím, že paranoidně-schizoidní konflikt vyrval umění, deartizoval ho (stvořil para-uměleckou pornografii, chceme-li) a umožnil tak symbolicky „já“ jít dále. Sade poráží narcistické já jeho sexualizací a umožňuje vzniknout já de facto post-uměleckému, filozofickému. Libertinství se stalo hnutím filozofickým, nikoli uměleckým slohem.

Zlo už ztrácí svou
konzistenci, už není
zformováno do
jednotlivého
d'ábelského prsního
bloku, a tak ten, kdo
dnes útočí, zítra může
přinášet satisfakci.
Metafyzické zlo už není
nadále možné. Mizí
absolutnost,
jednoznačnost, život
ztrácí svou neúnosnou
tíži vyvažovanou
éterickou, příliš
prchavou lehkostí –
získává „přirozenou“
váhu. Když
rekapitulujeme tento
Kleinové popis bonusů
psychického pokroku,
osvobození se
z praranoide-
schizoidní kazajky...

Avšak je možno zůstat umělcem, a přesto rozštěpení obra z hoven a květiny překonat? Jistě, jde to. Jsou tři cesty.

První napodobuje cestu, kterou musí dítě urazit, aby dospělo k dalšímu klíčovému vývojovému dramatu. Když podle Kleinové dítě přijme, že neexistují dva prsy, ale jeden, zažije uvolnění. Svět už není primárně schizoidní, už se v něm nepohybují zlí a dobří, ale jen komplexní a rozporní. S tím také mizí paranoie. Zlo už ztrácí svou konzistenci, už není zformováno do jednotlivého d'ábelského prsního bloku, a tak ten, kdo dnes útočí, zítra může přinášet satisfakci. Metafyzické zlo už není nadále možné. Mizí absolutnost, jednoznačnost, život ztrácí svou neúnosnou tíži vyvažovanou éterickou, příliš prchavou lehkostí – získává „přirozenou“ váhu. Když rekapitulujeme tento Kleinové popis bonusů psychického pokroku, osvobození se z praranoide-schizoidní kazajky, jako bychom se procházeli Kafkovým Procesem. V něm nepotkáme žádné jednoznačně temné postavy, žádné dobro a zlo není k nalezení, tyto kategorie jsou mrtvy. Josef K. se také nezmítá v emocích, má v sobě zvláštní druh vyrovnanosti a uspořádanosti. Je to hrdina specifickým způsobem zralý, kterého snad až baví ona nejednoznačnost a smíšenost světa, v němž se pohybuje. Josef K. je velký pozorovatel, tak jako Joyceův Odysseus. Kde končí jasná separace hovna a květu, počíná veliké pozorování zesložitěného světa. Ve vývoji dítěte je to ostatně doba, kdy oko přebírá hlavní smyslovou úlohu, rodí se první voyeurismus, získávání slasti pohledem. Ale Kafkův Proces je přes toto uvolnění knihou temnou. Tak jako Odysseus Jamese Joyce či Cizinec Alberta Camuse. Už se nehroučí vesmíry, ale to, co začíná hlodat a vyvolávat novou úzkost, je vina a stud.

Již jsme se toho dotkli – problém, který mnohé svede k tomu zůstat v kýči separace hovna a kvítka, je hrůzná možnost, že přiznáním jednoty prsu (komplexnosti světa), na sebe beru děsuplnou odpovědnost: agre-

se, která dosud drtila jen Zlý prs, se nemá kam ztratit, je tu stále, je hlubinná, absolutní, nemá konkrétní příčinu, jen potřebuje nějaký cíl, a tím cílem se může stát zase jen Matka. A skutečně, přijme-li dítě toto břímě, nezbude mu než Matku milovat a nenávidět zároveň. Za nenávislné výpady však musí přijít poprvé pocit viny, z fantazií zničení Matky se musí rodit úzkost. Kleinovává ji nazývá „depresivní úzkost“ a každou depresi (k posměchu biologů a neurologů) považuje za návrat do stavu dítěte na této pozici, pozici nesnesitelně ambivalentních citů k jednomu objektu.

Ústředním tématem této fáze vývoje je Moc. Dítě přestává moc projíkovat na vnější objekty a stále více si uvědomuje, že moc-agrese je jeho, vnitřní (hloubku dramatu stále zajišťuje neodreknutelné děložní dědictví víry v omnipotenci myšlenky, respektive infantilního přání). To je ona záhadná Moc Kafkova Procesu či Zámku. Moc tajemným způsobem vnější i vnitřní.

Depresivní umělci bývají vskutku depresivní, někdy se deprese stává dokonce jakousi manýrou, definičním znakem uměleckosti. Depresivní umělci totiž neznají většinou řešení a jsou na to hrdí. Ve vývoji dítěte řešení poskytují dva rafinované triky. Díky prvnímu se vnější objekty začnou stávat vnitřními. Zatímco na počátku se vnitřní pudby zmocnily objektů vnějších, nyní je vnější objekt (ponejprv matka) internalizován a stává se psychickou konstrukcí. Agresivní drama se tak definitivně přesune dovnitř, do mysli. Dítě přestává plakat a křičet, ale uvnitř se dějí věci!

Při zvnitřnění dramatu rozhoduje o jeho vyústění zvláštní hrdina a jeho síla. Ano, v této chvíli nastupuje znovu do hry kapitán Minařík. Jeho schopnosti a kvalita estébáckého výcviku nyní rozetnou gordický uzel otevření cesty k dospělosti. Libido se vydává záplatovat ty prostřílené Vnitřní Matky. Začíná drama zcelování. Uvěří dítě, že jeho libido dokáže rozporný svět vždy znovu zcelit? Úzkost, že tomu tak nebude,

manifestují depresivní umělci. Existuje však bod dospělosti, k němuž lze přes martýrium depresivní fáze dojít. Josef K. se dotyku s ním nedožil, zabodnut bez emocí odosobněnými úředníky, vykonavately Deprese, své vlastní Moci. Dojdou-li však depresivní umělci až na nejzazší hranu depresivní pozice, zahlédnou, jak cosi tichého a přitakavajícího života zaceluje rány. Tam někam dohlédl Márquez. Uhranut Kafkou, stvořil ve Sto rocích samoty Proces, v němž se hrůza dětství nenápadně proměňuje v zázrak.

6) Mísení

Přes Márquezovu vrcholnou depresivní mlžnost přepadající k něčemu Novému se dostáváme ke dvěma typům vyrovnání se s paranoidně-schizoidní pozicí, které nazýváme vysokým uměním. Depresivní řešení je progresivní, ale upadá do nástrahy nebo-li jádra konfliktu vyšší fáze, do níž se uchyluje, k níž se propracovává. Vlastně překonává úzkost Rachel tím, že povyroste k úzkosti nové, jejíž řešení však opět nezná, a proto dochází k umělecké kreaci. Jak se tomu vyhnout? První z možností je cesta skromnosti. Je to zvláštní druh omezení umění. Uměleckému dílu se v tomto případě odejme status makrokosmu (jímž se snaží být Odysseus nebo Proces) a pod zvětšovací sklo se strčí samotný „přechodový moment“, ona chvíle, kdy se obr z hoven smísí s květy, dobrý prs se zlým, a svět se přesto nezhroutí. Naopak, povýší se.

Mísení „prachu a věčnosti“ nalézáme již v Knize soudců, v textech proroků, v evangeliích. Na počátku Novověku založí moderní umění Baudelaire svými Květy zla (jakoby znal fantazii, která bude za mnoho let pronásledovat nešťastnou Rachel). Genderově ukotvené mísení zachycuje mýtus Krásky a Zvířete, Victor Hugo nechá později podobně smísit obludného Quasimoda s krásnou cikánkou ve Zvoníku u Matky Boží. Hašek ve svém úchvatném Švejkovi píše:

„Krajina těžce oddychovala ve vedru a špatně zaházené jámy s pochovanými vojáky vydávaly hnilobní zápach. ‚Tady bude po válce moc dobrá ouroda,‘ řekl po chvílce Švejk. ‚Nebudou si tu muset kupovat kostní moučku, to je moc výhodný pro rolníky, když jim na poli zpráchniví celej regiment. Jenom vo jedno mám starost, aby ti rolníci nedali se vod nikoho nabulíkovat a neprodávali ty kosti vojáků zbytečně na špódium do cukrovarů“ Bohumil Hrabal v jedné své povídce popisuje, jak muž hodil na nemocničním lůžku bažanta plného moči proti zdi, ten se rozbil a kapičky moči dopadly na kůži hrdiny a svítily „jako malé perly“. To jsou vrcholné podoby mísení hovna a květiny. Jeho podmínkou je zapomenutí, že po sjednocení prsu následuje pochopení oddělené existence matky, objevení penisu, strach z kastrace... Uměleckost zde spočívá v tom, že se exponuje první řešení, jemuž psychoanalytikové říkají schopnost reparace. A má to velkolepost, neboť ostatně první řešení je základní podobou všech řešení příštích. Obecně ho snad lze nazvat láskou. Hašek nikde neodpovídá na to, proč vlastně Švejk dělá to, co dělá. Tím by strategie ztratila účinnost. Toto omezení se je znakem velkého mísičského umění.

Nejčistší a nejelemtárnější expozicí mísení hovna a květiny je oxymorón, spojení protikladů. Díky tomu lze bohužel intuitivně tento typ umění (zvláště v poezii) automatizovat a vyrábět umění jako na běžícím pásu. Studený oheň, zářící noc, krutá něha... To se naučí mrskat každý a sotva mu už kdy někdo vyčte, že tvoří kýč. Díky jednoduché pojistce poukazující k úkolu, před nějž byl kdysi postaven každý z nás. Mitchell s Blackovou ten úkol shrnuli citátem Alfreda Northa Whiteheada: „Ve formální logice je protimluv znamení porážky, v evoluci skutečného poznání však znamená první krok směrem k vítězství“. Mísení hovna a květiny je první krok umění na cestě k vítězství nad kýčem, který drásá a pulsuje v tajemném jádru múzičnosti jako takové.

Jeho podmínkou je zapomenutí, že po sjednocení prsu následuje pochopení oddělené existence matky, objevení penisu, strach z kastrace... Uměleckost zde spočívá v tom, že se exponuje první řešení, jemuž psychoanalytikové říkají schopnost reparace. A má to velkolepost, neboť ostatně první řešení je základní podobou všech řešení příštích. Obecně ho snad lze nazvat láskou. Hašek nikde neodpovídá na to, proč vlastně Švejk dělá to, co dělá.

Tehdy hrozí buď
vítězství pudu smrti,
vznik agresora
a závistivce, anebo
dojde právě
k manické obraně,
poslednímu
zoufalému pokusu
zachránit člověka.
Kleinová hovoří též
o „magickém
popření“. Drama
s Matkou je tak
bolestivé, že dítě se
uchýlí k brutální
generalizaci: Jakápak
závislost? Jakápak
nenávist a láska?
Vždyť tato Matka je
jen matkou.
Neexistuje jen Jedna
Matka určující můj
vesmír, existuje pouze
kategorie matky.

7) Analýza

Samozřejmě, že zahrnutí analýzy do textu je uměním nejvyšším, nejprogresivnějším. Ovšem všichni víme, že zároveň jde o řešení na hranici umění samotného, alespoň vzhledem k tomu, jak jsme si umění v moderní Evropě definovali (tedy jako druh artikulované nevědomosti). Milan Kundera se analýzou vztahu hovna a kýče či lyrismu a matky pracoval k řešení fekálního obra, které popravdě překonává Hrabalovy kapičky moči, jež se proměnily v perly. Alespoň z pozice patriarchálně freudovské, kde pojmenování je víc než prožití, slovo víc než obraz, pochopení víc než procítění. Kdyby však Kundera ve svém textu jen analyzoval, nebyl by označen za spisovatele, ale za filozofa či esejistu. Za umění lze považovat Kunderův text teprve tehdy, když si všimneme jeho schopnosti sekundárního mísení. Analýzu smísí s vyjádřením muzickým, příběhem, obrazem, a to tak, aby obraz nemohl být označen za ilustraci myšlenky, ale za její popud, za zdroj, z něhož autor myšlenku „vyvádí ven“. Toto rituální vyvýšení obrazu a jeho smísení s analýzou, které napodobuje reparační mísení hovna s květinou, zajišťuje, že Kunderovi je vydán průkaz umělce (o nějž jistě sám stojí). Na tom je patrné, jak je podstata umění s dramatem hovna svázána. Vlastně se bez něj neobejde.

8) Sublimace

Dvě poslední varianty, jimiž lze kreativně překonat kýč, hlubinný kýč separace hovna a květiny, jsou de facto nepatřičné, neboť představují vytržení z umění. Nicméně vytržení natolik nedokonalé a často neúspěšné, že je dobré si tyto varianty popsat, už kvůli lepšímu pochopení celého představeného systému.

Sublimování dramatu kýče znamená přenesení květinovo-sračkové dichotomie na jinou, „vyšší rovinu“ a její řešení, re-

spektive neřešení zde. Odehrává se jakási sekundární metaforizace, metaforu demaskující (hovno) nahrazuje metafora zakrývací (démon). Takto vzniká metafyzika. Odtělesněním původně brutálně tělesného. Takto se rodí andělé a démoni. Náboženský postoj k polaritě dobra a zla.

Nejde tedy o popření kýče, natož o překonání kýče, ale o překlad kýče do znejasňujícího a odtělesňujícího kódu (antropomorfního – andělé, či abstraktního – dobro). Jde o protipól řešení Sadova, protipól pervertizace. O vrcholnou desexualizaci. Sade „sublimoval dolů“, umělec-sublimátor sublimuje „nahoru“, k ideji. Díky tomu, pokusí-li se sublimátor zůstat na rovině umění (a neodejde-li rovnou do domoviny teologie), tvoří jaksi zákonitě text, který bude nejspíše velmi snadno napadnutelným a obvinitelným z kýčovitosti (vzpomeňme mistra Reona).

Tehdy může být řešením mýtus či pohádka. Zakomponuje-li se banální sublimátorství do komplexní struktury mýtu (který celé vyprávění o vývoji přetlumočí v desexualizovaném, netělesném, ale vysoce přirozeném kódu snově-mýtickém) lze sublimáčnickou strategii udržet v hranicích umění (žánr fantasy). Voda živá je zcela nesnesitelný a syntetický děložní kvíteček, ale ona temná rána, která se vždy rozevře, když si v Jacksonově Pánu prstenů Frodo nasadí prsten moci, je v rámci komplexního mýtu potenciálně progresivní. Tato temná rána je samozřejmě desexualizovaná, odtělesněná, zahalující metafora análu, ale rozvinutím mýtického vyprávění (neexistuje žádný stručný fantasy příběh) o zápase s tímto Análem-Mocí-Agresí se Pán prstenů přeci jen vymkne čisté separaci hovna a květu. Nekonečně prodlužovaný popis hrdinovi cesty přeci jen naznačuje jisté zproblematizování, zavržení rozštěpení. Ona desexualizující sekundární metaforizace tak zde jakoby přeci jen umožňovala vývojové řešení. Problém nejspíš je, že kód brutální tělesnosti neumožňuje prožívat vývoj velkolepě. Proto musí dojít k sublimaci, mýtizaci. Tato

lež velkoleposti drží i vrcholné produkty sublimační umělecké strategie drápkem zachycené v kýči.

9) Manická obrana

Nu a konečně je tu veliké tajemství. Tajemství, které útočí na celou psychoanalýzu i tento esej. Neboť: není snad tento esej druhem umělecké kreace? Opravdu překonal zemskou tíži múzičnosti? Opravdu analyzoval z výsadní výšky tu krajinu? Čistá analýza je jistě možná. Ale čistou analýzou lze popsat rozmnožování prvků, nikdy ne cokoliv podstatného o člověku.

Freud si to nemyslel, považoval se za biologa duše, ale tím jen popíral tušení, které ho muselo samotného znepokojovat. „Mne samého se nemile dotýká, že chorobopisy, které píši, se čtou jako novely a postrádají tak říkajíc opravdový punc vědeckosti,“ píše Freud zakrývajícím způsobem ve Studii o hysterii. Steven Marcus v práci *Freud and the Culture of Psychoanalysis* napsal, že nikdy není Freud tak nedůvěryhodný, jako když podobnými popírajícími větami zažehnává svou literárnost, múzičnost. Někteří pomlouvači dokonce tvrdí, že právě styl je to největší, co Freud stvořil (vždyť za něj dostal i Goethovu cenu, jedno z mála ocenění ve svém životě). Vše nasvědčuje tomu, že ani já, ani Freud jsme z umění neunikli. Políbila nás tajná devátá múza. Nepřiznaná milénka. Kleinová ji popsala s pravou ženskou poetičností a dala jí odpovídající jméno: manická obrana.

Tato reakce je vzácnou alternativou v infantilním vývoji, přesně jde o možné infantilní (progresivní?!) řešení výše popsané depresivní pozice. Dilema mateřské ambivalence může být tak nesnesitelné, že se dítě uchýlí k ohromnému pudovému stažení. K předčasné kanalizaci dětského kódu. Do boje není nasazen Minařík-libido, ale náhle jakoby vyšlehl nový, zářící, rozumový Bůh Ego, aby poprvé zatřásl dvojtrněm slasti

a agrese. Aby vysušil Rudé moře pudů. Je to akt velmi úzkostný. Záchránná brzda vyhrazená snad těm, kdo cítí, že jejich schopnost lásky, ano, použijme toho slova, není (či v důsledku traumatu nemůže být?) schopna zacelovat díry, které vystřílel a vyleptal ve světě pud smrti. Tehdy hrozí buď vítězství pudu smrti, vznik agresora a závistivce, anebo dojde právě k manické obraně, poslednímu zoufalému pokusu zachránit člověka. Kleinová hovoří též o „magickém popření“. Drama s Matkou je tak bolestivé, že dítě se uchýlí k brutální generalizaci: Jakápak závislost? Jakápak nenávist a láska? Vždyť tato Matka je jen matkou. Neexistuje jen Jedna Matka určující můj vesmír, existuje pouze kategorie matky. Jen souhrn funkcí/struktur představujících pojem matka a ty jsou k nalezení i jinde než u matky mé. Tato nečekaně neinfantilní pronikavost (realizující se pochopitelně mimo pojmy, jako druh tušení) odsaje úzkost i příbuzné emoce a zreguluje pudovou bouři.

Přesto je v ní cosi bolestného, cosi, co Freuda odvedlo od možnosti rozlousknout téma matky, co ho učinilo poněkud análním (strach z chudoby, agrese vůči odpadlíkům, konzervativní životní režim) či adorujícím rozum navzdory nepřiznanému múzickému charakteru této adorace. Něco, co donutilo podřídít systém v tomto esejí čísle devět odkazujícímu k antickým múzám, co učinilo tento esej prostorem vášně a pomsty, výrazem euforické nadvlády nad emocí, pudy, dětstvím i dětstvím dospělých – uměním.

Schopnost prapůvodní generalizace vytváří v psyché zřejmě specifickou kapacitu, jen zpola racionální, která dovoluje vzniknout posléze Teoretikovi. Jeho velmi zanícenou, magickou variantou, která prozrazuje, že víra v životné libido nebyla přeci jen ztracena a bezezbytku vysáta, je esejista, básnivý filozof, polovědec Marxova či Freudova typu. Myslitel, který nikdy nepřizná svou neracionálnost a vždy si jakoby mimochodem touží podrobit svět múz a podkládá pod něj svou strukturní síť, svou kanalizaci

schopnou odsát splašky emocí, a oslavit tak radikální rozumovost. Marx to činil se samozřejmostí, Freud cítil povinný pocit viny, když se bavil analýzou kultury, namísto aby se věnoval úmorné biologii duše. Oba však, přes veškerou neupřímnost, vyvolávaly životadárný pohyb. To jsou maničtí obranáři: umělci pohybu. Vývoj, toť jejich láska.

Pudeme blíž k ohni, ne?

Co dodat? Má typologie devíti druhů umění samozřejmě odpovídá především atmosféře moderny. Postmoderní situace, která ruší hierarchičnost, a tedy i kategorii kýče jako takovou, může přinášet i nové strategie. Pop-art například pracuje s hyperbolizací kýče (například extrémně zvětšené comicové obrazy Roye Lichtensteina). Lze to však označit za druh překonání či popření kýče? Například za druh nereflektované analýzy? Nebo spíše za intelektualizaci (obhájení) původní slasti rozštěpení? Podobných otázek lze naakumulovat v krátké době stovky. Kam zařadit Zrzavého? Kam Březinu? Kam Čapka? Kam Shakespeara? A co oidipovská a falická dramata, cožpak na nich nestojí spousta uměleckých děl? Nebo lze oidipovské konflikty považovat jen za druhé kolo základních dramat preoidipických? Za posunutí se o jeden stupeň na spirále?

Moje generalizace však prošla očištnou analýzou a nakonec tudíž nechce podložit vířící svět novou intelektuální strukturní sítí, která v pravou chvíli vyjede ze země v podobě obřích žiletek a vše neposlušné hranic odsekne a přesekne. Tato manická obrana chtěla jen podpálit závoj, který umění přehodilo přes svou krvavou podstatu. Není-li podstata zahlédnuta správně a úplně, nevádí. Hlavně když závoje hoří. Snad se k požáru seběhnou alespoň nějakí příslušníci hasičského sboru, dosud urputně vybírající královnu Krásky.

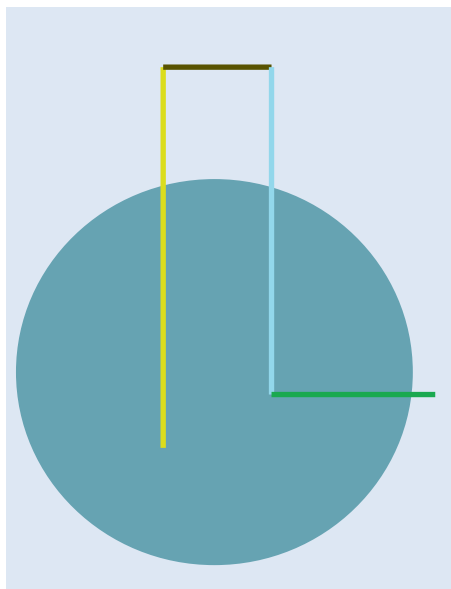
V příštím čísle (vychází 1. října 2006)

najdete:

povídku
Ivo Fencla

povídku
Martina Vokurky

další Kanály
(jestli se na ně nesesypete)

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!